

Programmabegroting

2013-2016

Aan de gemeenteraad van Epe

Onderwerp: Programmabegroting 2013-2016

Epe, 25 september 2012

Geachte leden van de Raad,

Aan het begin van de bestuursperiode 2010 – 2014 hebben we aangegeven dat we in deze economisch onzekere tijden werken aan een gemeente die een financieel solide beleid voert, sociaal sterk is en lage lasten kent. We liggen stevig op koers in de uitwerking hiervan. Deze meerjarenbegroting 2013 – 2016 getuigt daarvan: de begroting is sluitend en evenwichtig, gebaseerd op eerder gemaakte afspraken en toekomstgericht.

Met deze begroting blijven we in een moeilijke periode van financiële onrust en instabiliteit op een groot aantal terreinen perspectief bieden aan de samenleving.

Komend begrotingsjaar vindt een belangrijke effectuering plaats van de in 2011 met de samenleving besproken ombuigingen en vernieuwingen op het gebied van welzijn, zorg, sport en cultuur.

Heldere keuzes zijn gemaakt in de uit te voeren taken en activiteiten. Burgers, maatschappelijke organisaties en verenigingen nemen meer uitvoerende taken op zich en dit is onder meer te zien bij het beheer en onderhoud van sportvelden, bij het wijkgericht werken door het opstellen en uitvoeren van wijkagenda's. We blijven investeren in onderhoud en verbetering van de openbare ruimte, zoals wegen, fietspaden en bruggen. Ook is er aandacht voor onderwijshuisvesting en het toekomstbestendig maken van accommodaties in de wijken.

Het anticiperen op demografische ontwikkelingen vormt een belangrijk aandachtspunt. Te verwachten valt een verandering van de bevolkingssamenstelling. Dat heeft impact op de gehele samenleving onder meer op wonen, werk, scholen, voorzieningen en vrije tijd. Ook op de gemeentelijke financiële middelen. We hanteren als reactie daarop al langer als uitgangspunt het centrale thema "vernieuwen en veranderen". In dit licht bezien zijn voor het komende jaar actueel de vast te stellen toekomstvisie, de woonvisie en het integraal onderwijshuisvestingsplan. In deze begroting hebben we een nieuwe paragraaf opgenomen die inzicht gaat geven in de demografische ontwikkelingen, de gevolgen daarvan voor de Eper samenleving en de genomen en nog te nemen maatregelen.

Vernieuwen en veranderen is ook van toepassing op de drie decentralisaties in het sociale domein die we integraal met het wijkgericht werken voorbereiden.

U treft een meerjarenbegroting aan waarin we de in het collegeakkoord opgenomen hoofdlijnen en in vorige begrotingen geconcretiseerde uitwerkingen van het financieel beleid, consequent uitvoeren.

De volgende lijn is gehanteerd. Uitvoeren en handhaven van een evenwichtige balans tussen ombuigingen, verantwoorde lastenverhoging en extra financiële middelen. Deze extra middelen zijn gericht op uitvoering van nieuwe wettelijke taken, noodzakelijke investeringen en beperkt nieuw beleid ter uitvoering van de ambities uit het collegeakkoord. Kenmerkend is het tijdig financieel en beleidsmatig anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en risico's. Niet afwachten maar meteen handelen. We doen in deze begroting zeer beperkt voorstellen voor extra structurele uitgaven voor bestaand of nieuw beleid. Daarnaast treft u voorstellen aan voor de besteding van beschikbare eenmalige middelen die we willen inzetten voor onder meer een aanvulling van het budget cofinanciering, een reserve accommodaties en het realiseren van een kleiner en duurzamer gemeentehuis.

Kortom, een sluitende en solide meerjarenbegroting met beleid en investeringen gericht op de realisatie van het collegeprogramma, met financieel weerstandvermogen en anticiperend op nieuwe ontwikkelingen: toekomstgericht. Een goede basis om met de samenleving en met u de komende uitdagingen aan te gaan.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Epe,
de burgemeester de secretaris

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Bestuurlijk kader	6
Bestuurlijke en financiële overwegingen.....	7
Toelichting op programmabegroting / leeswijzer	10
DEEL 1 PROGRAMMAPLAN	11
<i>Pijler:</i> <i>Sociaal</i>	12
Programma 1 Opgroeien in Epe	14
Programma 2 Actief in Epe.....	17
Programma 3 Zorg en opvang.....	20
Programma 4 Leefbaar en veilig.....	22
<i>Pijler:</i> <i>Ruimte</i>	24
Programma 5 Ruimte en wonen	26
Programma 6 Epe op orde	29
Programma 7 Duurzaamheid.....	32
Programma 8 Toezicht en handhaving	34
<i>Pijler:</i> <i>Economie</i>	36
Programma 9 Bedrijvigheid	38
Programma 10 Weer aan het werk.....	41
<i>Pijler:</i> <i>Bestuur</i>	43
Programma 11 Bestuur en organisatie	45
Overzicht algemene dekkingsmiddelen en “onvoorzien”	48
DEEL 2 PARAGRAFEN.....	51
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	52
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen	56
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	59
Paragraaf 4 Financiering	62
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	64
Paragraaf 6 Verbonden partijen.....	69
Paragraaf 7 Grondbeleid	73
Paragraaf 8 Demografische ontwikkelingen	76
DEEL 3 FINANCIËLE BEGROTING.....	79
Financiële begroting	80
Financiële specificatie programma 1 Opgroeien in Epe.....	84
Financiële specificatie programma 2 Actief in Epe.....	86
Financiële specificatie programma 3 Zorg en opvang.....	88
Financiële specificatie programma 4 Leefbaar en veilig	90
Financiële specificatie programma 5 Ruimte en wonen.....	92
Financiële specificatie programma 6 Epe op orde	94
Financiële specificatie programma 7 Duurzaamheid	96
Financiële specificatie programma 8 Toezicht en handhaving.....	98
Financiële specificatie programma 9 Bedrijvigheid	99
Financiële specificatie programma 10 Weer aan het werk.....	100
Financiële specificatie programma 11 Bestuur en organisatie	102
Financiële specificatie Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	104
Resultaatbestemming	106
DEEL 4 BIJLAGEN	109
Bijlage 1 Bestaand beleid (budgetprognose)	110
Bijlage 2 Nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting	117
Bijlage 3 Nieuw beleid.....	119
Bijlage 4 Dekkingsplan.....	124
Bijlage 5 Bestaande projecten	125
Bijlage 6 Nieuwe projecten	129
Bijlage 7 Investeringsvoorstellen ten laste van andere dekkingsmiddelen.....	132
Bijlage 8 Bezuinigingsvoorstellen 2013 t/m 2015.....	134
Bijlage 9 Reserves en voorzieningen.....	135
Bijlage 10 Bijlage bij Paragraaf Weerstandsvermogen	137
Bijlage 11 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering	145
Bijlage 12 Kapitaallasten, urentoerekening en loon- en prijsstijgingen	146

Inleiding

Met deze begroting geven we een verdere invulling aan ons collegeprogramma. We werken de zaken verder uit waarover bij de twee vorige begrotingen afspraken zijn gemaakt. Onze focus blijft het gewenste resultaat in 2014.

Uitgangspunten voor deze begroting zijn het collegeakkoord 2010-2014 “Samen beter, samen verder!” en de richtinggevende beleidskaders voor de domeinen sociaal, ruimte, economie en bestuur/organisatie zoals beschreven bij de pijlers in de begroting en het toekomstperspectief van onze gemeente. Onze gemeente krijgt te maken met een sterk veranderende samenstelling van de bevolking door onder meer vergrijzing, ontgroening en meer huishoudens.

In de Perspectiefnota 2013-2016 hebben we het onzekere financiële perspectief geschetst als gevolg van de voorgenomen rijksbezuinigingen. Door de val van het Kabinet in het voorjaar van 2012, de verkiezingen en de vorming van een nieuw Kabinet blijft deze onzekerheid nog even.

Bij de Perspectiefnota 2013-2016 is daarom besloten om het financiële beleid van de vorige begroting te continueren met als uitgangspunt geen extra ramingen op te nemen voor aanvullend of nieuw beleid. Ook is besloten om, wanneer de financiële mogelijkheden zich voordoen, middelen te reserveren voor het toekomstbestendig maken van accommodaties. Dit vanuit het perspectief van wijk- en buurtgericht werken gericht op het bevorderen van de leefbaarheid en het stimuleren van de ontmoeting tussen mensen.

Op een integrale wijze geven we uitwerking aan het collegeprogramma, de ombuigingsoperatie, het regiemodel en de gemeentelijke dienstverleningsvisie met als centraal thema “Vernieuwen en veranderen”. Het programma NUePe, gericht op de digitale dienstverlening, vormt daar een belangrijk onderdeel in. Een ander onderwerp in dat kader betreft de voorbereiding van de drie decentralisaties. De invoering vindt op integrale wijze plaats in combinatie met het wijkgericht werken. Een element dat meer aandacht krijgt, is de demografische ontwikkeling. Het vormt een belangrijk onderwerp bij de ontwikkeling van onder meer de toekomstvisie, de woonvisie, het onderwijshuisvestingsplan. In deze begroting starten we met een paragraaf demografie om voor de komende periode de ontwikkelingen en activiteiten integraal inzichtelijk te maken.

De in het collegeakkoord opgenomen hoofdlijnen en in vorige begrotingen geconcretiseerde uitwerkingen van het financieel beleid, worden consequent uitgevoerd. Dit betekent het uitvoeren en handhaven van een evenwichtige balans tussen ombuigingen, verantwoorde lastenverhoging en extra middelen voor uitvoering nieuwe wettelijke taken, noodzakelijke investeringen en beperkt nieuw beleid ter uitvoering van de ambities uit het collegeakkoord. Kenmerkend is het tijdig financieel en beleidsmatig anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en risico's, zoals de effecten van aanvullende rijksbezuinigingen, decentralisaties van taken en de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. Met de beperkte middelen, de inzet van opgebouwde reserves en cofinanciering kunnen desondanks belangrijke investeringen gerealiseerd worden op het gebied van de herinrichting van dorpscentra in Epe en Vaassen, accommodaties, reconstructie van fietspaden en wijk- en verkeersvoorzieningen.

Beleidskeuzes voor 2013

Op basis van voorstaande hebben wij de programmabegroting opgesteld en beleidskeuzes gemaakt voor 2013 met de volgende hoofdpunten. We continueren op diverse beleidsterreinen de uitvoeringsprogramma's, met een actualisatie van de programma's voor jeugd en ouderen. De voorbereidingen op de drie te decentraliseren rijkstaken, jeugdzorg, AWBZ en Wet werken naar vermogen, zetten we voort. Het wijkgericht werken breiden we uit naar twee nieuwe wijken in het dorp Epe (Burgerenk en Vegtelarij). We werken voor de dorpen het basisvoorzieningenniveau verder uit en continueren de ontwikkeling van de dorpscentra in Epe en Vaassen. Onderzoek vindt plaats naar de mogelijkheden voor een nieuw accommodatieproject. De implementatie van de “Regionale uitvoeringsdienst” vindt plaats, evenals de overdracht van het beheer en onderhoud van sportvelden naar de sportverenigingen. Over een nieuwe toekomstvisie vindt besluitvorming plaats met daarin de richting voor de ontwikkeling van onze gemeente en de vier dorpen. In relatie hiermee staat ook de besluitvorming over de woonvisie, het gemeentelijk profiel voor recreatie/toerisme en voor duurzaamheid en het onderwijshuisvestingsplan. Voor de fysieke ruimte komen er beleidsvoorstellen voor wegen, bruggen en vindt de afronding plaats van de besluitvorming betreffende de afvalinzameling.

We blijven verder werken aan de invulling van de organisatie als regiegemeente en aan de (digitale) dienstverlening. Aandachtspunten zijn een flexibele en compacte organisatie, verminderen van de overhead en een daarop aangepast gemeentehuis (kleiner en duurzamer).

Bestuurlijk kader

Kaderstelling door de gemeenteraad

In april 2010 is door uw raad het collegeakkoord 2010-2014 vastgesteld, een richtinggevend kader voor deze bestuursperiode. Ook de hoofdkaders op de beleidsvelden sociaal, ruimte, economie en organisatieontwikkeling/bedrijfsvoering en de actuele beleidsnota's voor specifieke beleidsterreinen hebben een richtinggevend karakter. Dit geheel is voor ons bepalend voor zowel vorm en inhoud van de programmabegroting alsook voor de wijze waarop de programmabegroting wordt uitgevoerd. De volgende kaders vormen het vertrekpunt.

Toekomstvisie Epe 2010 (raadsbesluit 20-3-2003, nr. 2003-01389).

Hierbij zijn onder het motto "voortbouwen op kwaliteit" thematisch de hoofdlijnen van de toekomstige gewenste ontwikkelingen vastgesteld voor de periode tot 2011. Het gaat dan om verjonging en vergrijzing, voorzieningen en kernen, recreatie en toerisme en de ontwikkeling van het buitengebied. De besluitvorming over de nieuwe toekomstvisie vindt in 2013 plaats. Belangrijk aandachtspunt is hoe in te spelen op de effecten van de demografische ontwikkelingen in de komende periode. De nieuwe toekomstvisie richt zich op de ontwikkelrichting van de gemeente in z'n algemeenheid en de ontwikkeling van de vier afzonderlijke dorpen.

Regiegemeente (raadsbesluit 21-4-2005, nr. 05-027).

Centraal staat de sturingsrol van de gemeente. Deze sturingsrol is gestoeld op de volgende uitgangspunten: we willen meer overlaten aan maatschappelijke organisaties. Subsidierelaties worden meer zakelijk door te werken op basis van prestatiecontracten. We streven naar grotere betrokkenheid van burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij het gemeentelijke beleid en de uitvoering daarvan. Ook zoeken we actief naar mogelijkheden om de uitvoering in samenwerking met andere gemeenten te doen.

Op basis van deze uitgangspunten is een visie op de verdere ontwikkeling opgesteld en in uitvoering. Deze visie wordt voorzien van een actueel plan van aanpak.

Collegeakkoord "Samen beter, samen verder!" (raadsbesluit 8-4-2010, nr. 2010-08632).

In deze bestuursperiode ligt de focus met name op de burger en de leefbaarheid in haar/zijn directe woon- en leefomgeving, met een burger die zich verantwoordelijk voelt voor zijn omgeving en ook bereid is daar een bijdrage aan te leveren.

De insteek is om adequaat en flexibel te reageren op veranderingen in onze samenleving, zoals voortkomend uit demografische ontwikkelingen (krimp, vergrijzing, ontgroening). Hierbij rekening houdend met het eigene van de dorpen en het behouden en versterken van het unieke van de gemeente (natuur, landschap en cultuurhistorie).

Om een krachtige en vitale gemeente te blijven, vindt samenwerking plaats met buurgemeenten en de gemeenten in de Regio Stedendriehoek alsook met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. We willen investeren in wijkgericht werken, een openbare ruimte van goede kwaliteit, een adequaat voorzieningenniveau in de dorpen en een gezonde (stedelijke en plattelands-) economie en het faciliteren en ondersteunen van burgers.

Specifieke aandacht is er voor de kansen van een zestal thema's, te weten: jeugd, participatie, duurzaamheid, vitale kernen en leefbare wijken, lokale economie - toerisme en recreatie, dienstverlening.

Voor het financiële beleid zijn er principes en uitgangspunten vastgelegd. Ook zijn de hoofdlijnen voor de aanpak van de noodzakelijke bezuinigingen bepaald.

Kaderuitvoering door het college

De taak van ons college is de voorbereiding en uitvoering van de programmabegroting binnen de kaders en de prioritaire aandachtspunten van de raad. Ons collegeprogramma vormt hierbij de basis.

Bestuurlijke en financiële overwegingen

De financiële hoofdlijnen in meerjarenperspectief

Vertrekpunt

Op 24 mei is door de raad de perspectiefnota 2013-2016 vastgesteld. Deze perspectiefnota stond voornamelijk in het teken van het continueren van het bij de vorige begroting/meerjarenbegroting vastgestelde (financiële) beleid en het anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.

Belangrijke elementen uit de perspectiefnota zijn:

1. Voor de jaren 2013 t/m 2015 wordt nog een resterende ombuigingstaakstelling gepland van € 831.000. De onderwerpen zijn benoemd en worden in overleg met betrokkenen verder uitgewerkt.
2. De nog resterende inkomenstaakstelling van € 518.000 voor de komende jaren wordt ingevuld met een geplande OZB verhoging en verhoging van erfpachten.
3. Er zijn relatief grote (financiële) onzekerheden op het gebied van de decentralisaties, kortingen op de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de gevolgen van de economische crisis. Hiervoor zijn op diverse terreinen financiële buffers opgenomen in het financieel meerjarenperspectief.
4. Het bij de vorige meerjarenbegroting ingezette (financiële) beleid wordt gehandhaafd.
5. Ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting wordt in principe geen aanvullend nieuw beleid/investeringen geraamd. Indien hiervoor mogelijkheden aanwezig zijn worden middelen geraamd voor nieuwe accommodaties (prioriteit Hezebrink).
6. Een positief rekeningsaldo zal in eerste instantie ingezet worden voor het afdekken van risico's bij grondbedrijf en de financiële consequenties van de regionale woningbouwprogrammering.
7. Met de uitgangspunten zoals vastgelegd in de perspectiefnota, is de begroting 2013 opgesteld, zijn de ombuigingsvoorstellen verder uitgewerkt en zijn voorstellen voorbereid voor aanvullend nieuw beleid/investeringen.

Stand van zaken en ontwikkelingen

Na de vaststelling van de perspectiefnota door de raad is de begroting/meerjarenbegroting 2013-2016 opgesteld. Daarnaast heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op de bestuurlijke en financiële invulling van de voorliggende meerjarenbegroting 2013-2016.

Het betreft de volgende ontwikkelingen:

1. De aangekondigde korting op de algemene uitkering valt mee. Voor 2012 en 2013 is sprake van een daling van de algemene uitkering. Op basis van de laatste circulaire m.b.t. de algemene uitkering (juni 2012), wordt voor de jaren 2014 en 2016 een relatief sterke groei van de uitkering geraamd. Vakspecialisten op het gebied van de overheidsfinanciën/algemene uitkering geven daarentegen aan dat niet op deze groei gekoerst kan worden. Gelet op de financieel economische situatie moet rekening gehouden worden met nieuwe/aanvullende bezuinigingen van het volgende kabinet. Op de algemene uitkering is een structurele korting toegepast i.v.m. de Regionale Uitvoerings Diensten (RUD), deze rijkskorting is gebaseerd op de veronderstelling dat met de oprichting van RUD's structurele kostenbesparingen gerealiseerd kunnen worden. Vanaf 2014 zal een herijking plaatsvinden van de algemene uitkering, waarschijnlijk zal deze nieuwe verdeling binnen de algemene uitkering voor de gemeente Epe negatieve financiële consequenties hebben.
2. De daling van de rente zet zich door; op basis van de rentevisie van de Nederlandse Bank van juni 2012 is het gemeentelijk rentepercentage in de begroting 2013 met één procent naar beneden bijgesteld op 3,5%. Dit geeft een structureel voordeel van ruim € 400.000.
3. Het saldo van de jaarlijkse mee- en tegenvallers in de begroting is positief. Een flinke meevaller wordt gerealiseerd op de posten woon- en vervoersvoorzieningen (nieuw contract regio taxi, effecten eigen bijdrage regeling). Door deze meevallers ontstaat enige financiële ruimte voor noodzakelijk aanvullend nieuw beleid en (vervanging) investeringen.
4. Van de drie grote decentralisaties zijn er twee uitgesteld (de nieuwe wet werken naar vermogen en AWBZ). De financiële risico's op deze terreinen waren en blijven groot, in het bijzonder ten aanzien van de sociale werkvoorziening.
5. De jaarlijkse beoordeling/herschikking van reserves geeft eenmalige ruimte van ruim € 800.000.
6. Deze kan gericht ingezet worden voor dekking van eenmalige uitgaven en/of vorming van nieuwe reserves.
7. De jaarrekening 2011 heeft een positief saldo van ruim € 1.000.000. Dit saldo is volledig aangewend voor het afdekken van de financiële risico's van de regionale woningbouwprogrammering. Risico's op dit gebied worden direct afgedekt om daarmee

toekomstige structurele lasten te vermijden. Uit de laatste actualisatie van de grondexploitaties blijkt dat de huidige reserves binnen het grondbedrijf toereikend zijn voor het afdekken van de risico's.

8. De ingezette ombuigingsoperatie ligt op koers; de voor 2013, 2014 en 2015 nog openstaande taakstellingen zijn haalbaar. Voor de in 2012 niet gerealiseerde bezuinigingen zijn alternatieven aangedragen.
9. In het gemeentelijk uitgaafpatroon worden de effecten van demografische ontwikkelingen zichtbaar. Daling van leerlingenaantallen, toename van het gebruik van specifieke voorzieningen voor ouderen, aanpassingen in de openbare ruimte, leegstand/aanpassingen van schoolgebouwen. Op deze ontwikkelingen zal beleidsmatig en financieel tijdig geanticipeerd moeten worden.

Oplossingslijnen 2013-2016

Gelet op de uitgangspunten zoals vastgelegd in de perspectiefnota en de ontwikkelingen/uitkomsten zoals hiervoor geschetst, stellen wij voor de begroting en meerjarenbegroting financieel en beleidsmatig in te vullen langs de navolgende oplossingslijnen:

1. De ombuiging- en inkomstentaakstellingen worden gehandhaafd. De voor 2013 geplande ombuigingen en inkomstentaakstelling zijn nader uitgewerkt. Deze uitwerkingen zijn opgenomen in het raadsdossier. Een totaaloverzicht van de ombuiging- en inkomstentaakstelling is opgenomen in bijlage 8 van voorliggende programmabegroting.
2. Het beleid, zowel inhoudelijk als financieel, zoals dat is ingezet bij de vorige begrotingen wordt gehandhaafd en waar nodig in bescheiden mate aangevuld met noodzakelijk nieuw beleid en (vervanging) investeringen.
3. De (financiële) risico's in het meerjarenperspectief worden zoveel mogelijk benoemd, waar mogelijk gekwantificeerd en financieel afgedekt met eenmalige of structurele buffers. Op nieuwe ontwikkelingen wordt tijdig geanticipeerd door incidentele en/of structurele middelen hiervoor te reserveren.
4. Gelet op de in het verleden behaalde resultaten met cofinanciering worden extra middelen toegevoegd aan de reserve cofinanciering om in te kunnen spelen op nieuwe kansen/mogelijkheden. In het raadsdossier is een overzicht opgenomen van de cofinancieringsprojecten.
5. Het beleid van reservering, interne financiering en beperkt activeren wordt gecontinueerd en in de begroting 2013 verder geconcretiseerd met aanvullende maatregelen.
6. De keuzes bij de inzet van financiële middelen voor nieuw/aanvullend beleid, investeringen en cofinanciering, worden gemaakt op basis van het afwegingskader "toekomstgericht" (ontwikkelingen, ingezette hoofdlijnen beleid, collegeakkoord en toekomstperspectief).

Afwegingskader: toekomstgericht

Voor de te maken keuzes bij de inzet van de financiële middelen voor cofinanciering en nieuw beleid is rekening gehouden met de volgende context van ontwikkelingen, beleidskeuzes en het toekomstperspectief voor de gemeente.

Ontwikkelingen.

- a. Burger is zelfredzaam en zelfverantwoordelijk. Maatschappelijke organisaties en gemeente faciliteren.
- b. Appèl op maatschappelijk actief zijn van burgers om afhankelijkheid overheid te beperken.
- c. Decentralisatie van taken naar gemeente. Betaalbaarheid voorzieningen komt onder druk.
- d. Beroep op innovatiekracht en nieuwe rolbepaling.

Ingezetted hoofdlijnen beleid.

- a. Realiseren prettige en veilige woon- en leefomgeving met voldoende voorzieningen.
- b. Groene gemeente met eigenheid van dorpen en streven naar voldoende woon-, werk- en recreatiegelegenheid.
- c. Gezonde stedelijke en plattelandseconomie.

Collegeakkoord.

- a. Meer wijk- en buurtgericht werken: bevorderen leefbaarheid in de dorpen.
- b. Goed leefklimaat in de dorpen: kwaliteit van de openbare ruimte op peil.
- c. Stimuleren samenwerking partijen/gemeente: overzichtelijk en afgestemd aanbod van activiteiten en voorzieningen met een effectieve inzet van middelen.

- d. Vitale en krachtige gemeente blijven door samenwerking met buurgemeenten en gemeenten in Regio Stedendriehoek en met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Toekomstperspectief.

- a. Demografische ontwikkelingen: vergrijzing en ontgroening, huishoudenverdunding, kleine groep 20-35 jarigen (sterk veranderende samenstelling bevolking).
- b. Keuzes maken voor nieuw ontwikkelingsperspectief in economie (zorg, recreatie/toerisme), sociaal (voorzieningenstructuur), ruimte (diversiteit wonen, fysieke inpassing economische en sociale activiteiten).
- c. Vitale gemeente door onderscheidend te zijn in een sterke regio.

Resultaat/uitkomst

De hiervoor geschetste ontwikkelingen en de voorgestelde oplossingen op hoofdlijnen zijn uitgewerkt in voorliggende begrotingsstukken. Het resultaat ziet er in hoofdlijnen als volgt uit:

1. De ombuiging- en inkomstentaakstellingen zijn ingevuld, onderbouwd en uitvoerbaar, voor de in 2012 niet overgenomen taakstellingen zijn in 2013 alternatieven uitgewerkt. Verwezen wordt naar het overzicht op bijlage 8.
2. Het in de vorige meerjarenbegroting uitgezette beleid en geplande investeringen blijven onverkort gehandhaafd.
3. Voor de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds en de aanvullende rijksbezuiniging is gefaseerd een raming/stelpost opgenomen oplopend tot structureel € 900.000.
4. De rijkskorting van structureel € 163.000 i.v.m. de RUD wordt (gefaseerd) opgevangen binnen de bestaande middelen.
5. Voor de risico's van de decentralisaties is een buffer geraamd van structureel € 125.000.
6. In de meerjarenbegroting zijn aanvullende middelen geraamd voor noodzakelijke investeringen op het gebied van vervanging van bruggen, oplossen van knelpunten in de dorpenroute en het afronden van bestaande wijkverkeersplannen.
7. Door herschikking/actualisatie van reserves kunnen eenmalige middelen worden ingezet voor bekostiging van aanvullend (nieuw) beleid. Een extra impuls voor een opleidingsfonds, duurzaam gemeentehuis, cofinanciering, nieuwe accommodaties, reboundvoorziening en groenstructuurplan.
8. Door middelen van cofinanciering worden extra investeringen gerealiseerd op het gebied van reconstructie van recreatieve fietspaden en stil asfalt op een deel van de N 309.
9. Beleidsmatig en financieel wordt geanticipeerd op de gevolgen van de demografische ontwikkelingen door een raming op te nemen van € 55.000 oplopend naar structureel € 130.000. Tevens zijn hiermee middelen geraamd voor uitvoering van de toekomstvisie voor zover deze gerelateerd zijn aan de demografische ontwikkelingen.
10. De begroting en meerjarenbegroting zijn reëel sluitend en risico's zijn toereikend afgedekt.

Effectieve uitvoering van het collegeakkoord 2010-2014.

In het collegeakkoord "Samen beter, samen verder!" staan de ambities, de speerpunten van beleid en de prestatieafspraken voor de bestuursperiode 2010-2014. De ambities zijn: burgergericht, accent op uitvoering van ingezet beleid, opvangen en verantwoord invullen van ombuigingen.

Bij de uitwerking van het collegeakkoord zijn vier leidende hoofdprocessen te onderscheiden, te weten: het realiseren van het collegeprogramma, het uitvoeren van de ombuigingsoperatie, verder doorvoeren van het sturingsmodel regiegemeente, verder ontwikkelen dienstverlening.

In de uitwerking van deze vier hoofdprocessen gaan diverse activiteiten elkaar raken, overlappen, beïnvloeden of zijn afhankelijk van elkaar. Voor een effectieve uitwerking van het collegeakkoord willen we samenhang en afstemming aanbrengen in de uitvoering van al de activiteiten uit de vier hoofdprocessen. We kiezen hierin voor een projectmatige aanpak. De met elkaar samenhangende activiteiten bundelen we naar projecten en nemen we op in een projectenboek.

De inzet is om vanuit een toekomstgerichte blik oplossingen te zoeken en kansen te benutten ("vernieuwen en veranderen"). Aandacht ook voor aspecten als duurzaamheid, efficiency en effectiviteit op een sobere doch kwalitatief verantwoorde wijze.

Toelichting op programmabegroting / leeswijzer

De opzet van de programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk sturingsinstrument voor de Raad en is het richtinggevend kader voor het College voor de ontwikkeling en uitvoering van beleid in het komende begrotingsjaar. De Raad stuurt en autoriseert het College op het niveau van de programma's.

De keuze van het aantal programma's en de verdeling van de beleidsterreinen over de programma's is vrij. De informatie die per programma minimaal geleverd moet worden is echter wel nauwkeurig voorgeschreven, evenals informatie die in andere delen van de programmabegroting opgenomen moet worden.

De voorliggende programmabegroting kent een opbouw bestaande uit vier delen te weten:

- Deel 1 met een beschrijving van de vier pijlers, de 11 onderscheiden programma's en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Centraal staan de onderdelen: wat wil de gemeente bereiken (strategische doelen), wat gaat de gemeente daarvoor doen (uit te voeren activiteiten) en wat dat mag kosten.
- Deel 2 met een beschrijving van de paragrafen die als doel hebben om de Raad in de gelegenheid te stellen beleidslijnen en randvoorwaarden vast te stellen en te controleren op enkele onderwerpen die een dwarsdoorsnede zijn van de onderscheiden programma's.
- Deel 3 met een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente, een financiële specificatie van de kosten en baten per programma en enkele samenvattende financiële overzichten.
- Deel 4 met een aantal bijlagen die dienen als toelichting op of uitwerking van diverse aspecten uit de eerste drie delen.

Inrichting van deel 1 van de programmabegroting: het programmaplan

De inrichting van het programmaplan is als volgt.

- De hoofddeling bestaat uit vier pijlers: sociaal, ruimte, economie en bestuur. Per pijler zijn de kenmerken van het beleid opgenomen en de speerpunten en prestatieafspraken uit het collegeakkoord voor die pijler. Dit geheel vormt de kern van het kader voor de betreffende beleidsvelden in de bij de pijler behorende programma's.
- Het programmaplan bestaat uit elf programma's verdeeld over vier pijlers.
- Per programma zijn de beleidsnota's vermeld die de kerndocumenten vormen voor het programma. Er zijn per programma beleidsonderwerpen aangegeven met daarbij aangegeven de activiteiten en wat daarvan te realiseren of concreet uit te voeren in het begrotingsjaar.

In het schema is de hoofddeling van het programmaplan weergegeven met de daarbij behorende programma's en de hoofdonderwerpen daarin.

Pijler	Programma	Hoofdonderwerpen
Sociaal	1. Opgroeien in Epe	Onderwijs en jeugd.
	2. Actief in Epe	Welzijn, sport, cultuur en accommodaties.
	3. Zorg en Opvang	WMO, gezondheid, ouderenzorg, algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering.
	4. Leefbaar en veilig	Openbare orde en veiligheid, leefbare en veilige leefomgeving.
Ruimte	5. Ruimte en Wonen	Ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting.
	6. Epe op orde	Beheer en onderhoud van de openbare ruimte
	7. Duurzaamheid	Milieu, duurzaamheid en afvalverwijdering.
	8. Toezicht en handhaving	Controle op uitvoering en de handhaving van wet- en regelgeving en de algemeen plaatselijke verordening
Economie	9. Bedrijvigheid	Lokale economie (waaronder werkgelegenheid en bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme.
	10. Weer aan het werk	Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en Wet Sociale Werkvoorziening.
Bestuur	11. Bestuur en organisatie	Bestuur, informatievoorziening, organisatie, bedrijfsvoering, financiën.

DEEL 1

PROGRAMMAPLAN

Pijler: Sociaal

Kenmerken Sociaal Beleid

Het sociaal beleid richt zich op het versterken van de sociale kwaliteit van de samenleving en het versterken van het meedoen en deelnemen van mensen aan de samenleving. In het sociaal beleid is extra aandacht voor een viertal doelgroepen, zijnde: mensen met een beperking, mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, maatschappelijke risicogroepen en kwetsbare jeugd.

Het overgrote deel van de inwoners (85%) is in staat het eigen leven goed te organiseren.

De gemeente en maatschappelijke organisaties faciliteren de gemeenschap. Dit betekent afstemming realiseren (door met name gemeente) en vraaggericht werken. De gemeente geeft aan wat ze wil (beleid), de maatschappelijke organisaties zijn verantwoordelijk voor een adequaat aanbod.

Van de burgers wordt een actieve bijdrage verwacht in de samenleving/buurt en dit dient gestimuleerd te worden.

Voor het sociaal beleid gelden drie hoofdthema's, te weten:

1. *Leefbaar*. Mensen organiseren hun eigen leven. Faciliteren dat mensen in een prettige en veilige omgeving wonen met voldoende voorzieningen en mensen faciliteren bij het onderhouden en scheppen van netwerken alsmede faciliteren van persoonlijke ontwikkeling (waaronder sport, vrije tijd, cultuur).
2. *Ondersteuning*. Mensen mee laten doen met (tijdelijke) ondersteuning. Ondersteuning is gericht op: opgroeien en opvoeden, werk, taal en inburgeren, tegengaan van sociale problematiek (overlast, schulden, sociaal isolement), deelname aan het maatschappelijk verkeer (mobiliteit, toegankelijkheid van voorzieningen).
3. *Zorg*. Mensen een vangnet bieden. Gerichte interventies voor mensen die structureel niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen (wegens ouderdom, ziekte, beperking of inkomen).

In de Sociale Agenda 2009-2015 zijn deze thema's verder uitgewerkt.

Collegeakkoord 2010-2014:

Thema: Kansen voor Jeugd

Kansen bieden voor jeugd

Volop kansen en mogelijkheden voor jeugd om zich te ontwikkelen en te ontplooiën via goed onderwijs en voldoende aanbod van activiteiten, na schooltijd. Goede begeleiding en ondersteuning van ouders bij de opvoeding is een belangrijke factor.

Prestatieafspraken:

1. Er zijn voldoende mogelijkheden voor ontmoeting en een divers aanbod van activiteiten op het gebied van sport en cultuur.
2. Twee Centra voor Jeugd en Gezin, waarin maatschappelijke organisaties samenwerken, zorgen voor een adequate en efficiënte ondersteuning voor ouders en jeugd.

Versterken toekomstgericht onderwijs

Kinderen moeten met voldoende kwalificaties het onderwijs verlaten. Dit vraagt een goed afgestemd netwerk van scholen (basis-, voortgezet- en vervolgonderwijs) en maatschappelijke organisaties zowel lokaal als regionaal. Tegengaan en voorkomen van schooluitval blijven belangrijk.

Prestatieafspraken:

1. De planning van onderwijshuisvesting sluit aan bij het toekomstige aantal leerlingen met behoud van kwaliteit, diversiteit en bereikbaarheid.
2. Het aantal brede scholen, vormgegeven door scholen en maatschappelijke organisaties, is toegenomen.

Thema: Kansen voor participatie

Vergroten maatschappelijke participatie

Ondersteuning bieden aan mensen, jong en oud, die (tijdelijk) niet kunnen deelnemen aan de samenleving. Hiervoor kunnen zowel lokale als regionale activiteiten ingezet worden, gericht op onder meer werk, scholing, zorg en opvang.

Prestatieafspraken:

1. Blijvende ondersteuning van mantelzorgers en de vrijwilligers op tal van terreinen.

Thema: Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken

Meer wijk- en buurtgericht werken

Betrokkenheid van burgers bij de directe woon- en leefomgeving vergroten. Bewoners, wijk- en buurtverenigingen en vrijwilligersorganisaties ondersteunen en stimuleren in activiteiten daartoe met zowel een sociale als fysieke insteek. Professionele organisaties dienen met name deze groepen te ondersteunen en te faciliteren.

Prestatieafspraken:

1. In de dorpen het wijk- en buurtgericht werken invoeren. Gestart wordt met een pilotproject in een wijk, waarvoor een ontwikkelingsvisie is opgesteld.
2. Per dorp, binnen het bestaande aanbod, een minimaal niveau aan basisvoorzieningen bepalen en handhaven. Het gaat met name om voorzieningen op het terrein van sport, cultuur, onderwijs, zorg en welzijn.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het collegeakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 1 Opgroeien in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen onderwijs en jeugd in brede zin. Het laatste betreft welzijnsaspecten zoals peuterspeelzaalwerk, voor- en vroegschoolse educatie, jeugd- en jongerenwerk, jeugdgezondheidszorg.

De voorzieningen gericht op de jeugd maken ook deel uit van het basisaanbod aan voorzieningen waar in programma 2 “Actief in Epe” aandacht aan wordt gegeven. Er bestaat een relatie met de programma's 3 “Zorg en opvang” (jeugdgezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning) en 4 “Leefbaar en veilig” (integrale veiligheid: thema “Jeugd en veiligheid”).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Integraal Jeugdbeleid 2009-2012
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen (2010-2013)
- Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014
- Ontwikkelkader Brede School (2008)
- Beleidsvisie Onderwijshuisvesting (2011)
- Regionaal Veiligheidsplan 2012-2015
- Sociale Agenda 2009-2015

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Het voorkomen van achterstanden bij jeugdigen
- Bevorderen kwaliteit onderwijsvoorzieningen
- Voldoende aanbod van buitenschoolse culturele-, maatschappelijke- en sportactiviteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijs		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda.	1a. De thema's zijn: voor- en vroegschoolse educatie, brede schoolvorming, reboundvoorziening voortgezet onderwijs.	
2. Verhogen kwaliteitsniveau peuterspeelzalen.	1b. Opzetten reboundvoorziening bij RSG.	
	2a. Een plan van aanpak voor het behoud van hoogwaardige VVE op alle peuterspeelzaal- en opvanglocaties.	
3. Uitvoeren Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) 2011-2014.	2b. Opstellen nieuwe verordening voorschoolse voorzieningen.	
	2c. Resultaatafspraken met primair onderwijs over een effectief aanbod aan voorschoolse voorzieningen.	
4. Realiseren jaarlijks onderwijsprogramma.	3. Opstellen en uitvoeren van het jaarlijkse activiteitenprogramma OAB.	
5. Uitwerking regionaal plan “Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek.	4. Opstellen en vaststellen onderwijsprogramma.	
6. Voorbereiden en implementeren passend onderwijs.	5. Acties gericht op uitvoering leerplicht en tegengaan voortijdig schoolverlaten.	
	6a. Regionaal en lokaal oriënteren op de wet.	
7. Extern plaatsen onderhoud onderwijshuisvesting bij schoolbesturen.	6b. Voorbereiden van afstemming zorgplan van het samenwerkingsverband onderwijs met gemeentelijk preventief jeugdbeleid.	
	7. Volgen van de ontwikkelingen.	

<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i> 8. Opstellen visie op toekomstig gebruik schoolgebouwen. 9. Een toekomstgericht Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen (IHP) opstellen met daarin meegenomen de demografische ontwikkelingen en de positie van scholen in de samenleving (wijk en buurt). 10. Evaluatie twee pilots bredeschoolontwikkeling. 11. Scholen en maatschappelijke organisaties stimuleren en faciliteren om het aantal brede scholen met minimaal 2 uit te breiden.	8. Gerealiseerd. 9. Opstellen van een nieuw IHP rekeninghoudend met de genoemde visie bij punt 8. 10. Gerealiseerd. 11. Opstellen voorstel over voortzetting van de brede school en uitvoeren.
<i>Toelichting:</i> 1. De Lokaal Educatieve Agenda is samen met het onderwijsveld opgesteld. De uitvoering is een meerjarig traject. Een reboundvoorziening is erop gericht om voortijdig schooluitval van jongeren tegen te gaan. Het biedt een tijdelijke opvang erop gericht om jongeren terug te laten keren in de reguliere klas. Het is gerelateerd aan passend onderwijs. 2. In 2012 is een visie voorschoolse voorzieningen opgesteld. 4. Programma is gebaseerd op Integraal Huisvestingsplan Onderwijsvoorzieningen 2010-2013. Uitvoering van de activiteiten volgt na vaststelling onderwijsprogramma en vaststelling begroting. 5. Het project is gestart in 2009 en richt zich op voortijdig schoolverlaten zonder startkwalificatie. Eind 2012 is bepaald op welke wijze het Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek vanaf 2013 een vervolg krijgt. 6. De invoering van Passend Onderwijs is uitgesteld tot het schooljaar 2013/2014. 7. Het Rijk is voornemens om het onderhoud van de schoolgebouwen over te dragen aan de schoolbesturen per 2014. Wanneer dit voornemen definitief wordt, start het voorbereidingstraject. 8 t/m 10. De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafspraken 3 en 4 behorend bij thema Versterken toekomstgericht onderwijs. 11. Eind 2012 is besloten over de inzet van de buurtsportcoach. Dit besluit is van invloed op het voorstel.	

Welzijnswerk jeugd en jongeren		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren subsidieprogramma.		1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
2. Actualiseren uitvoeringsprogramma jeugdbeleid.		2. Het uitvoeringsprogramma op basis van de huidige beleidsnota actualiseren tot en met 2014.	
Collegeprogramma 2010-2014:			
3. Instandhouden van voldoende ontmoetingsmogelijkheden voor jeugd en van een voldoende divers aanbod jeugdactiviteiten buiten schooltijd en in verenigingsverband.		3a. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
		3b. Faciliteren van organisaties en fysieke mogelijkheden.	
4. Organiseren van een jongerenconferentie.		4. Gerealiseerd.	
Toelichting:			
2. De huidige beleidsnota loopt tot en met 2012. Door de decentralisatie van de jeugdzorg moet in 2014 een nieuw beleidsplan worden opgesteld. Om de uitvoering aan te laten sluiten bij deze nieuwe nota wordt het huidige uitvoeringsprogramma geactualiseerd en met twee jaar verlengd.			
3.4. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafpraak 1 behorend bij thema Kansen voor jeugd.			

Jeugdzorg		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
2. Decentralisatie jeugdzorg van rijk naar gemeente.	2a. Regionaal en lokaal oriënteren op de overheveling van jeugdzorgtaken	
	2b. Opstellen van een plan van aanpak	
	2c. Opstellen van een lokaal uitvoeringsprogramma.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
3. Realiseren van twee fysieke inlooppunten CJG (kern Epe en kern Vaassen).	3. Gerealiseerd.	
Toelichting:		
2. Basis voor een lokaal uitvoeringsprogramma zijn kaders van de nieuwe wet “Zorg voor jeugd” (nieuwe wetgeving treedt 2015 in werking).		
3. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 2 behorend bij thema Kansen voor jeugd.		

Wat mag dat kosten?

	<i>Bedragen * € 1.000</i>					
	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	5.558	6.384	5.931	5.931	5.931	5.931
Lasten nieuw beleid			83	119	184	198
Lasten totaal	5.558	6.384	6.014	6.050	6.115	6.129
Baten bestaand beleid	1.177	343	347	347	347	347
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.177	343	347	347	347	347
Saldo	-4.381	-6.041	-5.667	-5.703	-5.768	-5.782

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
<i>Bedragen * € 1.000</i>					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1	Reboundvoorziening	25	25	25	25
2	Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorziening 2014-2017 (2013: € 15.000, gedekt uit eenmalige middelen)	15			
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>					
	<u>Invest. bedrag:</u>				
1	IHP: gymzaal Burgerenk (renovatie incl. wijkgebouw)	43	43	43	43
2	IHP: stelpost investeringen 2014 en 2015		51	102	102
3	IHP: stelpost investeringen 2015 en 2016 nieuw IHP 2014-2017			14	28
Totale lasten		83	119	184	198

Programma 2 Actief in Epe

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen welzijn (o.a. sociaal cultureel werk incl. ouderen- en minderhedenwerk, opbouwwerk, vrijwilligerswerk), sport en cultuur (o.a. bibliotheek, kunstzinnige vorming, amateuristische kunstbeoefening). Daarnaast valt ook het onderwerp accommodaties op de voornoemde terreinen onder dit programma.

De onderwerpen welzijn, sport en cultuur vormen de kern voor het te realiseren basisaanbod aan voorzieningen zoals opgenomen in het lokaal sociaal beleid. De voorzieningen gericht op jeugd (0-18 jaar) vallen binnen programma 1 "Opgroeien in Epe".

Dit programma draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen en wijken (inzet van voorzieningen, aandacht voor ontmoeting, tegengaan overlast en criminaliteit, kwaliteit van de woonomgeving). Er bestaat een relatie hierbij met de programma's 3 "Zorg en opvang" (maatschappelijke ondersteuning), 4 "Leefbaar en veilig" (veilige leefomgeving) en 6 "Epe op orde" (openbare ruimte).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Projectplan "Accommodaties in Epe" (2004)
- Sportbeleid Epe (2009)
- Kunst en cultuur (2010)
- Integraal Jeugdbeleid 2009-2012
- Beleid WMO 2009-2012
- Maatschappelijke participatie 2008-2011
- Visie op integratie (2010)
- Sociale Agenda 2009-2015

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Het vergroten van maatschappelijke participatie van inwoners
- Realiseren van een evenwichtig over de kernen gespreide sociale infrastructuur met activiteiten, voorzieningen en accommodaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Welzijn		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren subsidieprogramma.	1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
2. Doorontwikkelen subsidiebeleid.	2. Invoeren beleidsgestuurde subsidiering voor professionele organisaties met meerjaarlijkse subsidieafspraken.	
3. Opzetten project Accommodaties II.	3. Opstellen projectopdracht en projectplan.	
<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i>		
4. In stand houden van een laagdrempelig steunpunt voor mantelzorgers en vrijwilligers.	4. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
5. In stand houden van een divers aanbod van activiteiten vrijwillige hulp- en dienstverlening.	5. Subsidieafspraken maken met vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
6. Per dorp een aanbod van basisvoorzieningen bepalen voor de periode tot 2020.	6. Opstellen van een basisvoorzieningenniveau per kern.	

Toelichting:

2. Deze activiteit is ook van toepassing op de overige programma's in de begroting waar subsidieverstrekking deel van uitmaakt.
3. Op basis van de richtinggevende raadsuitspraak in de Perspectiefnota 2013-2016 inzake toekomstbestendige (dorps)accommodaties wordt onderzocht hoe en met welke accommodaties een tweede tranche van het project Accommodaties gestart kan worden. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 2 behorend bij thema Vitale kernen en leefbare wijken. Dorpscentrum De Hezebrink krijgt prioriteit bij toekenning van middelen.
- 4,5. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 behorend bij thema Kansen voor participatie.
6. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 5 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken. Deze activiteit is ook opgenomen bij het onderwerp sport en cultuur. In de nieuwe woonvisie is als kader een voorzieningentoets opgenomen waarin het bestaande aanbod en de ingeschatte toekomstige vraag zijn weergegeven. De ingeschatte vraag is gebaseerd op een prognose van de demografische ontwikkeling.

Sport en cultuur		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff/J.N. van Nuijs	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren subsidieprogramma.		1. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
2. Overdragen beheer en onderhoud buitensport-accommodaties.		2. Implementatie van de gemaakte afspraken over privatisering van het onderhoud en beheer van de buitensportaccommodaties.	
3. Opstellen regionaal beleidsplan Bibliotheek Noord-Veluwe 2014-2017.		3. In samenwerking met de overige deelnemende gemeenten, voorbereiden en opstellen van een nieuwe beleidsnota.	
Collegeprogramma 2010-2014:			
4. Per dorp een aanbod van basisvoorzieningen bepalen voor de periode tot 2020.		4. Opstellen van een basisvoorzieningenniveau per kern.	
Toelichting:			
2. Het betreft de uitwerking van de afspraken gemaakt in 2012 in het kader van de integrale aanpak van het overdragen onderhoud en beheer (privatisering), de uitwerking van de bezuinigingsopdracht (€ 65.000 structureel) en de ontwikkeling van kunstgrasvelden.			
3. Het lopende beleidsplan (2009-2012) wordt met een jaar verlengd. Bij het nieuwe beleidsplan wordt rekening gehouden met regionale ontwikkelingen (o.a. bezuinigingen en opschaling).			
4. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 5 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken. Deze activiteit is ook opgenomen bij het onderwerp sport en cultuur. In de nieuwe woonvisie is als kader een voorzieningentoets opgenomen waarin het bestaande aanbod en de ingeschatte toekomstige vraag zijn weergegeven. De ingeschatte vraag is gebaseerd op een prognose van de demografische ontwikkeling.			

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>		Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid		13.161	5.556	4.406	4.390	4.390	4.390
Lasten nieuw beleid				44		48	48
Lasten totaal		13.161	5.556	4.450	4.390	4.438	4.438
Baten bestaand beleid		1.410	776	779	779	779	779
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		1.410	776	779	779	779	779
Saldo		-11.751	-4.780	-3.671	-3.611	-3.659	-3.659

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1 Trainingsverlichting sportpark Egelbeek (gedekt uit eenmalige middelen)		20			
2 Trainingsverlichting sportpark Kouwenaar (VIOS) (gedekt uit eenmalige middelen)		24			
3 Extra subsidie i.v.m. kosten manager Kulturhus EGW (structureel € 10.600, dekking uit bestaande budgetten exploitatie EGW)		-	-	-	-
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>	<u>Invest. bedrag:</u>				
1 Kunstgrasvelden	551			48	48
Totale lasten		44	-	48	48

Programma 3 Zorg en opvang

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen gezondheids-, verslavings- en ouderenzorg. Tevens valt hieronder het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking en het bieden van maatschappelijke opvang (prestatievelden in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning), het algemeen maatschappelijk werk en integratie/inburgering van nieuwkomers/oudkomers.

Het programma richt zich met name op groepen inwoners uit de samenleving die kwetsbaar zijn als gevolg van verschillende soorten van achterstand (lokaal sociaal beleid). Kernbegrippen zijn daarbij bevorderen zelfredzaamheid en participatie. Er bestaat een relatie met de programma's 2 "Actief in Epe" welzijnsvoorzieningen), 4 "Leefbaar en veilig" (leefbaarheid) en 10 "Weer aan het werk" (bevordering arbeidsparticipatie).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Lokaal Gezondheidsbeleid 2012-2016
- Beleidsnota WMO 2009-2012
- Visie op integratie (2010)
- Integraal ouderenbeleid (2009)
- Mantelzorg/vrijwillige zorg (2009)
- Sociale Agenda 2009-2015

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Bevorderen van een zelfstandige leefwijze voor mensen met een beperking
- Verhogen van de gezondheid van de inwoners

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatschappelijke Zorg		Portefeuillehouder: H.J. Berkhoff
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realisatie dagopvang "nieuwe stijl".	1. Realiseren tweede fysieke inlooppunt in kern Epe.	
2. Opstellen beleidsnota WMO 2013-2016.	2. Een nieuwe beleidsnota WMO wordt opgesteld. Hier wordt een uitvoeringsprogramma aan gekoppeld.	
3. Uitvoeren gemeentelijk gezondheidsbeleid.	3. Opstellen van een uitvoeringsprogramma en starten met de uitwerking.	
4. Actualiseren uitvoeringsprogramma ouderenbeleid.	4. Het uitvoeringsprogramma wordt geactualiseerd tot en met 2015.	
5. Realiseren subsidieprogramma.	5. Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten.	
6. Decentralisatie van functie begeleiding AWBZ van rijk naar gemeente (WMO).	6. Voorbereiden op decentralisatie volgens het vastgestelde plan van aanpak.	
Toelichting:		
1. Het betreft een in 2012 gestart driejarig project n.a.v. het vervallen van de dagopvang ouderen vanuit de AWBZ. Deze taak is onderdeel van de activiteit bij punt 5. Meerjarige afspraken zijn gemaakt voor het realiseren van wijksteunpunten waar voor uiteenlopende doelgroepen activiteiten geboden worden die voor en met wijkbewoners worden opgezet en uitgevoerd met behulp van beperkte professionele begeleiding.		
2. Een nieuwe nota wordt (op basis van eisen uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning) opgesteld. Hierin wordt het beleid voor mantelzorg/vrijwillige zorg en maatschappelijke participatie geïntegreerd.		
3. Op basis van de Wet Publieke Gezondheid is in 2012 een nieuwe gezondheidsnota opgesteld.		
4. Het huidige uitvoeringsprogramma loopt tot en met 2012. Om de uitvoering aan te laten sluiten bij de Sociale Agenda wordt het uitvoeringsprogramma geactualiseerd met een looptijd tot en met 2015.		
6. Uitgegaan wordt van voortzetting van de decentralisatie door het nieuwe Kabinet met als ingangsdatum 1-1-2014.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	8.018	8.122	7.829	7.762	7.762	7.762
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	8.018	8.122	7.829	7.762	7.762	7.762
Baten bestaand beleid	1.621	1.020	954	954	954	954
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.621	1.020	954	954	954	954
Saldo	-6.397	-7.102	-6.875	-6.808	-6.808	-6.808

Programma 4 Leefbaar en veilig

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen brandweer, politie, criminaliteit en overlast, crisisbeheersing/rampenbestrijding, leefbare en veilige leefomgeving. Het programma geeft invulling aan de brede begrippen van leefbaar en veiligheid. Het onderwerp integrale veiligheid valt ook onder dit programma. Er bestaat een relatie met de programma's 1 "Opgroeien in Epe", 2 "Actief in Epe", 3 "Zorg en Opvang" en 6 "Epe op orde". Verder is er een relatie met programma 8 "Toezicht en handhaving". Daar vindt de uitvoering plaats van de diverse leefbaarheids- en veiligheidsaspecten.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Regionaal Veiligheidsplan 2012-2015
- Regionaal Crisisplan 2012-2015
- Notitie Werkwijze wijkgericht werken (2012)
- Beleid WMO 2009-2012
- Integraal Jeugdbeleid 2009-2012
- Sociale Agenda 2009-2015

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Bevorderen van een leefbare en veilige woon- en leefomgeving
- Bevorderen van bijdragen van bewoners aan de leefbaarheid in de kernen en wijken
- Bevorderen van een goede, geïntegreerde organisatie die snel en adequaat kan optreden bij een calamiteit of ramp

Wat gaan we daarvoor doen?

Veiligheid		Portefeuillehouder: H. van der Hoeve
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Bevorderen kwaliteit basisbrandweezorg.	1a. Invullen huisvesting brandweerkazerne in dorp Epe. 1b. Uitvoeren prestatiecontract.	
2. Verbeteren aansluiting, coördinatie en afstemming tussen lokale en regionale netwerken (MDT's-CJG-Veiligerhuis).	2a. Definitieve vorm van de Multidisciplinaire Teams (MDT's) bepalen en deze invoeren. 2b. Uitvoeren actiepuntenlijst gemeentebrede MDT-bijeenkomst.	
3. Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid.	3a. Uitvoeren actiepunten 2013 uit regionaal veiligheidsplan 2012-2015. 3b. Opstellen actiepunten 2014.	
4. Verbeteren crisisbeheersing en rampenbestrijding.	4. Vaststellen en uitvoeren Handboek Bevolkingszorg deel 1 en 2.	
Toelichting:		
1. Het betreft de uitwerking van de integrale notitie basisbrandweezorg.		
2a. In 2012 is een evaluatie uitgevoerd naar de werkwijze van de Multidisciplinaire Teams (MDT's).		
2b. Ieder jaar vindt een bijeenkomst plaats met externe MDT-partners waar aan de hand van thema's (in 2012 was dit alcohol en drugs) actiepunten bepaald worden.		
3. Eind 2012 heeft de raad op basis van het regionaal veiligheidsplan 2012-2015 de lokale prioriteiten voor 2013 vastgesteld.		
4. Op basis van de Wet Veiligheidsregio's wordt het huidige gemeentelijk rampenplan vervangen door het Handboek Bevolkingszorg.		

Leefbaarheid		<i>Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs</i>
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:
Collegeprogramma 2010-2014:		
1. Opzetten werkwijze "wijk- en buurtgericht werken" samen met de kernpartners (sociaal en fysiek) op het gebied van leefbaarheid. 2. Afronden pilotproject "wijk- en buurtgericht werken". 3. Gefaseerd invoeren van "wijk- en buurtgericht werken".		1. Gerealiseerd. 2. Gerealiseerd. 3. Implementeren werkwijze wijk- en buurtgericht werken in de wijken Vegtelarij en Burgerenk (Epe-Zuid).
Toelichting:		
1 t/m 3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 4 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken.		
3. In 2012 is gestart in de wijken Vaassen Zuid-West en Enkweg-Zuid (Epe-Zuid). De uitvoering geschiedt op basis van de wijkplancyclus (bestaande uit: wijkanalyse, wijkagenda, wijkprogramma).		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>		Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid		1.721	2.240	2.077	2.110	2.150	2.150
Lasten nieuw beleid				5	5	5	5
Lasten totaal		1.721	2.240	2.082	2.115	2.155	2.155
Baten bestaand beleid		60	63	26	26	26	26
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		60	63	26	26	26	26
Saldo		-1.661	-2.177	-2.056	-2.089	-2.129	-2.129

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
<i>Bedragen * € 1.000</i>					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1	Screening financiële integriteit i.h.k.v. wet Bibob	5	5	5	5
2	Veiligheidsbeleid (structureel € 10.000: dekking binnen bestaande budgetten veiligheidsbeleid)	-	-	-	-
Totale lasten		5	5	5	5

Pijler: Ruimte

Kenmerken Ruimtelijk Beleid

Het ruimtelijk beleid ontwikkelt zich in een omgeving die gedomineerd wordt door de natuur en die randvoorwaarden stelt aan de ontwikkelingen daarbinnen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de regionale ontwikkelingen op het gebied van natuur, water en bebouwing. Daarnaast spelen ontwikkelingen van andere overheden een rol.

Voor het ruimtelijk beleid gelden drie hoofdthema's, te weten:

1. *Profiel gemeente.* Versterken van de eigen identiteit als een groene gemeente en het streven naar voldoende woon-, werk- en recreatiegelegenheid. De eigenheid van de dorpen en de gemeente Epe als geheel meer profileren, zorg en recreatie als belangrijke speerpuntsectoren, kwalitatief hoogwaardige centra in Epe en Vaassen.
2. *Wonen en leefomgeving.* Behoud van een evenwichtige bevolkingsopbouw (toenemende vergrijzing en binding van jongeren) en het voorzieningenniveau in de gemeente. Acties richten zich op: betaalbaar wonen, levensloopbestendig bouwen, goede infrastructuur wonen-welzijn-zorg, herstructurering centra Vaassen en Epe, bereikbaarheid bevorderen.
3. *Natuur en landschap.* Behoud en versterking van de cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden in de gemeente. Acties richten zich op: uitbouwen en versterken van het hart van de identiteit van Epe, het realiseren van de overgang tussen kernen/landelijk gebied en het realiseren van verbindingen tussen de kernen.

In het Ruimtelijk Structuurplan 2006 zijn de thema's verder uitgewerkt. Het onderdeel economie is een afzonderlijke pijler en is niet opgenomen in de pijler Ruimte.

Collegeakkoord 2010-2014:

Thema: Kansen voor duurzaamheid

Bevorderen duurzame ontwikkeling

Maatregelen richten naar de mogelijkheden op lokaal niveau. Het moet gaan om een praktische invulling, gericht op voorlichting, bewustmaking en gedragsbeïnvloeding bij burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De gemeente geeft het goede voorbeeld en steunt actief duurzame ontwikkelingen in de samenleving.

Prestatieafspraken:

1. Epe profileert zich als een duurzame gemeente en heeft de kernpunten die dat profiel inhoud geven, vastgesteld.
2. Stimuleren en ondersteunen van duurzame initiatieven uit de samenleving op de terreinen wonen, energie, mobiliteit en afval.
3. Actieve en moderne voorlichting gericht op bewustmaking en gedragsbeïnvloeding gericht op duurzaam handelen.
4. Uitwerken van de beleidsnota "Duurzaamheid".
5. Een verfijnde inzamelstructuur voor afval met voldoende mogelijkheden voor burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven om afval te scheiden.

Thema: Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken

Goed leefklimaat in de dorpen

Realiseren van een goed leefklimaat door goede en veilige bereikbaarheid van de wijken en buurten, groenvoorzieningen, een sociaal veilige verblijfsomgeving, afgestemd aanbod van accommodaties met een ontmoetingsfunctie, een divers woonaanbod voor jong en oud. Dorpscentra zijn belangrijke verblijfsplekken die een impuls geven aan een goede leefbaarheid.

Prestatieafspraken:

1. De woonvisie bijstellen richting toekomst en richten op het realiseren van een groot aanbod van woningen voor starters/jongeren, ouderen, alleenstaanden en rekening houdend met aspecten van zorg en ondersteuning.
2. Uitwerken van de centrumplannen voor Vaassen en Epe.
3. Verbeteren van de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met lichamelijke beperkingen.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het collegeakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 5 Ruimte en wonen

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen ruimtelijke ordening, grond- en woningexploitatie, bouw- en woningtoezicht en volkshuisvesting. Het onderdeel bouw- en woningtoezicht heeft een uitvoerend karakter. De activiteiten voor woningexploitatie zijn erg beperkt.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Streekplan provincie Gelderland (2005)
- Regionale Structuurvisie "de Voorlanden" (2009)
- Ruimtelijke Structuurplan Epe (2006)
- Groenstructuurplan (2010)
- Landschapsontwikkelingsplan (2010)
- Grondbeleid 2009-2012
- Woonvisie 2005-2015
- Beleid archeologische/cultuurhistorische waarden (2010)
- Structuurvisies centra Vaassen en Epe (2010)
- Structuurvisie Veluweflank (2010)
- Nieuwe kaders woningbouwinitiatieven (2011)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit om een goed woon-, werk- en leefklimaat te ondersteunen.
- Bevorderen van een diversiteit aan woonaanbod om de leefbaarheid in de dorpen op peil te houden voor jong en oud
- Behouden van het in de gemeente aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed
- Beheerste en duurzame ontwikkeling van het buitengebied

Wat gaan we daarvoor doen?

Ruimtelijke ontwikkeling		Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Ontwikkelen Landbouw Ontwikkelingsgebied Beemte Vaassen.	1a. Opstellen plannen grondverwerving.	
2. Uitwerken van het Landschapsontwikkelingsplan.	1b. Opstellen plannen invulling infrastructuur.	
3. Opstellen van bestemmingsplannen nieuwe landgoederen.	2a. Afronden onderzoek naar lokaal (groen)fonds en besluiten over invoering.	
4. Ontwikkeling inbreidingsplannen met woningbouw.	2b. Faciliteren en ondersteunen van initiatieven.	
5. Actualisatie bestemmingsplan Epe Centrum.	3a. Vaststellen 2 bestemmingsplannen: Landgoed Dorperveld en Landgoed Beekdal.	
6. Opstellen bestemmingsplan bedrijventerrein VMI Epe.	3b. Afronden besluitvorming landgoed Tongeren.	
7. Opstellen bestemmingsplan Kievitsveld in Emst.	4. Keuzes maken na vaststelling nieuwe woonvisie.	
8. Opstellen bestemmingsplan zorgcentrum De Klaarbeek in Epe.	5. Vaststellen bestemmingsplan.	
9. Opstellen bestemmingsplan De Marktwand in Epe.	6. Voorbereiden bestemmingsplan.	
10. Opstellen bestemmingsplan gebied Houtweg 12 (voormalig Rabobankgebouw) in Oene.	7. Vaststellen bestemmingsplan.	
Collegeprogramma 2010-2014:		8. Vaststellen bestemmingsplan.
11. De volgende plannen financieel/economisch toetsen op realiseerbaarheid in de periode 2010-2014: <u>Centrum Vaassen</u> : ophogen molen, realiseren bouwplannen voor de panden Bervoets/Postkantoor, herontwikkelen gebied De Markt en De Brink, verkeersluw maken centrum, doortrekken Margrietweg. <u>Centrum Epe</u> : herontwikkelen winkelcentrum "De Marktwand", herinrichten Marktplaats met een nieuwe functie voor het voormalige gemeentehuis, verkeersluw maken centrum.	9. Vaststellen bestemmingsplan.	
12. Ondersteunen en faciliteren van haalbare plannen van derden in de 2 dorpscentra.	10. Vaststellen bestemmingsplan.	
		11a. Afronden bouw supermarkt met appartementen in Vaassen.
		11b. Afronden onderhandelingen De Markt/ De Brink in Vaassen.
		11c. Start nieuwbouw Marktwand in Epe.
		11d. Start herinrichten Marktplaats Centrum Epe.
		12. Afhankelijk van de initiatieven.

Toelichting:

1. Het bestemmingsplan voor dit gebied is in juni 2012 vastgesteld.
2. Het (lokaal)groenfonds is gelijk aan de vermelding in programma 7 bij het onderwerp milieu algemeen.
11. Nadat het bestemmingsplan Epe Centrum is vastgesteld, vindt de uitvoering van de projecten plaats. De nieuwe functie voor het voormalig gemeentehuis wordt meegenomen in het bestemmingsplan Epe Centrum.
- 11,12. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 2 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken.

Wonen		Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Actualiseren woningbouwplannen.	1. Op basis van de woonvisie de woningbouwplannen actualiseren.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
2. Actualiseren van de woonvisie voor de periode tot 2020.	2. Vaststellen Woonvisie.	
Toelichting:		
1. Met de Provincie zijn in 2012 op het niveau van de Regio Stedendriehoek afspraken gemaakt over de aantallen te bouwen woningen. Deze regionale afspraken zijn opgenomen in de nieuwe woonvisie.		
2. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 1 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken. De woonvisie wordt breed ingestoken: wonen-welzijn-zorg.		

Ruimte overig		Portefeuillehouder: J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren maatregelenplan cultuurhistorisch beleidskader.	1a. Faciliteren en ondersteunen van initiatieven. 1b. Herijken van de gemeentelijke monumentenlijst.	
2. Tegengaan illegaal gebruik gemeentegrond.	2. Project opzetten en uitvoeren gericht op legalisering door verkoop of terugvordering van in gebruik genomen gemeentegrond.	
Toelichting:		
2. Op een aantal plekken in de gemeente is openbaar groen illegaal in gebruik genomen. Om ongelijkheid en verjaring van het eigendom van de gemeente tegen te gaan, wordt dit project opgezet.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	6.065	7.777	6.715	6.701	6.651	6.568
Lasten nieuw beleid			127	152	112	112
Lasten totaal	6.065	7.777	6.842	6.853	6.763	6.680
Baten bestaand beleid	3.929	6.240	4.801	4.806	4.566	4.566
Baten nieuw beleid			25	50	25	
Baten totaal	3.929	6.240	4.826	4.856	4.591	4.566
Saldo	-2.136	-1.537	-2.016	-1.997	-2.172	-2.114

Specificatie lasten en baten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1 Startersleningen rentelasten			11	11	11
2 Regiocontract provincie - regio Stedendriehoek			10	20	20
3 Aanpak illegaal grondgebruik		50	50		
4 Herziening erfpachtcanon (2013: € 15.000, dekking uit eenmalig middelen)		15			
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>	<u>Invest. bedrag:</u>				
1 Structuurvisie/herinrichting Dorpscentra Epe en Vaassen (reeds eerder geraamd)	1.524	62	81	81	81
2 Structuurvisie/herinrichting Dorpscentra Epe en Vaassen (aanvulling 2014 en 2015, dekking uit ontvangen middelen vanuit het Regiocontract).	1.000		-	-	-
Totale lasten		127	152	112	112
Baten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1 Opbrengst uit grondverkoop a.g.v. illegaal grondgebruik		25	50	25	
Totale baten		25	50	25	-

Programma 6 Epe op orde

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen betreffende het beheer en onderhoud van dat deel van de openbare ruimte dat kan worden beschreven als de bovengrondse infrastructuur en toebehoren.

Het gaat dan om de zorg dat de wegen en pleinen, woonstraten en -erven hun functie adequaat kunnen blijven vervullen.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bomenbeleidsplan (2010)
- Kader beheer en onderhoud openbare ruimte (BOR) (2006)
- Wegenbeleidsplan 2009-2013
- Beleidsplan bruggen (2007)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2009-2016
- Parkeerbeleidsplan (2009)
- Beleidsplan openbare verlichting 2012-2017
- Fietstotaalplan (2012)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Bevorderen van een leefomgeving (openbare ruimte) die schoon en heel is
- Vergroten van de verkeersveiligheid in de kernen en in het buitengebied

Wat gaan we daarvoor doen?

Verkeer en vervoer		Portefeuillehouder R. de Vries / J.N. van Nuijs	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1.	Actualiseren van beleid voor onderhoud en vervanging van wegen.	1.	Vorbereiden en opstellen nieuw wegenbeleidsplan.
2.	Opstellen beleid voor beheer, onderhoud en vervanging gemeentelijke bruggen.	2.	Vorbereiden en opstellen beleidsplan.
3.	Uitvoeren van het gemeentelijk fietstotaalplan.	3.	Aanleg betonnen fietspad Van Maanenspad/ Gortelseweg (deels).
4.	Inrichten van duurzaam veilige gebieden.	4a.	Afronden realisatie wijkverkeersplan Vaassen rest bebouwde kom.
		4b.	Realisatie verkeersmaatregelen Eekterweg (Vaassen)/Oranjeweg (Emst).
		4c.	Realisatie verkeersmaatregelen Enkweg e.o. (Epe) n.a.v. evaluatie.
5.	Realisatie projecten uitvoeringsnota GVVP 2009-2016.	5.	Reconstructie drietal kruispunten Ringweg Epe.
6.	Realisatie projecten uitvoeringsnota parkeerbeleidsplan.	6.	Oplossen parkeerproblemen op diverse locaties binnen de woonwijken.
Toelichting:			
2.	In 2012 is een onderzoek verricht naar de staat van onderhoud van alle bruggen. De uitkomsten van dit onderzoek dienen als input voor het beleidsplan.		

Beheer openbare ruimte		Portefeuillehouder J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Onderhoud Openbare Ruimte.	1a. Beheer Openbare Ruimte (groen en wegen) conform onderhoudsplannen. 1b. Wegenonderhoud conform de afgesproken CROW normering in het wegenbeleidsplan.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
2. In samenwerking met burgers en belangenorganisaties een inventarisatie van knelpunten maken betreffende de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een lichamelijke beperking.	2. Uitvoering is gekoppeld aan de herontwikkeling van de centra van Epe en Vaassen.	
3. Opstellen en uitwerken van een maatregelenpakket met een prioritering van activiteiten om de toegankelijkheid van de openbare ruimte te verbeteren.	3. Uitvoering is gekoppeld aan de herontwikkeling van de centra van Epe en Vaassen.	
Toelichting:		
1. Bij vaststelling van het Beeldkwaliteitssysteem Openbare Ruimte (2006) is bepaald dat de centra op hoog niveau en de wijken op minimaal laag niveau worden onderhouden. Als onderdeel van het uitvoeringsplan "Ombuigingen openbare ruimte 2011" is het onderhoudsniveau van de dorpscentra bijgesteld naar niveau basis.		
2, 3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 behorend bij thema Kansen voor vitale kernen en leefbare wijken.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	7.199	7.305	6.507	6.524	6.540	6.551
Lasten nieuw beleid			148	89	135	174
Lasten totaal	7.199	7.305	6.655	6.613	6.675	6.725
Baten bestaand beleid	1.424	1.105	1.025	1.025	1.025	1.025
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.424	1.105	1.025	1.025	1.025	1.025
Saldo	-5.775	-6.200	-5.630	-5.588	-5.650	-5.700

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1 GVVP: Parkeerverwijzing centrum Epe (in 2014: € 18.500 gedekt uit reguliere begroting)			-		
2 GVVP: Parkeerverwijzing centrum Vaassen (in 2013: € 16.500 gedekt uit reguliere begroting)		-			
3 Uitvoering geven aan groenstructuurplan (2013: € 50.000, gedekt uit eenmalige middelen)		50			
4 Beleidsplan beheer, onderhoud en vervanging bruggen (2013: € 20.000, gedekt uit eenmalige middelen)		20			
5 Wegenbeleidsplan 2014 - 2018 (2013: € 20.000, gedekt uit eenmalige middelen)		20			
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>	<u>Invest. bedrag:</u>				
1 Vervanging verkeerslichten Woestijnweg - Laan van Fasna - Apeldoornseweg Vaassen	175			18	18
2 Vervanging verkeerslichten Julianalaan - Deventerstraat - Dorpsstraat Vaassen	159			17	17
3 Verkeersmaatregelen Eekterweg Vaassen (GVVP)	64	5	5	5	5
4 Verkeersmaatregelen Laan van Fasna (GVVP)	77		6	6	6
5 Wijkgericht werken, wijkverkeersplannen en infrastructurele maatregelen in de wijk. Voor de jaren 2014 en 2015 € 101.000 per jaar.	202		8	16	16
6 Oplossen parkeerproblematiek diverse kernen	97	2	5	8	8
7 Vervanging bruggen Deventerweg te Oene en Oenerweg te Epe	450	27	27	27	27
8 Vervanging brug Ravenstraat te Oene	225		14	14	14
9 Wijkverkeersplan 't Slath en Gildenhoek Epe (GVVP)	200				15
10 Wijkverkeersplan Burgerenk en Hogeland Epe (GVVP)	310				24
11 Realisatie resterende maatregelen ringweg Epe (GVVP/Fietsen)	185	14	14	14	14
12 Stil asfalt N309	140	10	10	10	10
Totale lasten		148	89	135	174

Programma 7 Duurzaamheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de zorg voor het milieu. De belangrijkste onderwerpen uit het programma zijn milieu, afvalverwijdering en de afvoer van (overtollig) regenwater en afvalwater.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Gemeentelijk Rioleringsplan 2012-2015
- Afvalbeleidsplan 2007-2011
- Beleid Duurzaamheid 2010-2014

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Bevorderen van een duurzame ontwikkeling van de leefomgeving voor nu en toekomstige generaties
- Verbeteren van de milieukwaliteit van de leefomgeving

Wat gaan we daarvoor doen?

Milieu algemeen		Portefeuillehouder J.N. van Nuijs
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Uitwerken Gemeentelijk Rioleringsplan.	1a. Afkoppelen hemelwater wijk Enkweg-Zuid. 1b. Vervangen riolering in wijk Enkweg-Zuid. 1c. Aanleggen rioolopslag Laan van Fasna in Vaassen.	
<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i>		
2. Bepalen en vaststellen van het kernprofiel "Epe: duurzame gemeente".	2. Vaststellen kernprofiel.	
3. Organiseren van een lokale klimaatduurzaamheidsconferentie om te komen tot afspraken met de samenleving.	3. Gerealiseerd.	
4. Faciliteren van concrete initiatieven uit de samenleving om de realiseerbaarheid daarvan te vergroten.	4. Afhankelijk van initiatieven.	
5. Onderzoek naar de behoefte en mogelijkheden en op basis daarvan een besluit nemen over het invoeren van een (lokaal) groenfonds om duurzame initiatieven uit de samenleving te stimuleren en te ondersteunen.	5. Afronden van onderzoek en besluiten over invoering.	
6. Uitwerken van het onderdeel "maatschappelijke dialoog" uit de "Duurzaamheidsnota 2010-2014".	6. Gerealiseerd.	
7. Opstellen en uitwerken van een uitvoeringsprogramma "Duurzaamheid" met de activiteiten voor de bestuursperiode 2010-2014.	7. Gerealiseerd.	
<i>Toelichting:</i>		
2 t/m 7. De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafspraken 1 t/m 4 behorend bij het thema Kansen voor duurzaamheid.		
5. Onderzoek vindt plaats in samenwerking met andere partijen waaronder Veluwe gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties.		

Afvalinzameling en -verwerking		<i>Portefeuillehouder J.N. van Nuijs</i>
<i>Activiteiten:</i>	<i>Uitvoering in 2013:</i>	
<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i> 1. Opstellen en uitwerken van het lokaal programma "Afval 2030" waarin opgenomen is de inzamelstructuur te optimaliseren zodanig dat de hoeveelheid restafval in 2014 t.o.v. 2009 met 40% is verminderd.		1a. Afronden besluitvorming. 1b. Opstellen plan van aanpak uitvoeringsmaatregelen. 1c. Start uitvoering.
<i>Toelichting:</i> 1. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 5 behorend bij thema Kansen voor duurzaamheid.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>		Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid		5.044	6.256	6.218	6.218	6.218	6.218
Lasten nieuw beleid							
Lasten totaal		5.044	6.256	6.218	6.218	6.218	6.218
Baten bestaand beleid		5.615	5.985	6.344	6.344	6.344	6.344
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		5.615	5.985	6.344	6.344	6.344	6.344
Saldo		571	-271	126	126	126	126

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
<i>Bedragen * € 1.000</i>					
Lasten					
<i>Meerjareninvesteringsplan:</i>	<i>Invest. bedrag:</i>				
1 Gemeentelijk Rioleringsplan vGRP 2013 t/m 2016 *					
(vervanging vrijvervalriool en drukriool)	2.793				
2 Bergbezinkbassin vGRP 2013 t/m 2016 *	3.925				
3 Aanpak wateroverlast 2016 *	100				
4 Vervanging leidingwerk pompen *	180				
Totale lasten		-	-	-	-

* De kapitaallasten van deze investeringen zijn (nog) niet geraamd. Gebruikelijk is dat deze lasten in het jaar volgend op de investering worden geraamd en dan worden gedekt in de tarieven. Voorbeeld: in de tariefstelling voor de begroting 2013 worden de kapitaallasten van de in 2012 uitgevoerde investeringen verwerkt. Voor een specificatie van de investeringen 2013 wordt verwezen naar bijlage 7.

Programma 8 Toezicht en handhaving

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen vergunningverlening, controle op uitvoering en handhaving van wet- en regelgeving en de algemene plaatselijke verordening. Er bestaat een relatie met programma 4 "Leefbaar en veilig".

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Handhavingsskader 2012-2015
- Algemene Plaatselijke Verordening (2008)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Versterken van handhaving en toezicht

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergunningverlening/handhaving		Portefeuillehouder: R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren regionale uitvoeringsdienst (RUD) voor vergunningverlening en handhaving.	1. Een nadere oriëntatie op het onderbrengen van de taken bouwvergunningverlening en handhaving bij de RUD.	
2. Uitwerken handnavingskader 2012-2013.	2. Opstellen jaarlijks handnavingsprogramma.	
Toelichting:		
1. De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) is per 1 januari 2013 operationeel voor wat betreft de milieutaken.		
2. Het handnavingsprogramma wordt door het college opgesteld en bevat alle handnavingsactiviteiten en de prioritering daarvan. De raad wordt hierover geïnformeerd.		

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	1.492	1.740	1.790	1.790	1.790	1.790
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.492	1.740	1.790	1.790	1.790	1.790
Baten bestaand beleid	156	87	101	101	101	101
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	156	87	101	101	101	101
Saldo	-1.336	-1.653	-1.689	-1.689	-1.689	-1.689

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1	Handhaving uitvoeren op permanente bewoning recreatiewoningen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale lasten		-	-	-	-

Pijler: Economie

Kenmerken Economisch Beleid

Het economisch beleid is voor wat betreft de mogelijkheden in belangrijke mate gebonden aan de ruimtelijke mogelijkheden. Vanwege de omgeving zijn er vele randvoorwaarden als gevolg van de aanwezige natuur. Daarnaast hangt lokaal economisch beleid nauw samen met de ontwikkelingen en mogelijkheden in de Regio Stedendriehoek.

De regio kent een grote economische diversiteit: van sterke industriële bedrijvigheid, veelzijdige zakelijke diensten, grote maatschappelijke en gezondheidsinstellingen tot belangrijke toeristische bedrijfssectoren. De regionale economie en werkgelegenheidsontwikkeling zijn stabiel. Een regionale aanpak is wenselijk omdat ondernemers niet lokaal opereren, hun netwerken zich minimaal op regionaal niveau bevinden en werknemers werken in veel gevallen niet in hun eigen gemeente.

De zeven gemeenten en de partners vinden dat versterking van de regionale economie nodig is.

Het economisch beleid heeft een lokale en een regionale component.

1. *Lokaal.* Zorgen voor een gezonde (stedelijke en plattelands-) economie. Acties zijn gericht op: faciliteren lokale economie via voldoende vestigingsmogelijkheden, herstructurering centra Epe en Vaassen, realiseren vitaal platteland (landbouw, kleinschalige economische functies in zorg, wellness en leisure), innovatieve zorgconcepten, lokaal verzorgend voorzieningenniveau in de kernen met in Epe en Vaassen bovenlokale voorzieningen, recreatie en toerisme in buitengebied.
2. *Regionaal.* Werken aan een samenhangende arbeidsmarkt en een goed ondernemersklimaat. De uitwerking vindt plaats langs drie actielijnen: versterken van het innovatief vermogen bij ondernemingen; integrale en vraaggestuurde aanpak van arbeidsmarktopgave; verbeteren van het vestigingsklimaat gericht op investeringsklimaat in de regio; economie, kennis, vernieuwing, arbeidsmarkt). Voor elk van deze actielijnen geldt dat er extra focus ligt op de sectoren maakindustrie, wellness & zorg en energie/duurzaamheid.

Collegeakkoord 2010-2014:

Thema: Kansen voor participatie

Vergroten maatschappelijke participatie

Ondersteuning bieden aan mensen, jong en oud, die (tijdelijk) niet kunnen deelnemen aan de samenleving. Hiervoor kunnen zowel lokale als regionale activiteiten ingezet worden, gericht op onder meer werk, scholing, zorg en opvang.

Prestatieafspraken:

1. Mensen met een uitkering activeren via werk, opleiding, vrijwilligerswerk of dagbesteding.
2. Behouden of uitbreiden van werkgelegenheid in de gemeente en de regio met specifieke aandacht voor zorg en toerisme.

Tegengaan armoede

Oplossen van financiële beperkingen of schulden van mensen om deelname aan de samenleving niet te belemmeren. In eerste instantie door mensen zelf, eventueel met ondersteuning vanuit onder meer de bijstand en het minimabeleid. Verkrijgen van voldoende inkomsten uit werk is ook een belangrijke factor.

Prestatieafspraken:

1. Herijken van het bestaande minimabeleid via de "meedoenregeling" en het "schoolfonds".
2. Herijken van het bestaande project schuldhulpverlening.

Thema: Kansen voor lokale economie door toerisme en recreatie

Versterken toeristisch profiel gemeente Epe

Bepalen van een sterk profiel om Epe aantrekkelijk te houden voor toeristen. Hoofdpijnen voor de profielkeuze liggen in het natuurgebied de Veluwe waar Epe in ligt, de cultuurwaarden die Epe bezit en de gewenste doelgroepen als gezinnen en specifiek de bezoekers van 40-60 jaar en ouder.

Prestatieafspraken:

1. Het profiel met het onderscheidende en specifieke karakter van Epe is vastgesteld.
2. Het realiseren van een goede toeristische informatievoorziening.

Verbeteren kwaliteit recreatie/ toerisme

Optimaliseren van het product recreatie en toerisme door de vraag, doelgroepen en toekomstige ontwikkelingen beter op elkaar af te stemmen.

Prestatieafspraken:

1. Ondernemers en gemeente hebben keuzes gemaakt in het gewenste aanbod uitgaande van het gemeentelijk profiel en geven daar invulling aan.
2. De economische effecten van recreatie en toerisme op de gemeente zijn onderzocht.

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het collegeakkoord sturen de hierna volgende programma's aan.

Programma 9 Bedrijvigheid

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen lokale economie (waaronder werkgelegenheid, bedrijfsterreinen), agrarische aangelegenheden, recreatie en toerisme. De gemeentelijke rol is voorwaardenscheppend (vestigingsmogelijkheden voor bedrijven, goede ontsluiting en bereikbaarheid, goed beheer van de openbare ruimte) en faciliterend (informatievoorziening, dienstverlening). Er bestaat een relatie met programma 5 "Ruimte en wonen" (economische aspecten in planontwikkeling en bestemmingsplannen).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- "Epe, natuurlijk anders" (Recreatie en toerisme) (2007)
- Regionale Strategische Agenda bEPS/RPA 2012-2015
- Visie bedrijfsterreinen (2008)
- Detailhandelsbeleid (2008)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Behouden en verder uitbouwen van sterk vertegenwoordigende beroepssectoren (onder meer industrie, zorg en dienstverlening, recreatie en toerisme, detailhandel)
- Vergroten van de aantrekkelijkheid van de gemeente Epe op het terrein van recreatie en toerisme

Wat gaan we daarvoor doen?

Recreatie en toerisme		Portefeuillehouder: R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren goed bewegwijzerde routenetwerken (o.a. wandelen, fietsen en paarden).	1.	Plan opstellen voor een "dekkend" routenetwerk in samenwerking met derden uitgaande van het profiel Recreatie en Toerisme.
2. Inzetten stimuleringsbudget recreatie en toerisme.	2.	Subsidieafspraken maken met professionele en vrijwillige organisaties over te leveren producten en activiteiten. Maakt onderdeel uit van de uitwerking van het toeristisch profiel Recreatie en Toerisme.
<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i>		
3. Evaluatie van de ontwikkelingen op het terrein van recreatie en toerisme.	3.	Gerealiseerd.
4. Bepalen van het toeristisch profiel voor Epe dat richting geeft aan de toekomstige ontwikkelingen.	4.	Vaststellen toeristisch profiel.
5. Afsluiten van een dienstverleningsovereenkomst met het Veluws Bureau voor Toerisme over promotie en marketing met specifieke aandacht voor een lokale invulling.	5.	Gerealiseerd. Voorbereiden van nieuwe dienstverleningsovereenkomst vanaf 2014.
6. Inventariseren van en een keuze maken voor de in te zetten moderne (technische) middelen om een zo groot mogelijk publiek te bereiken.	6.	Uitwerken op basis van profiel Recreatie en Toerisme.
7. Opstellen en uitvoeren van een gezamenlijk plan van aanpak van gerichte activiteiten uitgaande van het gemeentelijk toeristisch profiel.	7.	Plan van aanpak op hoofdlijnen omzetten in een uitwerkingsplan.
8. Uitvoeren van een meting naar de directe en indirecte economische effecten van recreatie en toerisme.	8.	Gerealiseerd.
<i>Toelichting:</i>		
3.	Evaluatie is uitgevoerd en betrokken bij het opstellen van het profiel Recreatie en Toerisme.	
3 t/m 6.	De activiteiten zijn uitwerkingen van de prestatieafspraken 1, 2, 3 en 4 behorend bij thema Kansen voor lokale economie door toerisme en recreatie.	
8.	Meting is betrokken bij het opstellen van het profiel Recreatie en Toerisme. Eens per twee jaar is er een vervolgmeting.	

Lokale/regionale economie		Portefeuillehouder: R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Sluiten van een overeenkomst over de verplaatsing van het dierenpark met de provincie, waterschap en initiatiefnemer.	1a. Sluiten van een overeenkomst.	
2. Ontwikkelen visie op de warenmarkten in de dorpen.	1b. Start herziening bestemmingsplan voor de locatie Wissel en Vemde.	
	2a. Afronden besluitvorming.	
	2b. Uitwerken van de visie.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
3. Opstellen en uitvoeren van een actieprogramma arbeidsmarkt via het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Stedendriehoek.	3a. Afronden invulling nieuwe structuur van de “Board economie & arbeidsmarkt Stedendriehoek”	
	3b. Actualisatie van de uitvoering van de strategische agenda door de Board.	
	3c. Uitvoering strategische agenda.	
Toelichting:		
2. Aanleiding voor deze activiteit is de teruglopende omvang van de markten. Daarmee in verband speelt ook de verhouding kosten en opbrengsten.		
3. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 3 behorend bij thema Kansen voor participatie. Er is een strategische agenda opgesteld. Het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid is opgegaan in de “Board voor Economie en Arbeidsmarkt in de Stedendriehoek”. Partners hierin zijn vertegenwoordigers vanuit de gemeenten, de provincie, het bedrijfsleven, het onderwijs op het niveau van de Regio Stedendriehoek.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	644	740	682	682	682	682
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	644	740	682	682	682	682
Baten bestaand beleid	108	74	77	77	77	77
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	108	74	77	77	77	77
Saldo	-536	-666	-605	-605	-605	-605

Specificatie baten en lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1	Ontwikkeling Apeldoorns kanaal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totale lasten		-	-	-	-
Baten					
1	Realisatie primaire recreatieve fietspaden op voormalige RGV fietspaden (dekking uit reserve met van RGV ontvangen middelen)	600	-	-	-
Totale baten		-	-	-	-

Programma 10 Weer aan het werk

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen die samenhangen met de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand. De uitvoeringspraktijk is neergelegd in verordeningen. Er bestaat een relatie met programma 3 “Zorg en opvang” (bevorderen zelfredzaamheid).

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Nota Wet Werk en Bijstand “Reilen en zeilen” (2012)
- Visie Modernisering WSW (2008)
- Minimabeleid “Iedereen doet mee!” (2008)
- Sociale Agenda 2009-2015

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Vergroten van maatschappelijke participatie van mensen zonder werk
- Verminderen van de schuldenproblematiek van Eper inwoners
- Verminderen van armoede bij ouderen en gezinnen met een minimuminkomen

Wat gaan we daarvoor doen?

Arbeidsparticipatie		Portefeuillehouder R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Verhogen uitstroompercentage WWB.	1. Activiteiten gericht op het opdoen van werkervaring en het volgen van scholing door de werkgeversbenadering en gerichte projecten.	
2. Uitvoeren Wet Sociale Werkvoorziening.	2. Toezien op uitvoering wet.	
3. Voorbereiding en implementatie Wet Werken naar Vermogen.	3a. Plannen opstellen voor doorontwikkeling Felua. 3b. Opstellen re-integratieverordening.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
4. Opstellen van trajectplannen voor uitkeringsgerechtigden zonder perspectief op betaald werk.	4. Uitkeringsgerechtigden een trajectplan aanbieden die de re-integratie bevordert.	
Toelichting:		
2. De Felua-groep voert deze wet uit voor de Gemeente Epe, Heerde en Apeldoorn.		
3. Het wetgevingstraject ligt stil als gevolg van de val van het Kabinet in 2012. Het gedachtegoed achter de wet wordt echter politiek breed gedragen. Daarom wordt actief doorgepakt op een aantal ontwikkelingspunten waarmee in de voorbereidingsperiode van de WWnV al is gestart, onder meer een vernieuwde invulling van de sociale werkvoorziening (Felua). De voorbereiding van dit alles vindt plaats op basis van een projectplan. Uitgangspunt is een integrale aanpak met het wijkgericht werken.		
4. De activiteit is een uitwerking van prestatieafspraken 1 behorend bij het thema Kansen voor participatie.		

Uitkeringen WWB/inkomensondersteuning		Portefeuillehouder R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
<i>Collegeprogramma 2010-2014:</i>		
1. De uitvoering van de regelingen “meedoen/ schoolfonds” (minimabeleid) afstemmen op de resultaten van de evaluatie en het beschikbare budget.	1. Gerealiseerd.	
2. De uitvoering van de regeling schuldhulpverlening afstemmen op de nieuwe wetgeving en het beschikbare budget.	2. Gerealiseerd.	
<i>Toelichting:</i>		
1, 2. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 4 en 5 behorend bij het thema Kansen voor participatie.		
2. Het betreft een open eind financiering.		

Wat mag dat kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	13.960	13.860	13.789	13.808	13.842	13.842
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	13.960	13.860	13.789	13.808	13.842	13.842
Baten bestaand beleid	11.444	10.798	11.192	11.192	11.192	11.192
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	11.444	10.798	11.192	11.192	11.192	11.192
Saldo	-2.516	-3.062	-2.597	-2.616	-2.650	-2.650

Pijler: Bestuur

Kenmerken Bestuurlijke inzet

De inzet is burger en klantgericht werken. Daartoe is een organisatie opgezet met als hoofdlijnen de dialoog aangaan met burgers, adequaat inspelen op ontwikkelingen en een klantgerichte dienstverlening. De koers is de organisatie verder te verbeteren en te vernieuwen en toekomstbestendig te maken voor een adequate taakuitvoering.

De opvattingen over de gemeentelijke taakuitvoering zijn: de gemeente meer als regisseur en de uitvoering meer bij burgers en derden; meer betrokkenheid van en samenwerken met burgers en maatschappelijke organisaties en bedrijven; meer wijkgericht werken; zakelijk en efficiënt werken; actief mogelijkheden zoeken om de uitvoering in samenwerking met andere gemeenten te doen.

De twee gemeentelijke hoofdtaken zijn het realiseren van maatschappelijke effecten samen met burgers en partners en het leveren van directe publieke dienstverlening (gemeentelijke diensten en producten). De verbetering en vernieuwing van de organisatie zit in het verder doorontwikkelen van het sturingsmodel "regie" (sturen-leiden-coördineren) en in samenhang daarmee de ontwikkeling van het nieuwe dienstverleningsconcept met ondersteuning van moderne informatie- en communicatietechnologie. Dit leidt tot een nieuwe oriëntatie op het gemeentelijk takenpakket en de samenwerking met burgers en maatschappelijke organisaties.

De vorming en uitvoering van beleid doet de gemeente steeds meer in samenwerking met derden. Vanuit bestuurlijk oogpunt vraagt het heldere gemeentelijke standpunten en rolbepaling (wat wil ik bereiken, hoe doe ik dat en met wie). Van de organisatie vraagt dit een ontwikkeling naar een flexibele, en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren.

Collegeakkoord 2010-2014:

Thema: Kansen voor dienstverlening

Goede dienstverlening

De gemeentelijke dienstverlening dient goed, modern en afgestemd te zijn op de burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Daarbij zoveel mogelijk gebruikmakend van de beschikbare technologische mogelijkheden (ICT).

Prestatieafspraken:

1. Een geactualiseerde visie op de gemeentelijke dienstverlening gebaseerd op de wettelijke verplichtingen, de gewenste serviceverlening aan de burger, een grotere inzet van digitale dienstverlening, het leveren van diensten in ketensamenwerking.
2. Het Klant Contact Centrum is opgezet en is de plek van waaruit de overheidsdiensten worden geleverd en van waaruit de vragen van burgers worden gecoördineerd.

Heldere communicatie burgers-overheid

Het gemeentelijk handelen moet helder en duidelijk zijn. Het betekent open staan voor burgers, een klantvriendelijke houding en een goede informatievoorziening.

Prestatieafspraken:

1. Informatie over gemeentelijke plannen, initiatieven en besluiten zijn voor de burgers gemakkelijk verkrijgbaar (digitaal, nieuwsbladen, leespunten in het dorp).
2. Burgerparticipatie is helder vormgegeven uitgaande van de participatiewijzer.

Moderne ambtelijke organisatie

De organisatie ontwikkelt zich verder naar een flexibele en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie gebaseerd op het regiemodel en past de werkprocessen daarop aan. De gemeente richt zich meer op “sturen-leiden-coördineren” en laat de uitvoering zoveel mogelijk aan burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De gemeente vervult ook een ondersteunende rol naar partijen.

Prestatieafspraken:

1. De gemeentelijke organisatie is zodanig ingericht dat zij kan werken volgens het model "Regiegemeente".

Aansturing programma's

De hiervoor beschreven kenmerken van het beleid en de vermelde thema's uit het collegeakkoord stuurt het hierna volgende programma aan.

Programma 11 Bestuur en organisatie

Omschrijving programma

Het programma omvat de onderwerpen algemeen bestuur, personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, huisvesting, juridische zaken, communicatie en andere bedrijfsmiddelen zoals post, repro en facilitaire zaken.

Relevante nota's (kerndocumenten)

- Bestuurs- en Management Concept (2002)
- Visie Regiegemeente (2010)
- Visie gemeentelijke dienstverlening (2010)
- Visie op elektronische overheid (I-visie) (2008)
- Strategische visie op communicatie (2011)
- Notitie Planning en Control (2005)
- Nota activerings- en afschrijvingsbeleid (2012)

Wat willen we bereiken?

Strategische doelen:

- Ontwikkelen van een klantgerichte organisatie die gericht is op een snelle, correcte en integere dienstverlening
- Ontwikkelen van een op de samenleving gerichte organisatie die de dialoog aangaat met burgers en flexibel en slagvaardig inspeelt op ontwikkelingen en behoeftes
- Ontwikkelen van een organisatie waarbij het resultaat voorop staat en alles draait om het willen bereiken van de afgesproken doelen met een efficiënte en rechtmatige inzet van middelen

Wat gaan we daarvoor doen?

Planning en control		Portefeuillehouder: R. de Vries
Activiteiten:	Uitvoering in 2013:	
1. Verbeteren planning en control cyclus.	1a. Veranderen inrichting programmabegroting.	
2. Uitvoeren jaarlijks onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van (delen van) programma's en paragrafen en van (onderdelen van) de organisatie-eenheden.	1b. Uitwerken eenduidige doelen en indicatorenset voor gebruik in programmabegroting en beleidskaders.	
	2. Uitwerken van interne onderzoeksopdrachten ter verlaging van de overheadkosten.	
Collegeprogramma 2010-2014:		
3. Hanteren uitgangspunten voor solide financieel beleid.	3. Uitgangspunten worden toegepast bij jaarrekening, perspectiefnota en begroting.	
Toelichting:		
1a. De programmabegroting wordt nog meer toegespitst op overzichtelijke bestuurlijke informatievoorziening.		
3. De uitgangspunten zijn opgenomen in de financiële paragraaf in het collegeakkoord 2010-2014 en bevat de principes en richtlijnen voor het te voeren financieel beleid.		

Burger en bestuur		Portefeuillehouder: R. de Vries/H. van der Hoeve	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1. Actualiseren van de toekomstvisie. 2. Uitwerken Strategische visie communicatie. Collegeprogramma 2010-2014: 3. Voortzetten bestaande informatievoorziening via de gemeentelijke website en de gemeentelijke nieuwspagina. 4. Onderzoek naar de organisatie en inrichting van fysieke informatiepunten in de dorpen. 5. Burgerparticipatie vormgeven volgens de "participatieladder of- wijzer". 6. Aanpassen van bestaande inspraakverordening.		1. Vaststellen toekomstvisie. 2. Heroriëntatie op gebruik van middelen voor externe communicatie. 3. Gerealiseerd. 4. Onderdeel van uitwerking programma NUePe, dat opgenomen is bij het onderwerp dienstverlening. 5. Gerealiseerd. 6. Niet nodig.	
Toelichting:			
3 t/m6.De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 3 en 4 behorend bij thema Kansen voor dienstverlening.			
6. In de Strategische visie op communicatie is aangegeven de werkwijze volgens de participatieladder niet op te nemen in de bestaande inspraakverordening. want toepassing blijft per onderwerp maatwerk.			

Dienstverlening		Portefeuillehouder: H. van der Hoeve	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1. Uitvoeren programma NUePe. <i>Collegeprogramma 2010-2014:</i> 2. Opstellen van een geactualiseerd visiedocument op de gemeentelijke dienstverlening met een plan van aanpak. 3. Uitvoeren van de projectopdracht inzake het Klant Contact Centrum zoals opgenomen in het realisatieplan EGEM.		1a. Start inrichting Klant Contact Centrum (KCC). 1b. Implementatie 14+ netnummer. 2. Gerealiseerd. 3. Is onderdeel van het programma NUePe.	
<i>Toelichting:</i> 1. (Lokale) overheden hebben een gezamenlijke overheidsbrede agenda vastgesteld voor dienstverlening en e-overheid. Deze agenda is verwoord in het i-NUP (implementatie Nationaal Uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid). De gemeente geeft met het programma NUePe uitvoering hieraan. 2. In 2010 zijn de visie en het plan van aanpak vastgesteld. Uitwerking loopt via programma NUePe. 2. 3. De activiteiten zijn uitwerkingen van prestatieafspraken 1.2 en 5 behorend bij thema Kansen voor dienstverlening.			

Organisatie		Portefeuillehouder: R. de Vries	
Activiteiten:		Uitvoering in 2013:	
1. Realiseren duurzaam gemeentehuis. <i>Collegeprogramma 2010-2014:</i> 2. Opstellen van het programma "Regiegemeente" en deze vertalen naar een plan van aanpak.		1a. Afronden onderzoek naar benodigde maatregelen. 1b. Keuze over aanpak. 2. Gerealiseerd. Actualiseren plan van aanpak.	
<i>Toelichting:</i> 1. De keuze voor regiegemeente leidt de komende jaren tot een kleiner wordende ambtelijke organisatie. Het betekent terugdringen van de overheadkosten waaraan door een qua omvang aangepaste en duurzame huisvesting een bijdrage geleverd kan worden. 2. De activiteit is een uitwerking van prestatieafpraak 5 behorend bij thema Kansen voor dienstverlening. In 2012 heeft de Rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van regiegemeente getiteld "Op de toekomst voorbereid".			

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000

	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	6.306	4.978	4.591	4.664	4.570	4.712
Lasten nieuw beleid			-357	-588	-685	-356
Lasten totaal	6.306	4.978	4.234	4.076	3.885	4.356
Baten bestaand beleid	754	695	671	642	613	613
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	754	695	671	642	613	613
Saldo	-5.552	-4.283	-3.563	-3.434	-3.272	-3.743

Specificatie lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar				
		2013	2014	2015	2016	
Bedragen * € 1.000						
Lasten						
<u>Meerjarenramingen:</u>						
1	Jaarlijks onderzoek demografische ontwikkeling	5	5	5	5	
2	Uitvoeren toekomstvisie / nieuw beleid volgende bestuursperiode				300	
3	Doorontwikkeling subsidiebeleid	15	15	15	15	
4	Ombuigingen: uitgaven verlagingen	405-	664-	789-	789-	
<u>Meerjareninvesteringsplan:</u>						
	<u>Invest. bedrag:</u>					
1	Vervanging bedrijfsmiddelen Openbare Werken voor 2013 t/m 2016: € 191.200 per jaar.	764	28	56	84	113
2	Vervanging bedrijfsmiddelen ICT voor de jaren 2013 t/m 2016: € 375.000 per jaar gedekt uit reserve ICT	1.500	-	-	-	-
Totale lasten		-357	-588	-685	-356	

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en “onvoorzien”

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen kenmerken zich door hun vrije bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de onroerende-zaakbelastingen. In het overzicht worden dan ook de baten vermeld die niet al in de diverse programma's zijn opgenomen.

In dit hoofdstuk is eveneens het in de begroting opgenomen bedrag voor 'onvoorziene uitgaven' opgenomen.

Overzicht

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lokale heffingen	4.973	5.218	5.445	5.768	6.041	6.168
Algemene uitkering ¹	27.951	27.953	27.702	27.806	27.099	27.809
Dividend uitkeringen	224	202	156	156	156	156
Saldo financieringsfunctie	- 78	127	80	80	80	80
Overige alg. dekkingsmidd.	2.230	1.483	1.177	1.177	1.177	1.177
Totaal	35.301	34.983	34.560	34.987	34.553	35.390
Onvoorziene uitgaven	0	-71	-72	-72	-72	-72

De in het bovenstaande overzicht vermelde bedragen zijn netto bedragen. Dit houdt in dat op de verkregen baten de daarop betrekking hebbende kosten (zoals interne uren en invorderingskosten) in mindering gebracht.

Lokale heffingen

De belastingopbrengsten in het bovenstaande overzicht zijn opgenomen zonder rekening te houden met de kwijtschelding. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering

De Algemene uitkering is gebaseerd op de juni circulaire 2012. Op basis van deze circulaire is een berekening gemaakt waaruit de volgende inkomsten blijken:

Jaar	Algemene uitkering autonoom	Budget WMO	Algemene uitkering totaal
2013	24.177	3.562	27.739
2014	24.544	3.562	28.106
2015	24.141	3.562	27.703
2016	25.151	3.562	28.713

De ontwikkelingen in de algemene uitkering zijn verwerkt in de programmabegroting 2013-2016. Voor een tegenvallende eindafrekening (terugstorting in behoeve van de reserve) is in de begroting een stelpost opgenomen van € 167.000.

Dividend

Dividend wordt ontvangen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en van Waterbedrijf Vitens.

¹ Voor 2013 en verder inclusief WMO budget € 3,56 mln. en € 167.000 inkomstencorrectie a.g.v. behoeve van de reserve.

Saldo financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie moet worden verstaan het saldo van (a) de betaalde rente over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant en (b) de ontvangen rente over de uitzettingen.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Dit betreft de rente over de eigen financieringsmiddelen.

Onvoorzien

Dit bedrag is in de begroting beschikbaar voor uitgaven welke onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. De aanwending hiervan vindt plaats in het kader van de voortgangsrapportage.

Wat mag dat kosten?

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	385	392	278	241	245	245
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	385	392	278	241	245	245
Baten bestaand beleid	35.686	35.304	34.620	34.784	34.208	35.045
Baten nieuw beleid			146	372	518	518
Baten totaal	35.686	35.304	34.766	35.156	34.726	35.563
Saldo	35.301	34.912	34.488	34.915	34.481	35.318

Specificatie baten nieuw beleid

Bedragen * € 1.000		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Baten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1 Ombuigingen: inkomstenverhoging		146	372	518	518
Totale baten		146	372	518	518

DEEL 2

PARAGRAFEN

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid en de uitvoering ten aanzien van de lokale heffingen. Het gaat hierbij om het beleid op het gebied van de tarieven, de lokale lastendruk en kwijtschelding. De gemeentelijke belastingen vormen een onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Er zijn algemene dekkingsmiddelen, zoals de onroerende-zaakbelastingen (OZB) en heffingen waarvan de opbrengst moet worden aangewend ter dekking van specifieke kosten, zoals de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

De raad bepaalt het belastingbeleid in beginsel samenhangend met het vaststellen van de begroting. Daar vindt de integrale afweging plaats. Beleidsmatige wijzigingen worden in deze paragraaf van de programmabegroting per belastingsoort – voor zover relevant – toegelicht. Redactionele en technische wijzigingen van de belastingen worden in de afzonderlijke raadsvoorstellen toegelicht.

1.2 Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- de nota lokale heffingen;
- de notitie woonlasten;
- het collegeakkoord 2010-2014;
- landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Stand van zaken, ontwikkelingen en beleidsaanpassingen

1.3.1 Algemeen tarievenbeleid

In het collegeakkoord is ten aanzien van de lasten voor burgers het volgende bepaald:

- voor de trendmatige verhoging van de belastingen is de inflatie maatgevend. Dit percentage bedraagt 1,5% voor 2013.
- Retributies (heffingen waar een individuele tegenprestatie van de overheid tegenover staat) zijn zoveel mogelijk 100% kostendekkend. Voor plaatselijke verenigingen en instellingen gelden maatschappelijk aanvaardbare tarieven.

1.3.2 Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB is een algemene heffing die bestaat uit een eigenaren- en gebruikersdeel. Het gebruikersdeel wordt alleen van niet-woningen geheven. Woongedeeltes binnen niet-woningen zijn vrijgesteld van OZB.

Voor het jaar 2013 gelden de WOZ-waarden per peildatum 1-1-2012. De verwachte daling van de waarde wordt gecompenseerd door een tariefsverhoging. In het kader van de ombuigingsoperatie worden de tarieven met 3,3% extra verhoogd. Dit leidt tot de volgende geraamde opbrengst OZB:

Woning eigenaar	€	3.444.000
Niet woning eigenaar	-	686.000
Niet woning gebruiker	-	473.000 +
Totaal	€	4.603.000

1.3.3 Reinigingsheffingen

De heffingen dekken de kosten van inzameling en verwerking van huisvuil, bedrijfsafval en het brengen van huisvuil. In 2010 is, in verband met een herziene kostentoerekening, besloten om de tarieven geleidelijk extra te laten stijgen totdat weer 100% kostendekking is bereikt. Met een extra tariefsstijging van 3% wordt 100% kostendekking bereikt in 2013.

De raming van de opbrengst reinigingsheffingen² is als volgt:

Afvalstoffenheffing	€	3.786.000
Reinigingsrechten	-	75.000 +
Totaal	€	3.861.000

1.3.4 Rioolheffing

In het gemeentelijk rioleringsplan 2011 is aangegeven dat keuzes met betrekking tot de bekostigingssystematiek van de watertaken die op de gemeente rusten in de loop van de planperiode opgepakt zullen worden. Voor 2013 is uitgegaan van ongewijzigd beleid. Het GRP voorziet in een extra tariefsverhoging van 1,7% per jaar tot en met 2015 als gevolg van investeringen die leiden tot hogere lasten. De verlaging van de rente van 4,5 naar 3,5%, welke leidt tot lagere kapitaallasten en de voorziene lastenverhoging uit het GRP zijn beiden verwerkt in de begroting.

Indien de renteverlaging in 2013 niet zou hebben plaatsgevonden, zou het tarief met 4,5% extra moeten stijgen om 100% kostendekking te blijven behouden. Voor de jaren 2014-2016 leidt de lagere rente tot gemiddeld 0,7% per jaar minder tariefsverhoging.

Daarnaast is in 2010 in het kader van de herziene kostentoerekening besloten de tarieven tot en met 2014 met 5% extra te verhogen om ook op termijn de kosten voor 100% te kunnen blijven verhalen. Een actualisatie van de ramingen bevestigt het beeld dat in 2014 die extra tariefsverhoging noodzakelijk is.

De egalisatiereserve wordt ingezet om versneld af te schrijven op investeringen en daarmee tariefsverhogingen structureel te matigen. Verder is een onttrekking aan deze reserve geraamd van € 116.000 om een 100% sluitende exploitatie te realiseren. De tarieven stijgen in totaal met 6,6%.

De raming van de opbrengst rioolheffing² is als volgt:

Eigenarenheffing	€	1.172.000
Gebruikersheffing	-	858.000 +
Totaal	€	2.030.000

1.3.5 Forensenbelasting

De WOZ-waarde is de grondslag voor de heffing. Het minimumtarief van de forensenbelasting is gekoppeld aan het tarief voor een jaarplaats bij de toeristenbelasting. Stacaravans op huurgrond vallen vanaf 2013 onder de toeristenbelasting en niet meer onder de forensenbelasting. Dit leidt tot een daling van de opbrengst met ongeveer € 100.000. Daarnaast is er een lichte autonome toename van de opbrengst. De opbrengst is geraamd op € 267.000.

1.3.6 Hondenbelasting

De hondenbelasting is een doelbelasting. Er is een koppeling tussen de (kosten van) voorzieningen voor hondenbezitters en de heffing. Die voorzieningen worden alleen binnen de kommen getroffen, zodat het buitengebied is vrijgesteld. Met gelijkblijvende tarieven kan 100% kostendekking worden gerealiseerd. De opbrengst is geraamd op € 113.000.

1.3.7 Precariobelasting

Deze belasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De opbrengst is geraamd op € 41.000.

1.3.8 Toeristenbelasting

Het aantal overnachtingen van toeristen is de basis voor deze belasting. Dat aantal is gebaseerd op het gemiddelde van de afgelopen jaren. Met ingang van 2013 vallen de stacaravans op huurgrond niet meer onder de forensenbelasting, maar onder de toeristenbelasting. Dit leidt tot een toename van de opbrengst van ongeveer € 100.000. Hiernaast is er een lichte autonome daling van het aantal verwachte overnachtingen. De opbrengst wordt geraamd op € 648.000.

² De opbrengst betreft alleen de opbrengst uit de heffingen en is derhalve exclusief waardecorrectie, mutaties in de bestemmingsreserve en eventueel overige baten.

1.3.9 Baatbelasting riolering en riolaanleg- en aansluitgeld

Deze belastingen dienen ter dekking van de kosten die gemoeid zijn met de aanleg van riolering. In het buitengebied is de aanleg van riolering voltooid. We stellen daarom geen nieuwe verordening baatbelasting meer vast. De geraamde opbrengst bedraagt € 29.000.

Het tarief voor het riolaanleg- en aansluitgeld wordt jaarlijks met het inflatiepercentage verhoogd. De opbrengst wordt geraamd op € 21.000.

1.3.10 Begraafrechten

Er is een voorziening ingesteld om de kosten van onderhoud – ook in de toekomst – te kunnen bekostigen. Vorig jaar is besloten om het tarief de komende vier jaar met 3,25% boven de kostenstijging te verhogen om de voorziening te stabiliseren. De totale tariefsstijging komt daarmee uit op 6,7%. De geraamde opbrengsten en lasten bedragen € 739.000.

1.3.11 Leges

Leges betreffen vergoedingen voor allerlei gemeentelijke dienstverlening (o.a. vergunningen, paspoorten, trouwen). De berekeningsmethodiek is in 2009 vastgelegd. Het Rijk gaat een maximumtarief invoeren voor het rijbewijs. Dat zal liggen onder het huidige tarief van Epe, waardoor daar niet alle lasten meer verhaald kunnen worden. De opbrengst bouwleges blijft, ten opzichte van de lasten, achter. Er wordt onderzocht hoe de kosten in relatie tot de opbrengsten verlaagd kunnen worden. Tijdelijk is er hierdoor sprake van onderdekking bij de bouwleges.

Deze aspecten leiden tot een lagere kostendekking van alle leges bij elkaar (76%) dan vorig jaar (85%). De totale opbrengst wordt geraamd op € 1.415.000.

1.3.12 Marktgeld

Er vindt onderzoek plaats naar hoe de kosten en opbrengsten van de markt zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld en naar verwachting zullen ontwikkelen. Tevens wordt bezien hoe de bezetting van de markt is en wat de plaats/functie van de markt is. De marktcommissie wordt hierbij betrokken. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt een voorstel gedaan over de mate waarin beleidswijzigingen noodzakelijk zijn. Dit onderzoek is gestart in augustus 2012. In afwachting van de uitkomsten daarvan worden de tarieven tijdelijk niet meer dan trendmatig verhoogd. Dit leidt tot een geringe onderdekking.

1.4 Kengetallen Belastingen

1.4.1 Kostendekking

In onderstaand overzicht is de geraamde mate van kostendekking van de diverse producten opgenomen. In de raadsvoorstellen betreffende de wijzigingen van de belastingverordeningen wordt deze kostendekking nader gespecificeerd.

Product	Lasten (in euro)	Baten* (in euro)	dekking
leges totaal	1.862.000	1.415.000	76%
waarvan leges Europese Dienstenrichtlijn ³	44.000	24.000	55%
hondenbelasting	113.000	113.000	100%
marktgeld	62.000	59.000	95%
grafrechten	739.000	739.000	100%
riolaansluitgeld	21.000	21.000	100%
reinigingsheffingen	3.861.000	3.861.000	100%
rioolheffingen	2.147.000	2.147.000	100%

* Baten zijn inclusief waardecorrecties, mutaties in bestemmingsreserve en eventueel overige baten.

³ Leges binnen de Europese Dienstenrichtlijn (ED) kennen een maximale kostendekking van 100%. Kruissubsidiëring met leges die buiten de ED vallen is niet toegestaan.

1.4.2 Kwijtschelding

In Epe kan voor afvalstoffenheffing en rioolheffing voor gebruikers kwijtschelding worden verleend. De gemeente is daarbij gebonden aan rijksregelgeving. Recent is de wet gewijzigd, waarbij de kwijtscheldingsmogelijkheden zijn verruimd. Zo komen zelfstandige ondernemers met een laag inkomen ook voor kwijtschelding in aanmerking, mag rekening gehouden worden met de kosten voor kinderopvang en kan voor AOW-ers een hogere norm worden toegepast. De gemeente gaat van alle drie de mogelijkheden gebruik maken. Naar verwachting zal het nieuwe beleid niet leiden tot noemenswaardige stijging van de kwijtschelding.

Mensen die twee maal kwijtschelding op aanvraag hebben ontvangen en op 1 januari een uitkering op bijstandsniveau hebben, krijgen automatisch kwijtschelding. Overigens voert de gemeente wel controles uit om te voorkomen dat ten onrechte kwijtschelding wordt verleend. Op basis van het gemiddelde van de afgelopen jaren wordt een autonome stijging van de kwijtschelding voorzien. Er is met de volgende bedragen rekening gehouden:

Afvalstoffenheffing	€	79.000
Rioolheffing	-	11.000 +
Totaal		€ 90.000

1.4.3 Woonlasten

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De ontwikkeling van de woonlasten is hieronder aangegeven. Voor de jaren 2014-2016 is een doorkijk gemaakt, waarbij voor de landelijke ontwikkeling is uitgegaan van de gemiddelde trendmatige stijging van de afgelopen jaren (2%), dus zonder rekening te houden met eventuele extra belastingverhogingen elders. Voor Epe is rekening gehouden met een extra OZB tariefsverhoging van 3,3%. Bij de riool- en afvalstoffenheffing is alleen rekening gehouden met de inflatiecorrectie (1,75%).

Soort huishouden (bedragen in euro)		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Eénpersoons	Epe	501	534	568	596	615	634	645
	Landelijk	589	601	613	625	638	650	664
Meerpersoons	Epe	565	601	640	672	701	722	734
	Landelijk	659	671	683	697	711	725	739
Stand COELO ⁴		32	60	97	130	155	167	164

⁴ Stand in de COELO-atlas (bruto woonlasten), een laag nummer betekent in verhouding lage woonlasten.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen

2.1 Inleiding

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt de relatie gelegd tussen de **weerstandscapaciteit** (de middelen die de gemeente in staat stellen om financiële tegenvallers op te vangen) en de aanwezige **risico's** (alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie). De relatie tussen beide is het weerstandsvermogen.

Anders gezegd: het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente Epe om structurele en niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde zijn taken te kunnen voortzetten.

Deze paragraaf beoogt inzicht te geven in de elementen die van belang zijn bij het beoordelen van de gezondheid van de financiële positie: de omvang en achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Tevens wordt ingegaan op het beleid ter zake.

2.2 Beleidskaders

De mate waarin de aanwezige weerstandscapaciteit als voldoende kan worden beschouwd, is afhankelijk van de wijze waarop de gemeente wil omgaan met de aanwezige risico's. Hiervoor is beleidsvorming nodig. Beleidsvorming over weerstandscapaciteit en risico's zal in de regel plaatsvinden in een op te stellen nota weerstandsvermogen. Het doel hiervan is om de beheersing van de risico's een integraal onderdeel te laten zijn van de bedrijfsvoering. Op dit moment ligt de prioriteit echter meer bij het verbeteren van het huidige instrumentarium op het gebied van planning en control dan bij het opzetten van nieuwe instrumenten.

De gemeente Epe voert een risicomijdend financieel beleid. Dit komt ondermeer tot uitdrukking in de wijze waarop in de begroting met risico's wordt omgegaan. Zoals uit deze paragraaf blijkt heeft de gemeente de risico's geïnventariseerd en is zich daardoor bewust van de risico's die worden gelopen. Daarnaast zijn de elementen van de weerstandscapaciteit in beeld gebracht.

In de jaarlijkse begrotingsstukken is op de volgende wijze rekening gehouden met de aanwezige risico's. Deze elementen vormen de basis voor het solide financiële beleid dat de gemeente Epe voert en brengen tot uitdrukking hoe aan risicomanagement wordt vorm gegeven:

- een structureel sluitende meerjarenbegroting;
- positieve rekeningsaldi worden toegevoegd aan de algemene reserve;
- de aanwezigheid van een toereikende algemene reserve, bestemmingsreserves en voorzieningen;
- een surplus in de reserves wordt in eerste instantie aangewend voor eenmalige uitgaven c.q. versnelde afschrijving van investeringen met een maatschappelijk nut;
- bespaarde rente van reserves wordt niet als structureel dekkingsmiddel ingezet;
- structurele uitgaven worden bekostigd door structurele inkomsten; incidentele inkomsten worden ingezet voor incidentele uitgaven of voor vervroegde afschrijving;
- geen verschuiving van lasten naar de toekomst;
- besluitvorming over nieuwe uitgaven of uitbreiding van bestaande uitgaven vindt plaats binnen het kader van de integrale afweging bij de perspectiefnota en de (meerjaren)begroting;
- raming van volledige kapitaallasten in het eerste planjaar;
- evenwicht tussen de gemiddelde afschrijvingstermijn van investeringen en aflossingstermijn van geldleningen;
- voor realisatie van grote investeringen worden tijdig reserves opgebouwd;
- risicomijdende financiering van nieuwe investeringen;
- raming in de begroting van een post onvoorzien incidenteel en structureel;
- een vaste normering/raming voor onderuitputting;
- het beschikken over een onbenutte belastingcapaciteit en tarieven beneden de wettelijke drempeltarieven.

2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente in staat stelt om financiële tegenvallers op te vangen. Onder deze middelen worden onder andere verstaan de algemene

reserve, de onbenutte belastingcapaciteit, de kostendekkendheid van leges en rechten en de begrotingsruimte. Als we deze onderdelen omzetten in een tabel ontstaat het volgende beeld:

Weerstandscapaciteit Bedragen * € 1.000	2013
Algemene reserve	2.000
Onbenutte belastingcapaciteit	3.446
Uitkomst budgetprognose (begrotingsruimte)	- 248
Onvoorzien	72
Totaal	5.270

Deze standen zijn gebaseerd op de verwachte eindstanden van 2013. Voor een verdere onderbouwing van de onderdelen opgenomen in bovenstaande tabel wordt verwezen naar bijlage 10.

2.4 Risico's

Onder de risico's worden alle risico's verstaan waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's hier omschreven, omdat deze risico's vrij goed in de begroting voorzien kunnen.

Om een relatie te kunnen leggen met de weerstandscapaciteit is het noodzakelijk om te proberen de risico's te kwantificeren. Het is echter lastig om de risico's te kwantificeren en in veel gevallen zullen de gemaakte keuzes arbitrair zijn.

In het volgende overzicht is een opsomming gegeven van de verschillende risico's die de gemeente loopt. Hierbij is geprobeerd de risico's zoveel mogelijk te kwantificeren. In bijlage 10 worden de risico's afzonderlijk besproken en worden onderbouwingen gegeven voor de opgenomen bedragen.

Risico's Bedragen * € 1.000	2013	Opmerking
Algemene uitkering	167	voor tegenvallende eindafrekening 2013
Rente ontwikkeling	-	onder prognose DNB
Decentralisaties	-	m.i.v. 2014 stelpost ter dekking opgenomen
Juridische risico's	-	verzekerd en budgettair verwerkt
Planschadeclaim	75	
Bouwgrondexploitatie	-	gedekt in bestemmingsreserve
Bodemsaneringen	-	bekostigd door derden of gedekt in bestaande kredieten
Landbouw Ontwikkelingsgebied Beemte Vaassen	-	100% kostendekking via subsidie
Verbonden partijen	-	zie paragraaf
Regionalisering basisbrandweezorg	65	
Wet Werk en Bijstand (WWB)	-	gedekt in bestemmingsreserve en beleidsaanpassingen
Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)	-	op te vangen in vermogen Felua
Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO)	-	gedekt in bestemmingsreserve en beleidsaanpassingen
Leerlingenvervoer	25	
Wet inburgering (WI)	-	gedekt in bestemmingsreserve
Borg- en garantstelling	-	zeer laag risico
Totaal Risico's	332	

2.5 Conclusie weerstandsvermogen

De gekwantificeerde risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit laat het volgende beeld zien:

Weerstandsvermogen Bedragen * € 1.000	2013
Weerstandscapaciteit	5.270
Risico's	332
Weerstandsvermogen	4.938

Gerekend in ratio's wordt de weerstandscapaciteit 2013 als volgt weergegeven:

1. Algemene reserve in relatie tot de risico's: 6,0
2. Weerstandscapaciteit in relatie tot risico's: 15,9

Per eind 2013 bedraagt het saldo van de algemene reserve € 2,0 mln. Dit ligt op de vereiste minimale omvang van de algemene reserve van € 2,0 mln.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt het beleidskader over het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. De belangrijkste criteria in het beleidskader zijn “schoon” en “heel” waarbij het gekozen uitgangspunt de gewenste kwaliteit in verhouding tot de beschikbare middelen is. De kwaliteit en het onderhoud van de kapitaalgoederen is bepalend voor het voorzieningenniveau en de daarmee samenhangende jaarlijkse lasten. Omdat met het onderhoud van de kapitaalgoederen een aanzienlijk deel van de begroting is gemoeid, is een goed overzicht van belang voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, net als de andere paragrafen, een dwarsdoorsnede van de begroting omdat de kosten van het onderhoud van de kapitaalgoederen over verschillende programma's is verspreid.

3.2 Beleidskaders

Het beleid van de gemeente Epe voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in de onderstaande beleidsplannen:

- Beleidsplan Wegen (2009), actualisatie begin 2013
- Gemeentelijk Rioleringsplan: GRP (2007), actualisatie medio 2012.
- Groenstructuurplan / Bomenbeleidsplan (2010)
- Beeldkwaliteitssysteem onderhoud openbare ruimte: BOR (2006), actualisatie medio 2012.
- Speelruimtebeleidsplan (2001), actualisatie begin 2012.
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2012)
- Beleidsplan bruggen, actualisatie begin 2013

3.3 Stand van zaken

Hieronder wordt – per gemeentelijk kapitaalgoed – aangegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van het beleid, welke relevante ontwikkelingen er spelen, of er noodzaak is voor bijstelling van het beleid, de financiële consequenties van het beleid en de vertaling ervan in de begroting.

3.3.1 Wegen

Bij de vaststelling van het beleidsplan Wegen 2009 is een voorziening voor het onderhoud van de wegen ingesteld om zodoende voor de lange termijn de onderhoudskosten van de wegen te kunnen dekken. Jaarlijks wordt een bedrag van € 802.000 gestort in deze voorziening. De storting en de hoogte van de voorziening is gebaseerd op de specifieke situatie in de gemeente ten aanzien van de wegen en opgedane ervaringen in het wegenonderhoud uit het verleden. Jaarlijks wordt 50% van het areaal geïnspecteerd. Naar aanleiding van de inspectieresultaten wordt een onderhoudsprogramma opgesteld. In 2011 is het ambitieniveau met betrekking tot het onderhoud van elementverharding verlaagd. Hiermee is slechts het comfort van de weggebruiker afgenomen, de veiligheidssituatie is hiermee niet veranderd.

3.3.2 Riolering

De raad heeft in 2012 een nieuw verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP) vastgesteld. In het vastgestelde vGRP 2012-2015 zijn de benodigde maatregelen voor het verbeteren en in standhouden van de riolering genoemd en zijn de verwachte uitgaven van onderhoud en vervanging van de riolering opgenomen. Door de invoering van het rioolrecht (uitgangspunt: 100% kostendekking) is er geen financieel risico aanwezig.

In 2011 is gestart met de uitvoering van het afkoppelen van hemelwater omgeving Krugerstraat Noord en Zuid te Vaassen. In dit gebied wordt een infiltratieriool t.b.v. het hemelwater aangelegd en wordt deels het bestaande vrijvervalriool vervangen. In 2011 is ook gestart met de voorbereiding voor het afkoppelen van hemelwater omgeving Enkweg Zuid te Epe. Dit project zal in 2013 in uitvoering worden genomen. Het waterschap heeft ingestemd met het temporiseren van de basisinspanning. Tevens worden er op diverse plaatsen bergingsvoorzieningen gerealiseerd.

3.3.3 Bruggen

Voor het onderhoud van de gemeentelijke bruggen is in 2007 een plan vastgesteld. De definitie van een brug is een overspanning om twee weggedeelte te verbinden. De gemeente Epe heeft per juli 2012 37 bruggen met een draagconstructie van beton en 21 bruggen met een draagconstructie van staal met een kunststof of houten opbouw in beheer en onderhoud. De bruggen zijn in eigendom van de gemeente, de gronden eronder hoeven niet altijd van de gemeente te zijn. In totaal zijn er in de gemeente Epe nu 58 bruggen aanwezig.

In 2012 is gestart met de voorbereiding en uitvoering voor de vervanging van een drietal bruggen in de Houtweg te Oene. Deze voldoen niet meer aan de benodigde sterkteklasse. In 2012 is het onderzoek naar de vitaliteit van alle bruggen in de gemeente afgerond. Dit heeft geleid tot een vervangingsvoorstel voor een drietal bruggen in het Meerjareninvesteringsplan 2013 en 2014. Op basis van de resultaten van deze inspectie zal begin 2013 ook een bruggenbeleidsplan ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

De kosten voor het reguliere onderhoud van de bruggen worden gedekt uit een voorziening. De jaarlijkse storting in de voorziening bedraagt € 25.000. Anticiperend op het nieuwe bruggenbeleidsplan wordt met ingang van de begroting 2013 gestart met de vorming van een reserve voor de vervanging van bruggen.

3.3.4 Bomen, Groen en Beeldkwaliteit

Voor het onderhoud van de openbare ruimte is een beeldkwaliteitplan openbare ruimte (BOR) opgesteld. Het bestaande BOR is medio 2012 geactualiseerd.

Op basis van de door het college vastgestelde onderhoudsniveaus wordt de openbare ruimte regelmatig geschouwd. De resultaten worden in een logboek vastgelegd en gerapporteerd aan college en raad. Het onderhoudsniveau in de wijken en het buitengebied van gemeente Epe zit technisch op "laag". Dit betekent dat er wat betreft bomen meer dood hout in de kronen zit. Dit zou mogelijk voor schades kunnen zorgen als dit eruit waait. De afgelopen jaren hebben geleerd dat dit een aanvaardbaar risico is.

Met in achtneming van de veiligheid en het vermijden van kapitaalvernietiging zijn met ingang van 2011 de onderhoudsniveaus in het kader van de ombuigingen verlaagd.

Het Bomenbeleidsplan en Groenstructuurplan geven de toekomstvisie weer van de gemeente Epe op groen in de openbare ruimte van de bebouwde kommen van Epe, Vaassen, Emst en Oene.

3.3.5 Speelvoorzieningen

In oktober 2001 is door de gemeenteraad van Epe het speelruimtebeleidsplan vastgesteld. Het speelvoorzieningenniveau voldoet aan de richtlijnen van het Handboek Speelruimtebeleid van de NUSO. Op basis van inspectie is geconstateerd dat de speeltoestellen van de gemeente Epe voldoen aan de wet- en regelgeving (Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen). De kosten voor onderhoud, beheer en vervanging worden conform het speelruimtebeleidsplan in de begroting gedekt.

3.3.6 Openbare verlichting

In 2012 is het nieuwe beleids- en beheerplan Openbare Verlichting door de Raad vastgesteld. Het belangrijkste doel van het beleids- en beheerplan Openbare Verlichting is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor de zorg voor de openbare verlichting in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren.

De financiële risico's voor de onderhoudskosten worden afgedekt door een onderhoudsvoorziening. Voor toekomstige vervangingen is een reserve aanwezig. Beide worden gevoed door een jaarlijkse storting.

Per 1 januari 2013 loopt het huidige contract m.b.t. het beheer en onderhoud van de openbare verlichting af. In 2011 heeft hiervoor een aanbesteding voor nieuw contract plaatsgevonden. Dit is in samenwerking met andere gemeenten, zoals Deventer, Brummen, Lochem e.a. uitgevoerd.

3.3.7 Water

Alle belangrijke wateren in de gemeente Epe zijn in eigendom, beheer en onderhoud bij derden, voornamelijk bij het waterschap Veluwe. De gemeente beheert en onderhoudt voornamelijk bermsloten. Hiervoor zijn middelen in de begroting opgenomen.

De dekking van het onderhoud van de watergangen vindt plaats binnen de in de begroting opgenomen middelen. De risico's voor het waterbeheer worden weggenomen door te werken met vastgestelde onderhoudsprogramma's. Hierdoor wordt een achterstand in het onderhoud voorkomen. Op dit moment is er geen aanleiding om het huidige beleid te wijzigen.

3.3.8 Gebouwen

Uitgangspunt is dat voor alle gemeentelijke gebouwen een Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) aanwezig is. Inmiddels zijn voor alle gemeentelijke gebouwen deze onderhoudsplannen geactualiseerd. De onderhoudsplannen worden om het jaar actueel gehouden. Kwaliteitsnorm: sober en doelmatig.

Op basis van de Meerjaren Onderhoudsplannen zijn voorzieningen gevormd waaruit het groot onderhoud wordt bekostigd voor het gemeentehuis, de buitenzijde van scholen, de buitenzijde van de gymzalen, de brandweerkazerne Vaassen, kinderopvang St. Crusiusweg, de wijkgebouwen, de bibliotheken, de Ossenstal en het Streekarchief. De reguliere stortingen zijn in de begroting verwerkt. In 2013 vinden er aanvullende stortingen in de onderhoudsvoorzieningen voor gemeentelijke gebouwen plaats om deze op het juiste niveau te krijgen.

Paragraaf 4 Financiering

4.1 Inleiding

De paragraaf financiering heeft tot doel inzicht te verschaffen in de activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's, ofwel: treasury.

4.2 Beleidskaders

De gemeente hanteert bij de uitvoering van de treasuryfunctie het treasurystatuut, zoals dit is vastgesteld door de gemeenteraad op 29 oktober 2001⁵. Het treasurystatuut is voorgeschreven op grond van de Wet fido (Wet financiering decentrale overheid). In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. De stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in deze paragraaf.

Naast de Wet fido is een wetsvoorstel Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet HOF) in voorbereiding. De Europese eisen en afspraken over reductie van het begrotingstekort en de staatsschuld vormen de basis voor de Wet HOF. Omdat ook gemeenten bijdragen aan het begrotingstekort van de collectieve sector, is in het wetsvoorstel opgenomen dat ook gemeenten zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact middels het EMU-saldo. In 2013 zal worden proefgedraaid met de Wet HOF. De tekortnorm blijft in 2013 net als in voorgaande jaren voor gemeenten op 0,38 procent van het bruto binnenlands product (BBP).

De gemeenteraad zal nader geïnformeerd worden over de Wet HOF naar aanleiding van de septembercirculaire 2012.

4.3 Relevante ontwikkelingen / risico's

4.3.1 Treasurybeheer

De Wet fido geeft twee concrete richtlijnen voor de gemeenten voor het beheersen van renterisico's. Het gaat daarbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

4.3.2 Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. Juist voor kortere financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan de korte financiering is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het begrotingsjaar. Voor Epe bedraagt de kasgeldlimiet voor 2013 ca. € 5.400.000 (zie bijlage 11).

Uitgangspunt is dat het financieringstekort zoveel mogelijk met kort geld wordt gefinancierd omdat het rentepercentage voor kort geld lager is dan het percentage voor leningen met een lange looptijd. Voor het restant van het financieringstekort worden leningen met een langere looptijd aangetrokken.

4.3.3 Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden

⁵ Naar aanleiding van de ontwikkelingen in de afgelopen jaren rond de treasuryfunctie bij overheden, is de vernieuwing van het treasury statuut van de gemeente ambtelijk voorbereid. Bestuurlijk is het nog niet ter besluitvorming voorgelegd vanwege de invloed die de nieuwe wet HOF (Houdbaarheid Overheidsfinanciën) zal hebben op het nieuwe statuut. Zo snel mogelijk na de vaststelling van de wet HOF zal het vernieuwde treasury statuut, inclusief de aanpassingen n.a.v. de wet HOF, ter besluitvorming worden aangeboden.

aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De bedoelde aanpassingen van rentepercentages doen zich voor bij herfinanciering en renteherziening.

De renterisiconorm stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking mag komen voor herfinanciering en/of renteherziening. Hierbij is in de uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden een minimumbedrag vastgesteld van € 2.500.000.

De renterisiconorm bedraagt € 12.800.000 (zie bijlage 11).

Het renterisico voor 2013 bedraagt € 740.000 en blijft ruim onder de renterisiconorm.

4.4 Financiering

4.4.1 Financieringspositie

Voor 2013 is een financieringstekort begroot op € 5,5 miljoen. Dit tekort wordt gefinancierd met kortlopende en langlopende geldleningen.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van de volgende percentages:

Rente kort: 2,0%

Rente lang: 3,5%

In de meest recente rentevisie van De Nederlandse Bank d.d. juni 2012 worden de volgende percentages verwacht:

	2013	2014
Rente kort:	0,7%	0,9%
Rente lang:	2,6%	3,0%

De rentevisie van De Nederlandse Bank geeft geen aanleiding om het rentepercentage in de begroting aan te passen.

4.4.2 Leningenportefeuille

In totaal staat begin 2013 ca. € 2.000.000 aan langlopende geldleningen uit. Het gemiddelde rentepercentage van deze leningen bedraagt ruim 5%.

4.4.3 Uitzettingen

Het beleid van de gemeente Epe is om de tijdelijke overtollige middelen risicomijdend uit te zetten. Net als voorgaande jaren zullen de overtollige middelen op een deposito gestort worden bij een kredietinstelling die voldoet aan de voorwaarden die in het treasury statuut zijn gesteld.

Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. de BNG en Vitens uit hoofde van haar publieke taak.

4.5 Conclusie

De financiering en tijdelijke uitzettingen van overtollige middelen vinden plaats binnen de kaders van het treasury statuut. De richtlijnen van de Wet fido (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) zullen niet worden overschreden. Gezien de recente rentevisie van de De Nederlandse Bank zullen de rentelasten naar alle waarschijnlijkheid in 2013 de raming niet overschrijden en is er geen noodzaak om het beleid bij te stellen.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering heeft tot doel om inzicht te geven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering aangezien een goede bedrijfsvoering van belang is voor een succesvolle uitvoering van de beschreven programma's. Onder bedrijfsvoering wordt daarbij verstaan personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, huisvesting (incl. facilitaire zaken), interne communicatie en juridische zaken (PIOFHA-JC). Aangezien er een apart programma Organisatie en bedrijfsvoering is opgenomen in deze programmabegroting wordt in deze paragraaf voor een aantal onderdelen daarnaar verwezen.

5.2 Beleidskaders

Het beleidskader voor de inrichting van de organisatie en de bedrijfsvoering is het bestuurs- en managementconcept dat in 2001 is opgesteld en dat de basis vormt voor de nieuwe organisatiestructuur die in januari 2003 is ingevoerd. In het bestuurs- en managementconcept wordt beschreven hoe er wordt gewerkt, gemanaged, bestuurd en samengewerkt wordt binnen de gemeente Epe.

Het bestuurs- en managementconcept is (juridisch) vertaald in een aantal formeel vastgestelde verordeningen en regelingen. Enkele belangrijke daarvan zijn:

- organisatiebesluit;
- mandaatverordening;
- beheersverordeningen.

Het bestuurs- en managementconcept is daarnaast uitgewerkt in een aantal beleidskaders op deelaspecten van de bedrijfsvoering zoals:

- kadernota afdelingsplannen (Directie, jaarlijks)
- kadernota taakverdeling vakafdelingen (Directie, 2004)
- kadernota prestatie- en competentiegericht beoordelen en belonen (College, 2004)
- raamwerk planning en control (Commissie, 2005)
- notitie optimale planning en control cyclus (Commissie, 2005)
- I-visie (raad 2008)
- visie op dienstverlening (College, 2010)
- notitie sturingsmodel regie, visie en programmaopzet (College, 2010)
- projectenboek, effectieve uitwerking collegeakkoord (College, 2010)
- koersbepaling HRM (College, 2010)
- strategische visie op communicatie (Raad, 2011)
- NuePe programma (College, 2011/2012)

5.3 Beleidsvoornemens voor 2013

Hierin wordt per onderdeel van de bedrijfsvoering ingegaan op de aandachtspunten in 2013.

5.3.1 Personeel

HRM

De ingezette veranderingen vanuit de nieuwe visie op HRM, worden in 2013 verder uitgewerkt. Met name de systematiek van beoordelen en belonen zal worden aangepast naar de eisen die de veranderende organisatie, waarin het Nieuwe Werken centraal staat, vraagt. Aan de verandering binnen de eenheid P&O naar een meer adviserende en minder beheersmatige/administratieve rol wordt verder invulling gegeven. In het project van e-HRM wordt gewerkt om daarin in 2013 belangrijke stappen te kunnen maken naar employee selfservice en management selfservice. Daarnaast wordt ten aanzien van de personeels- en salarisadministratie gezocht naar samenwerkingspartners.

Opleidingsfonds

In de nieuwe CAO voor gemeenten is een bepaling opgenomen dat er per medewerker gedurende drie jaar extra geld beschikbaar wordt gesteld voor loopbaanontwikkeling om daarmee de inzetbaarheid en arbeidsmarktpotentie van medewerkers te vergroten. Omdat we een krimpende organisatie zijn, en we medewerkers moeten begeleiden naar andere functies (ook buiten de eigen organisatie) wordt met een eenmalige storting een tijdelijk opleidingsfonds ingesteld van €100.000.

5.3.2 Communicatie

De aandachtspunten voor 2013 zijn:

Burgerparticipatie

Burgers en organisaties worden waar mogelijk betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid aan de hand van de participatieladder.

Identiteit/imago

Als basis voor alle communicatie dienen voortaan de kernwaarden als identiteitsdragers. Zowel kernwaarden van de gemeente Epe als leefgemeenschap (onderdeel toekomstvisie), als kernwaarden van de gemeentelijke organisatie zijn in 2012 geformuleerd.

Raadscommunicatie

De eerste opzet voor raadscommunicatie zal in 2013 verder vorm krijgen, vooral in de Gemeentewijzer.

Communicatie in het hart van het beleid

Communicatief vaardig omgaan met burgerparticipatie bij de ontwikkeling van beleid, met de participatieladder als leidraad, heeft onverminderd de aandacht.

Heroriëntatie externe communicatiemiddelen

Communicatie is door de ontwikkeling van nieuwe, interactieve media in een totaal ander licht komen te staan. Dit vraagt om een herbezinning op externe communicatiemiddelen van de gemeente Epe.

5.3.3 Juridische zaken

Op dit moment loopt een intern onderzoek naar de organisatie van de juridische adviesfunctie en waar deze functie het best kan worden gepositioneerd. Daarbij wordt ook de positie van het secretariaat van de commissie bezwaarschriften betrokken. Dat onderzoek zal naar verwachting begin 2013 zijn afgerond.

Daarmee wordt een aanzet gegeven voor de ontwikkeling van een juridisch kwaliteitszorgplan.

5.3.4 Organisatie

Maatschappelijke ontwikkelingen (de burger centraal en de decentralisatie van taken, producten en diensten) vragen om een permanent proces van verbeteren van werkprocessen en het toekomstbestendig maken van de organisatie voor een adequate gemeentelijke taakuitvoering. Drie hoofdtaken onderscheiden we daarbij: dienstverlening, ontwikkelen en realiseren van beleid, beheer fysieke ruimte en uitvoeringstaken.

Het verder doorvoeren van het sturingsmodel regiegemeente en de verdere ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening, waaronder de e-overheid, zijn hierin twee hoofdprocessen.

Regie

Centraal in de ontwikkeling staat de gemeentelijke rol die zich meer richt op sturen-leiden-coördineren en de uitvoering in belangrijke mate overlaat aan burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven. De gemeente zoekt nadrukkelijk de samenwerking met burgers en partners in de samenleving.

De visie op het sturingsmodel "Regie" is verder uitgewerkt naar een programmaopzet. De opbouw van het programma loopt langs drie hoofdlijnen, te weten:

1. Rolbepaling: Vormgeven nieuwe verhoudingen in rollen en taakuitoefening tussen bestuur – gemeentelijke organisatie – maatschappelijke organisaties. Gemeentelijke rollen zijn onder meer faciliteren, stimuleren, organiseren, afstemmen, processen stroomlijnen, partners en burgers aanspreken op verantwoordelijkheden.

2. Werkprocessen: De gemeentelijke werkprocessen stroomlijnen naar het sturingsmodel "Regie". De drie hoofdprocessen daarin worden als volgt uitgevoerd: dienstverlening: samen met andere gemeenten; ontwikkelen: in eigen beheer; beheren: door derden. Bij de uitvoering van taken door derden blijft de regie bij de gemeente (opdrachtgeverschap).
3. Strategische personeelsplanning: Medewerkers hebben de competenties om de diverse regierollen uit te kunnen voeren.

Dienstverlening

Centraal in de dienstverlening staat de vraag van de klant. De verdere ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening is gebaseerd op vijf principes:

1. Mensgericht: gebaseerd op vertrouwen in burgers en organisaties; oplossingsgericht, procedures zijn ondersteunend;
2. Snel en zeker: vrijheid van burgers in contactkeuze, wel stimuleren naar digitaal contact als meest efficiënte;
3. Voor iedereen toegankelijk en bereikbaar;
4. Eenmalig verstrekken van gegevens: standaard gebruik van basisregistraties;
5. Transparant en daarop aanspreekbaar: opstellen van servicenormen, prestatievergelijking met andere gemeenten.

Deze principes worden verder uitgewerkt.

De uitwerking hangt nauw samen met de uitwerking van het sturingsmodel regie. In dat model zijn drie gemeentelijke hoofdprocessen onderscheiden waarvan "dienstverlening" er één is.

De activiteiten richten zich op het aanpassen van processen, systemen en organisatie en op cultuur en gedrag om de dienstverleningsvisie breed in de organisatie uit te dragen en vorm te geven.

Een in het oog springend project in het dienstverleningsconcept is het vormgeven en inrichten van een Klant Contact Centrum. Een actueel programma e-overheid met de laatste updates vanuit de rijksoverheid geeft richting aan de verdere uitwerking. De uitvoering is gericht op het behalen van wettelijk vastgestelde doelen en de noodzakelijke interne randvoorwaarden daarvoor.

De digitale ondersteuning is een belangrijke factor in het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening. Daarvoor is landelijk onder meer een stelsel van basisregistraties geïntroduceerd en wordt gewerkt aan het standaardiseren van dienstverlening. Intern ligt de focus op het optimaliseren van het gebruik van ICT-voorzieningen. Informatiemanagement vervult een belangrijke rol daarin. Organisatiebreed wordt gewerkt aan proces- en projectmatig werken en het verder invullen van het changeproces.

Verdere ontwikkeling

Om de dienstverleningsvisie verder vorm te geven is het programma NUePe opgezet met een groot aantal projecten om te voldoen aan de landelijke eisen zoals hiervoor beschreven. NUePe staat voor "Nationaal UitvoeringsProgramma dienstverlening en e-overheid". De twee centrale aandachtsgebieden in het programma betreffen het realiseren van een Klant Contact Centrum en het opzetten van set van basisregistraties wat regelt het vastleggen van gegevens en het meervoudig gebruik daarvan.

De Rekenkamercommissie heeft een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van de gemeente Epe naar regiegemeente. Met de aanbevelingen waar de raad op 5 juli mee ingestemd heeft, stellen we als college nu een document Regie op waarin de onderwerpen die de ontwikkeling naar regiegemeente ondersteunen samengebracht worden. In dit document komt ook een zogenaamde regie-agenda waarin de activiteiten zijn opgenomen om de regiegemeente verder vorm te geven. Op basis van dat document krijgt dit onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering een concretere invulling.

Door de uitwerking van de onderdelen regie en dienstverlening ontwikkelt de organisatie zich naar een flexibele, en kwalitatief hoogwaardige, compacte organisatie die effectief en responsief kan opereren. Speerpunten van beleid in deze bestuursperiode zijn: goede dienstverlening; heldere communicatie burgers-overheid; moderne ambtelijke organisatie.

5.3.5 Informatievoorziening en automatisering

De gemeente Epe is een informatie- en kennisintensieve organisatie die voor de vervulling van vrijwel al haar taken afhankelijk is van beschikbare informatie.

Informatie is de onderscheidende factor die de kracht en het succes van organisaties bepaalt, of het nu gaat om bedrijven, non-profitinstellingen of overheidsdiensten. Het managen van informatie is bijgevolg van groot belang. Het is daarom dan ook van belang dat de informatiehuishouding van de

gemeente Epe adequaat georganiseerd is. Een informatiehuishouding waarbij de kwaliteit en beschikbaarheid van informatie voldoende gewaarborgd is. Het managen van de informatiehuishouding mag zich dus niet beperken tot het oplossen van technische vraagstukken. Om slagkracht in de organisatie te brengen, is een bredere blik nodig: een integrale visie op alle facetten, van organisatie, informatie en communicatie enerzijds, en van strategie en inrichting tot uitvoering anderzijds. Deze visie resulteert in het informatiebeleid van de gemeente Epe.

Professionalisering informatiebeleid

De gemeente Epe is een organisatie die klanten zo optimaal mogelijk wil bedienen. Gemeentelijke dienstverlening dient klantvriendelijk en klantgericht te zijn. Het is een organisatie die luistert en de vertaalslag kan maken van de behoeftes van burgers, bedrijven en instellingen. Gemeente Epe wil dus zorgen voor toegevoegde waarde en dus goed nadenken waar en hoe we informatie en ICT-voorzieningen inzetten. Een goed opgebouwde informatiehuishouding is daarbij onontbeerlijk.

Hiervoor is een bestemmingsplan nodig waarin op hoofdlijnen is aangegeven hoe we de informatievoorzieningen optimaal kunnen afstemmen op de ambitie van de gemeente Epe. Een werkwijze die bij de ontwikkeling van een stad normaal is, ook daar wordt vooraf nagedacht over de verkeersaders, de scholen, winkelvoorzieningen enzovoort, enzovoort. Alleen met een goed bestemmingsplan is het mogelijk om tot een goede afweging te komen. Ook bij informatievoorziening is een bestemmingsplan nodig, vastgelegd in een bedrijfsarchitectuur. Deze bedrijfsarchitectuur hoort te worden opgesteld door de diensten binnen concernkaders.

De in 2008 door de gemeenteraad van Epe vastgestelde I-visie vormt de basis van het bestemmingsplan. Deze visie vormt het inhoudelijke kader voor de toekomstige ontwikkeling op het gebied van informatie en digitale dienstverlening van de gemeente Epe. Het informatiebeleid – vastgesteld door de directie – is gebaseerd op deze I-visie en werkt de visie van de gemeenteraad verder uit.

Concreet levert dit informatiebeleid de kaders op waarbinnen de informatiehuishouding van de gemeente zich ontwikkelt en welke veranderingen in organisatie en techniek noodzakelijk zijn. Vanzelfsprekend afgestemd op de behoefte van de organisatie zoals het programma NuEpe. Het bestemmingsplan (bedrijfsarchitectuur) is een streefbeeld waar we als gemeente naar toe werken. Alleen dan kan de organisatie verantwoorde investeringen in ICT doen. Alleen dan ondersteunt ICT de organisatie op juiste wijze.

Programma NUePe

Middels het programma NUePe geeft de gemeente Epe op projectmatige wijze uitvoering aan i-NUP. Met als doel de kwaliteit van dienstverlening te verbeteren en de administratieve lasten voor de burgers en bedrijven van Epe te verminderen.

De looptijd van het programma is van 2012 tot en met 2014.

Het Nationaal UitvoeringsProgramma dienstverlening en e-overheid (NUP) is in het leven geroepen om meters te maken met het verbeteren van de dienstverlening. Het NUP bestaat uit een aantal geprioriteerde bouwstenen die gemeenten en andere overheidsorganen, kunnen gebruiken om hun dienstverlening aan burgers en ondernemers sneller, beter en efficiënter te maken. Antwoord © en het stelsel van Basisregistraties, landelijke voorzieningen en Klant Contact Centrum (KCC) zijn voorbeelden van dergelijke bouwstenen. Eén van de belangrijkste doelstellingen van het NUP is dan ook om 80% van alle contacten met burgers en bedrijven in een keer af te handelen, het liefst digitaal. Voor 1 januari 2015 moet deze doelstelling zijn gerealiseerd.

Samenwerking

Naast ketensamenwerking, dat voornamelijk door het i-NUP een landelijk verplichtend karakter heeft, zoekt de gemeente Epe ook steeds vaker de samenwerking op met buur- en regiogemeenten en private partijen.

Het samenwerken in ketens maakt het mogelijk om efficiënter en transparanter te werken met beschikbare informatie. Hinderlijke fouten als gevolg van de dubbele registratie van gegevens en het gebrek aan afstemming tussen overheidsinstellingen kunnen we daardoor voorkomen. De gemeente Epe behoudt echter wel de eindverantwoordelijkheid voor de informatiehuishouding en de kwaliteit van de te leveren publieke producten en diensten. In een tijdperk van vergrote afhankelijkheid van informatie stelt de samenleving extra hoge eisen aan de betrouwbaarheid, veiligheid en integriteit van

informatiesystemen. De gemeente Epe wordt daardoor geconfronteerd met de opgave om deze aspecten integraal te verbinden.

Een voorbeeld van deze samenwerking op informatievoorzienings- en ICT gebied in 2013 is de Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ).

Automatisering

De gemeente Epe heeft grotendeels een gestandaardiseerde en gevirtualiseerde infrastructuur gerealiseerd. Hier worden de systemen op aangepast. De gemeente Epe heeft nog een afwijkend systeem t.b.v. diverse functionaliteiten.

In 2013 zal worden onderzocht hoe dit laatste systeem kan worden uitgefaseerd.

Diverse ontwikkelingen in de organisatie (Programma NUePe, samenwerking, onderzoek huisvesting, het nieuwe werken en de verdergaande digitalisering van informatiestromen) hebben hun weerslag op de ICT infrastructuur. De ontwikkelingen zullen in 2013 e.v duidelijk worden en de richting bepalen waarheen de ICT infrastructuur zich zal moeten ontwikkelen.

5.3.6 Huisvesting

De gemeente Epe ontwikkelt zich naar een kleine hoogwaardige compacte organisatie. Uitvoerende taken zullen zoveel mogelijk worden uitbesteed aan derden. Het aantal werknemers dat werkzaamheden verricht in het gemeentehuis zal daardoor de komende jaren verminderen. De afdeling Interne Dienstverlening zal fors moeten bezuinigen op de overheadkosten. In 2012 wordt een studie afgerond of het mogelijk is de eigen medewerkers te vestigen in het oorspronkelijke gemeentehuis en daardoor te bezuinigen op de overheadkosten. Gelijktijdig wordt gekeken naar de invoering van Het Nieuwe Werken en het invoeren van duurzaamheidsmaatregelen. De uitwerking van het integrale plan vindt plaats in 2013. Voor de initiële- en onderzoekskosten wordt een startkapitaal geraamd van € 100.000.

5.3.7 Planning en control

De activiteiten op het gebied van Planning en control zijn beschreven in programma 11 van deel 1 van deze begroting.

In 2011 is gestart met de vernieuwing van de planning en control cyclus. Doel is te komen tot een vereenvoudiging van de instrumenten, toegespitst op de gebruiker.

Op bestuurlijk niveau gaat het om de perspectiefnota, de programmabegroting, de jaarrekening, de tussentijdse rapportages en doelen en indicatoren. Bij de perspectiefnota en de voortgangsrapportage is in overleg met de commissie planning en control een vereenvoudiging doorgevoerd. In plaats van twee voortgangsrapportages wordt met ingang van 2012 één rapportage per jaar opgesteld.

Ook de intern (organisatie) gerichte onderdelen worden kritisch bekeken. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld waarin de prioriteiten worden benoemd. De visie van waaruit wordt gewerkt is: de klant centraal, vertrouwen, eenvoud en duidelijkheid.

Jaarlijks worden onderzoeken gedaan in het kader van de doelmatigheid en doeltreffendheid. Ook in 2013 zullen interne onderzoeksopdrachten ter verlaging van de overheadkosten, worden uitgewerkt.

De interne controle zal ook in 2013 weer volgens het jaarlijks op te stellen interne controleplan worden uitgevoerd, toegespitst op de werking van processen (getrouwheid van de informatievoorziening) en de rechtmatigheid in de uitvoering.

Aan het project 'Ombuigen met visie' wordt in 2013 verder uitvoering gegeven. De ombuigingen voor 2013 en verder zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2013 - 2016.

In de commissie Planning en Control vindt jaarlijks enkele malen overleg plaats tussen vertegenwoordigers van gemeenteraad en college en vakspecialisten uit de gemeentelijke organisatie. Onderwerpen die aan de orde komen betreffen de planning en control cyclus en bedrijfsvoeringzaken. Daarnaast vindt het overleg met de accountant via de commissie plaats.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

6.1 Inleiding

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de relaties en verbindingen van de gemeente met verbonden partijen. Van een 'verbonden partij' is sprake wanneer er bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend en wanneer er financiële belangen mee gemoeid zijn.

- onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel hebben in het bestuur van de participatie of het hebben van stemrecht;
- met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Voor het inzicht van de raad is het van belang dat de relatie tussen verbonden partijen en het publieke belang, zoals geconcretiseerd in de programma's, in hoofdlijnen wordt aangegeven. Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in principe zelf ook zou kunnen uitvoeren. De verbonden partijen worden in feite gemandateerd door de gemeente. De gemeente (of samenwerkende gemeenten) blijven uiteindelijk verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Er blijft dan voor de raad nog steeds een kaderstellende en controlerende taak bij de programma's. Kernvragen zijn dan bijvoorbeeld of de doelstellingen van verbonden partijen nog steeds corresponderen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Andere belangrijke aspecten zijn de kosten - het budgettaire beslag - en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Door de paragraaf verbonden partijen heeft de raad invloed op het aangaan van deelnemingen doordat hij kaders stelt.

6.2 Beleidskaders

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft aan dat deze paragraaf ten minste bevat:

- de visie die de gemeente heeft op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen;
- de beleidsvoornemens van de verbonden partijen.

Ook in de beheersverordening is een artikel opgenomen over verbonden partijen. In dit artikel is bepaald dat het college eenmaal in de vier jaar een (bijgestelde) nota verbonden partijen aanbiedt aan de raad. In de nota wordt van elke verbonden partij het bestuurlijk en financieel belang weergegeven.

Daarnaast kan in de nota aandacht besteedt worden aan:

- ontwikkelingen die van belang zijn;
- uitgangspunten;
- visie;
- een lange termijn aanpak;
- prioriteiten;
- de taakverdeling tussen de raad en het college.

De beheersverordening geeft aan dat de paragraaf verbonden partijen zal ingaan op de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering.

Daarnaast is in de verordening bepaald dat het aangaan van nieuwe participaties, het beëindigen van bestaande participaties en het wijzigen van bestaande participaties bevoegdheden zijn van de raad.

6.3 Ontwikkelingen

De nota verbonden partijen is op 6 juni 2012 door de raad vastgesteld. Met betrekking tot de verbonden partijen zijn de volgende ontwikkelingen (in relatie tot de geformuleerde beleidslijn) van belang.

6.3.1 Felua-groep

De individuele gemeenten zijn inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de WSW. Het financiële risico bij de uitvoering van de wet ligt bij de gemeente. De gemeente ontvangt een budget gebaseerd op het aantal in Epe woonachtige WSW-geïndiceerde personen. Jaarlijks krijgen de gemeente een opgave van de te realiseren arbeidsplaatsen op basis waarvan het budget wordt bepaald. De uitvoering van de WSW wordt voor Epe uitgevoerd door de Felua-groep. De Felua-groep is een gemeenschappelijke regeling samen met de gemeenten Apeldoorn en Heerde. Bij eventuele tekorten moet Epe deels het tekort aanvullen.

De Felua-groep heeft over het boekjaar 2011 een uiteindelijke negatieve exploitatieresultaat van ruim € 2,2 miljoen negatief. Dit verlies werd veroorzaakt door de afschrijving die Felua-groep heeft moeten doen op Twinny Load BV (TL) van ruim € 2,9 miljoen. De opbrengsten van de verkoop van de activa zullen in verband met boekhoudkundige regels in het boekjaar 2012 worden geboekt. Dit leidt tot een positieve baat in 2012. Het negatieve exploitatieresultaat van 2011 is ten laste gebracht van de algemene reserve en leidt niet tot een vraag om additionele financiering door de gemeenten. Het eigen vermogen is t.o.v. 31-12-2010 afgenomen van ca. € 9,6 miljoen naar € 6,9 miljoen, een afname met ca. 28 procent.

De taakstelling voor het jaar 2012 is 231,37 te realiseren Wsw-plaatsen uitgedrukt in arbeidsjaren. De rijksbijdrage komt daarmee op ongeveer € 5,9 miljoen voor 2012.

Voor het bepalen van het risico spelen effecten van de afwikkeling rondom Twinny Load een rol en een mogelijke naheffing die voortvloeit vanuit de Belastingdienst rond het eigenrisicodragerschap voor de ziektewet voor de periode van 2007 t/m 2011. De hoogte van een eventuele naheffingsaanslag is nu nog niet bekend, maar kan oplopen tot ca. € 2 miljoen. Eventuele negatieve effecten van deze ontwikkelingen zullen drukken op het resultaat van Felua-groep. Bij de Felua werkten op 1 januari 2012 110 mensen.

6.3.2 Regionale samenwerking

De gemeente Epe is lid van de Regio Stedendriehoek en werkt daarin samen met de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Lochem, Voorst en Zutphen. De regio werkt samen volgens een strategische agenda waarvan de basis ligt in de volgende visies, te weten: de regionale structuurvisies (steden en voorlanden), de regionale economische visie en de regionale sociale agenda. Met de provincie heeft de Regio Stedendriehoek een regiocontract afgesloten voor de periode 2012-2015. Op basis van dat contract krijgt de gemeente Epe financiële middelen, onder meer voor de ontwikkeling van de dorpscentra Epe en Vaassen.

De toezichthoudende rol van de gemeenteraad op het openbaar onderwijs ligt voor de meeste taken nu bij de Regioraad Noord-Veluwe sinds het primair openbaar onderwijs per 1 januari 2010 is opgegaan in de Stichting Proo.

De woonruimteverdeling is georganiseerd op de schaal van de Regio Noord-Veluwe. Deze samenwerking is pro forma opgezegd per 1 januari 2012. Het is de bedoeling om in de toekomst voor de woonruimteverdeling samen met de gemeente Hattem en Heerde een subregio binnen de regio Noord Veluwe te gaan vormen. De verwachting is dat deze subregio in werking treedt op het moment dat een nieuwe Huisvestingswet is aangenomen.

6.3.3 GGD

De gemeente Epe is deelnemer in de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelre-IJssel. Per 1 januari 2012 moeten veiligheidsregio's en GGD-regio's met elkaar overeenstemmen, conform de Wet Publieke Gezondheid. Hierdoor kunnen de GGD'en en de veiligheidsregio's in de toekomst beter samenwerken, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een ramp. Om te bereiken dat de GGD Gelre-IJssel en de veiligheidsregio VNOG uit dezelfde gemeenten bestaan sluit per 2013 de gemeente Hattem zich aan bij GGD Gelre-IJssel. De GGD Gelre-IJssel wordt de gezondheidsdienst van 22 gemeenten. De GGD is er om de gezondheid van burgers te beschermen en te bevorderen. Gemeenten betalen voor de dienstverlening (het basistakenpakket) van de GGD via een inwonerbijdrage. Het betreffen de taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en openbare gezondheidszorg. Bij de GGD werkten op 1-1-2012 263 mensen verdeeld over 176 fte.

6.3.4 Streekarchief

De bijdrage in het streekarchief betreft een deel van de salariskosten van de streekarchivaris, welke we delen met Hattem en Heerde.

6.3.5 Veiligheidsregio Noord – en Oost-Gelderland (VNOG)

Per 1-1-2010 is Wet op de Veiligheidsregio's van kracht en de hieraan verbonden Algemene Maatregelen van Bestuur. Een onderdeel van de Veiligheidsregio is de GHOR (Geneeskundige Dienst bij Ongevallen en Rampen), die zorg draagt voor de geneeskundige hulp in geval van crisissituaties. De gemeentelijke organisatie voor rampen en crises dient te voldoen aan een bepaald basisniveau. Vooruitlopend op de nieuwe wet heeft de Veiligheidsregio Noordoost Gelderland een convenant gesloten met het ministerie van BZK waarin prestaties over de basisvereisten crisismanagement zijn opgenomen (melding, alarmering, opschaling, coördinatie, oefenen) om te groeien naar de vereiste wettelijke criteria.

Ook is bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de brandweezorg overgaat van gemeente naar de VNOG. In 2011 is de brandweezorg overgegaan naar het cluster Epe, Voorst en Apeldoorn (EVA) en per 1-1-2013 is de brandweezorg volledig geregionaliseerd. Als gevolg daarvan is het aantal medewerkers in dienst bij de veiligheidsregio in één klap verveelvoudigd van een paar honderd naar zeventienhonderd.

De weerstandspositie van de veiligheidsregio bevat een aantal risico's c.q. onzekerheden:

- bezuiniging BDUR: de rijksbijdrage wordt in een periode van vier jaar verminderd;
- financiële gevolgen van de werkkostenregeling voor de vrijwilligers;
- onduidelijkheid over de compensatie door het rijk van het wegvallen van de mogelijkheid om de btw over de uitgaven rechtstreeks terug te ontvangen via het BTW-compensatiefonds; verwezen wordt naar bijlage 10, par. 10.2.10.
- meldkamer: de wens vanuit het ministerie van V&J om te komen tot minder meldkamers leidt tot frictiekosten bij de achterblijvende meldkamers.

6.3.6 Circulus

Met ingang van 1 januari 2008 zijn we aandeelhouder (11,02%) geworden van Circulus in verband met de overdracht van inzameling en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen en straatreiniging.

Circulus hanteert voor de bepaling van de kostprijs van de dienstverlening een methode waarbij (directe en indirecte) kosten worden toegekend aan activiteiten. Hierbij is geen rekening gehouden met onvoorziene gebeurtenissen.

Voor het opvangen van schommelingen in de resultaten van de bedrijfsvoering van Circulus wordt een buffer in het eigen vermogen van Circulus opgebouwd. Deze buffer, het zogenoemde garantievermogen (eigen vermogen en achtergestelde leningen), kan maximaal 20% van het balanstotaal zijn. Voor het opbouwen van het garantievermogen heeft de gemeente Epe, op basis van 11,02% van de aandelen, een achtergestelde lening aan Circulus verstrekt van € 220.000.

Per 1 januari 2013 koopt Circulus van het Deventer Buurtbedrijf Cambio bedrijfsmiddelen tegen boekwaarde om, met name, de reinigingstaken van de gemeente Deventer te kunnen uitvoeren. Hiervoor komt ook het reinigingspersoneel van Cambio bij Circulus in dienst.

In december 2012 zal naar verwachting het fusietraject tussen Circulus en Berkel Milieu, waartussen nu reeds een personele unie bestaat, afgerond worden en zal er een nieuwe onderneming Circulus-Berkel Milieu (werknaam) ontstaan.

Concrete financiële risico's zijn op dit moment niet voorzien.

6.3.7. RGV

De gemeente Epe is in 2010 als aandeelhouder gaan deelnemen in RGV Holding BV om zo de openbaarheid van de grote dagrecreatieterreinen als bijvoorbeeld het Kievitsveld te kunnen garanderen.

6.4 Financiën

In de begroting 2013 zijn de volgende bedragen opgenomen voor de verbonden partijen:

Verbonden partijen	Raming 2013 (in euro)
Lasten	
Regio Stedendriehoek	79.900
Streekarchivariaat Noord Veluwe	92.200
Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (openbare veiligheid)	293.000*
GGD	435.000
Circulus	3.078.000
Baten	
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)** (dividend)	72.000
Vitens** (dividend)	91.000
* De uitvoering van de basisbrandweerzorg zal worden overgeheveld vanuit de gemeentelijke begroting naar de Veiligheidsregio. De bijdrage aan de Veiligheidsregio zal dan met dit bedrag worden verhoogd.	
** Bestuurlijk belang wordt bepaald door het stemrecht tijdens de Vergadering van Aandeelhouders	

6.5 Risico's

Naast wat in de inleiding van deze paragraaf al is genoemd in algemene zin en de hierboven geschetste ontwikkelingen, zijn er geen andere specifieke risico's te melden.

Paragraaf 7 Grondbeleid

7.1 Inleiding

De paragraaf Grondbeleid beoogt inzicht te geven in het gemeentelijke beleid met betrekking tot de grondexploitatie. De grondexploitatie is een activiteit die voor de gemeente van groot belang is met het oog op de uitvoering van haar strategische doelstellingen.

7.2 Beleidskaders

In januari 2010 is de Nota Grondbeleid 2009 door de gemeenteraad vastgesteld. De in deze nota verwoorde uitgangspunten worden gehanteerd als kaders voor het grondbeleid van de gemeente Epe.

7.3 Grondbeleid in Epe

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van het collegeakkoord en de volgende programma's in de programmabegroting:

- Ruimte en wonen (programma 5)
- Bedrijvigheid (programma 9).

In de Nota Grondbeleid 2009 wordt gekozen voor een regisserend grondbeleid. Dit regisserend grondbeleid houdt in dat per ontwikkelingslocatie vooraf door het uitvoeren van een zogenaamde risicoscan, wordt bepaald welk beleid wordt gevoerd. Voor locaties waar het mogelijk en verantwoord is om actief grondbeleid toe te passen, kan actief grondbeleid worden uitgevoerd. Voor locaties waar de risico's te groot zijn of de uitgangspositie van de gemeente te beperkt is, kan worden gekozen voor een meer facilitair grondbeleid. Eventuele tussenvormen zijn daarbij ook mogelijk. Er kan dan bijvoorbeeld gedacht worden aan samenwerkingsverbanden met marktpartijen. Gezien de huidige crisis wordt elk risico in het grondbeleid gemeden.

De uitvoering van het grondbeleid (grondexploitatie) is als gemeentelijke taak ondergebracht bij de afdeling Strategie en Ontwikkeling (S&O). De taak bestaat hoofdzakelijk uit het aankopen en beheren van gronden, het opstellen van overeenkomsten bij particuliere gebiedsontwikkeling, het verkopen van bouwrijpe gronden, het opstellen/actualiseren van grondexploitatiebegrotingen en het financieel beheren en begeleiden van plannen van het grondbedrijf.

7.4 Ontwikkeling van plannen

Ondanks de voortdurende crisis worden in Epe nog wel woningen en bedrijfsgebouwen gerealiseerd, hoewel in veel kleinere aantallen en oppervlaktes dan enkele jaren geleden. In de plannen De Pirk-Noord en Warande zijn onlangs de eerste woningen gereedgekomen en is gestart met de bouw van de eerste woningen in het plan Oene-West. Op het bedrijventerrein Kweekweg is in de loop van 2011 een aanvang gemaakt met de bouw van de eerste panden op het "retailpark".

7.5 Grondverwerving en grondverkoop

Grondverwerving

Het terughoudende beleid ten aanzien van de verwerving van gronden zal ook in 2013 in verband met de huidige crisis en onzekere vooruitzichten worden voortgezet.

Verkoop kavels voor woningbouw

Door de crisis op de woningmarkt stagneert de verkoop van gemeentelijke bouw kavels. Op dit moment heeft de gemeente nog bouw kavels voor ca. 30 woningen beschikbaar.

Verkoop bedrijfsterrein

Op de bedrijventerreinen Kweekweg en Eekterveld is nog ca. 2 ha uit te geven bedrijfsterrein beschikbaar. Evenals in de woningbouw stagneert door de crisis ook de verkoop van bedrijfsterrein.

7.6 Financiën

Het grondbeleid is van grote financiële betekenis. Het gaat om grote belangen en grote sommen geld. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Decennialang konden plannen met (grote) winst worden afgesloten. Door diverse factoren zoals stijging grondverwervingskosten en de crisis op de woningmarkt staan de resultaten van de plannen onder druk. In de afgelopen jaren zijn, bij plannen waarbij door de crisis de verwachte eindresultaten naar beneden moesten worden bijgesteld, mogelijk verwachte verliezen ten laste gebracht van de reserve bouwgrondexploitatie. Daarnaast zijn gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen voor een deel afgewaardeerd.

Het grondbedrijf in de gemeente Epe tracht in haar bedrijfsvoering risico's zoveel mogelijk te vermijden. Dit betekent o.a. dat terughoudendheid wordt betracht bij de verwerving van gronden, geprobeerd wordt de termijn tussen uitgave en inkomst (bijv. tussen bouwrijpmaken en grondverkoop) zo kort mogelijk te houden om rentekosten te besparen en kritisch te kijken naar de kosten van de inrichting van het openbaar gebied en ambtelijke kosten. Gezien het feit dat in het verleden door het grondbedrijf in de grondexploitatie geen grote risico's zijn genomen en tijdig maatregelen zijn genomen om de gevolgen van de crisis op te vangen kan op dit moment gesproken worden van een redelijk gezond grondbedrijf.

Grondprijzen

De grondprijs voor de verschillende functies is sterk afhankelijk van de marktomstandigheden. Bij de vaststelling van de grondprijzen hanteert de gemeente Epe zoveel mogelijk marktconforme prijzen. Het college stelt jaarlijks een grondprijzennota vast met de richtprijzen voor de verschillende functies. Deze grondprijzennota wordt ter kennisname aan de gemeenteraad gezonden.

Winst- en verliesneming.

Sinds de invoering van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) in 2004 dienen met zekerheid gerealiseerde winsten in lopende complexen tussentijds te worden overgeboekt naar de reserve bouwgrondexploitatie. In de Nota Grondbeleid 2009 is opgenomen, dat door de gemeente Epe het bedrijfseconomische voorzichtigheidsprincipe wordt gehanteerd: winsten worden eerst verantwoord als deze zijn gerealiseerd.

Als uit een grondexploitatiebegroting blijkt, dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen, die direct ten laste komt van de reserve bouwgrondexploitatie.

7.7 Risico's in de grondexploitatie

Reserve bouwgrondexploitatie

Aangezien grondexploitaties betrekking hebben op meerjarige vastgoedontwikkelingen, is het evident dat hieraan risico's zijn verbonden. Onder een risico wordt verstaan de kans dat de ontwikkeling van een plan in negatieve zin afwijkt van de financiële uitgangspunten (looptijd, rentepercentage, uitgaven en opbrengsten). De benodigde reserve bouwgrondexploitatie bedraagt per 2013 € 3.978.000. Het te hanteren model dat in de Nota Grondbeleid 2009 is opgenomen voor het berekenen van de reserve bouwgrondexploitatie onderkent vier risicovariabelen:

Looptijd van het plan

Dit is het risico in het geval de looptijd van het plan langer is dan waarvan in de grondexploitatiebegroting is uitgegaan. Per plan wordt ingeschat hoe groot dit risico is en wat de mogelijke financiële gevolgen zijn van deze langere looptijd.

Investerings

Dit betreft het risico, dat marktomstandigheden er toe leiden dat de gecalculerde uitgaven hoger uitvallen dan in de grondexploitatieberekeningen zijn geraamd. Per plan wordt ingeschat welk bedrag moet worden opgenomen in de reserve bouwgrondexploitatie om dit risico op te vangen.

Opbrengsten

Dit betreft het risico, dat marktomstandigheden er toe leiden dat de gecalculerde opbrengsten niet worden gerealiseerd. Per plan wordt ingeschat welk bedrag moet worden opgenomen in de reserve bouwgrondexploitatie om dit risico op te vangen.

(Nog)niet in exploitatie genomen gronden

Dit is het risico dat aangekochte gronden niet tegen de gecalculeerde waarde kunnen worden verkocht. Het betreft de gronden waarvan de verwervingskosten niet zijn opgenomen in de boekwaarde van een plan, dus (nog) niet in exploitatie zijn genomen. Het risicobedrag is gelijk aan een percentage van de som van de waarden van de betreffende gronden. Deze waarden worden bepaald aan de hand van een tweejaarlijkse taxatie. Het percentage op basis waarvan het risicobedrag wordt berekend, wordt jaarlijks bepaald.

Reserve regionaal woningbouwprogramma

Naast de reserve bouwgrondexploitatie is een reserve opgebouwd voor het opvangen van financiële tegenvallers door het schrappen of in de tijd doorschuiven van woningbouwplannen ten gevolge van de afspraken die er binnen de regio Stedendriehoek worden gemaakt over het nieuwe regionale woningbouwprogramma. Deze reserve "Regionaal woningbouwprogramma" bedraagt per 1 juli 2012 € 1,2 miljoen (door het saldo van de jaarrekening 2011 in de reserve te storten wordt het doorschuiven van lasten naar de toekomst in belangrijke mate voorkomen). De reserve wordt in de komende jaren (2013 en 2014) opgebouwd naar € 2,1 miljoen. Uit de actualisatie van de gemeentelijke Woonvisie zal blijken welke woningbouwplannen worden geschrapt en welke worden doorgeschoven. Op basis van de nieuwe Woonvisie kan worden nagegaan of de reserve van € 2,1 miljoen toereikend is.

Paragraaf 8 Demografische ontwikkelingen

8.1 Inleiding

Het onderwerp demografische ontwikkelingen en specifiek bevolkingsdaling of krimp, staat hoog op de politieke agenda op nationaal, regionaal en lokaal niveau. De demografische ontwikkelingen leiden tot een verandering van de bevolkingssamenstelling in de gemeente(n) en in veel gevallen tot een afname van het inwoneraantal (beperkt danwel fors). Dit heeft impact op de gehele samenleving (o.a. wonen, werk, voorzieningen, vrije tijd). Ook op de gemeentelijke financiële middelen.

Deze paragraaf beoogt inzicht te geven in de demografische ontwikkelingen, de gevolgen daarvan voor de Eper samenleving en de genomen en nog te nemen maatregelen.

8.2 Beleidskaders

- Toekomstvisie Epe 2010 (nieuwe in voorbereiding);
- Sociale Agenda 2009-2015;
- Ruimtelijke structuurplan Epe (2006)
- Woonvisie (2005, nieuwe in voorbereiding)
- Regionale structuurvisie "de Voorlanden" (2009);
- Regionale Strategische Agenda bEPS/RPA 2012-2015 (economie, arbeidsmarkt).

8.3 Stand van zaken

Het thema verjonging-vergrijzing staat al geruime tijd op onze beleidsagenda. In voorbereiding op de nieuwe toekomstvisie is in 2009 daarom een studie uitgevoerd die de gevolgen en consequenties van de demografische ontwikkelingen voor Epe in beeld brengt en op basis daarvan een toekomstbeeld schetst voor onze gemeente. Hierin is ook de regionale context betrokken.

Epe heeft te maken met een licht dalend inwonersaantal. Dit is afgerond 1,8% (600 inwoners) over de laatste 15 jaar. In 2011 vond er een opmerkelijk sterke daling van 353 inwoners plaats ten opzichte van de voorgaande jaren. De analyse wijst uit dat het op dit moment als een incident is te beschouwen.

In de voorbereiding van het opstellen van een nieuwe woonvisie in 2012 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd waarin cijfers zijn opgenomen die een toekomstbeeld schetsen van de demografische ontwikkelingen.

Bevolkingsprognose

Via onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de prognose van Epe. De cijfers komen voort uit de Primosprognose. Een rekenmodel dat zowel door het rijk als provincie gebruikt wordt.

Prognose aantal inwoners:

Bron: Primos 2011

	2011	2016	2021	2026	2030	2040	Groei 2011-2040 (2011=1)
Aantal inwoners	32.861	33.003	32.765	32.643	32.482	32.337	0,984

Prognose ontwikkeling aantal huishoudens:

Bron: Primos 2011

Soort huishouden	2011	2015	2020	2025	2030	2035	2040	Groei 2011-2040 (2011=1)
1 en 2 personen < 35 jaar	1.059	1.184	1.081	1.024	944	896	839	0,79
1 en 2 personen 35 - 54 jaar	1.520	1.452	1.418	1.373	1.360	1.363	1.357	0,89
Gezinnen	5.013	4.956	4.870	4.825	4.832	4.920	5.052	1,01
1 en 2 personen 55-75 jaar	4.059	4.278	4.350	4.183	4.010	3.822	3.552	0,88
1 en 2 personen 75+ jaar	2.055	2.208	2.505	2.924	3.238	3.381	3.538	1,72
Overig	62	57	53	65	59	63	62	1,00
Totaal aantal huishoudens	13.768	14.135	14.277	14.394	14.443	14.445	14.400	1,05

De Primosprognose laat een lichte groei zien van het aantal huishoudens in Epe voor de periode 2011 – 2040. Het aantal huishoudens neemt in deze periode toe met 4,6%. Uit de voorgaande tabel blijkt dat in het bijzonder de groep 75 plussers explosief groeit tot 2040 (stijging van 72%)⁶. De andere groepen worden juist kleiner, dit geldt het sterkst voor de groep 1 en 2 persoonshuishoudens < 35 jaar. Opvallend is de ontwikkeling die gezinnen doormaken. Tot 2030 krimpt deze groep, maar neemt daarna weer toe en komt op ongeveer hetzelfde niveau als in 2011.

In de studie van 2009 zijn ook bevolkingsprognoses opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de prognoses van het CBS die het Pearlprognosemodel hanteert. De cijfers verschillen wel maar het toekomstbeeld ten aanzien van de bevolkingssamenstelling komt overeen. Ter illustratie volgt deze bevolkingsprognose hierna.

	1995	2010	2020	2040
Totale bevolking	33.472	32.881	32.015	32.546

Bron: CBS 2010

Het verschil is dat Primosmodel uitgaat van eerst een lichte bevolkingsstijging tot 2016 en vervolgens een daling. Bij het Pearlmodel daalt het bevolkingsaantal tot 2020 om vervolgens te stijgen.

Van belang is voor de toekomst te kiezen voor het gebruik van één prognosemodel.

8.4 Ontwikkelingen

De demografische ontwikkelingen zijn van grote invloed op de keuzes voor de toekomst. Noodzaak is om te anticiperen op deze ontwikkelingen en daarin een lijn vast te stellen. Dit komt voornamelijk aan de orde bij de toekomstvisie, de sociale agenda, de ruimtelijke structuurvisies (lokaal, regionaal) en de woonvisie inclusief de voorzieningen op het terrein van welzijn, zorg, onderwijs, vrije tijd.

Beleidsontwikkeling

- De demografische ontwikkelingen vormen een rode draad in de nieuwe toekomstvisie uitgaande van de drie terreinen economie, sociaal en ruimte. Het jaar 2030 wordt als horizon genomen. Deze toekomstvisie komt medio 2013 ter besluitvorming bij de gemeenteraad
- De gemeenten bereiden zich voor op de uitvoering van de drie te decentraliseren rijkstaken (Wet werken naar vermogen, AWBZ-begeleiding, jeugdzorg). Bij de keuzes in wijze van uitvoering speelt de (toekomstige) samenstelling van de bevolking. Dit leidt tot een geactualiseerde Sociale Agenda, het hoofdbeleidskader voor het sociale domein.
- In het collegeakkoord is de volgende prestatieafsprake vastgelegd. De woonvisie wordt bijgesteld gericht op het realiseren van groot aanbod van woningen voor starters/jongeren, ouderen, alleenstaanden en rekening houdend met aspecten van zorg en ondersteuning. Er komt een voorstel om per dorpskern een aanbod van basisvoorzieningen te bepalen voor de periode tot 2020.
- Voor het onderwijs is een visie ontwikkeld op het toekomstig gebruik van schoolgebouwen nu het leerlingenaantal gaat teruglopen. Deze krijgt een uitwerking in een nieuw integraal huisvestingsplan voor het onderwijs, het basisvoorzieningenaanbod per dorpskern, de geactualiseerde Sociale Agenda, een nieuw op te zetten project "Accommodaties II"

Regio

- Het traject "Re-inventing the Stedendriehoek" is erop gericht om als regio samen met regionale partners een actuele regionale toekomstagenda op te stellen (sociaal, ruimte en economie).
- De ontwikkeling van de gemeente Epe kan niet los gezien worden van de regionale context. Ook in regionaal verband lopen acties om zicht te krijgen op het demografisch perspectief. De diverse onderzoeken op lokaal en regionaal niveau vragen om verdere bundeling en verbinding.

Monitoring

- Naast het in beeld brengen van bevolkingsprognoses is het ook wenselijk inzicht te hebben in de achtergronden van de keuzes die mensen maken om zich in Epe te vestigen, om uit Epe te vertrekken en ook in wat aantrekkelijk is om in Epe te wonen en te leven. Een periodieke peiling is

⁶ Ter vergelijking: In Nederland stijgt de groep 75-plussers met 83 procent in de periode 2011 – 2040 (CBS Statline, 2011).

daarvoor wenselijk. Er gaat voor beide aspecten een adequate monitor opgezet worden. Voor het monitoren van de demografische ontwikkelingen is het wenselijk om aan te sluiten bij een systematiek van prognoses. Gelet op het brede gebruik (landelijk, provinciaal) is er een voorkeur voor het Primosprognosemodel, zoals nu gebruikt in de voorbereiding van de nieuwe woonvisie.

- b. Deze nieuwe paragraaf dient op integrale wijze inzicht te geven in de demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de Eper samenleving. Een verdere inhoudelijke uitwerking volgt de komende jaren vertaald naar de vier thema's wonen; inrichting van de openbare ruimte; voorzieningen onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur; arbeidsmarkt. Voor de wijzigingen van het uitgavenpatroon op deze gebieden als gevolg van de demografische ontwikkeling wordt ingaande 2013 een stelpost opgenomen in de begroting.

DEEL 3

FINANCIËLE BEGROTING

Financiële begroting

In de financiële begroting zijn opgenomen: (1) het overzicht van baten en lasten en (2) de uiteenzetting van de financiële positie.

Overzicht baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten bevat:

- Het saldo per programma en het begrote resultaat voor en na bestemming
- het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen
- overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten
- het geraamde bedrag voor onvoorzien
- prijzen, lonen en rente.

Het saldo per programma en het begrote resultaat voor en na bestemming

Programma / omschrijving (bedragen x € 1.000)	2013	2014	2015	2016
1. Opgroeien in Epe	-5.667	-5.703	-5.768	-5.782
2. Actief in Epe	-3.671	-3.611	-3.659	-3.659
3. Zorg en opvang	-6.875	-6.808	-6.808	-6.808
4. Leefbaar en veilig	-2.056	-2.089	-2.129	-2.129
5. Ruimte en wonen	-2.016	-1.997	-2.172	-2.114
6. Epe op orde	-5.630	-5.588	-5.650	-5.700
7. Duurzaamheid	126	126	126	126
8. Toezicht en handhaving	-1.689	-1.689	-1.689	-1.689
9. Bedrijvigheid	-605	-605	-605	-605
10. Weer aan het werk	-2.597	-2.616	-2.650	-2.650
11. Bestuur en organisatie	-3.563	-3.434	-3.272	-3.743
Subtotaal programma's	-34.243	-34.014	-34.276	-34.753
<u>Algemene dekkingsmiddelen:</u>				
- Lokale heffingen	5.445	5.768	6.041	6.168
- Algemene uitkering	27.702	27.806	27.099	27.809
- Dividend	156	156	156	156
- Saldo financieringsfunctie	80	80	80	80
- Overige algemene dekkingsmiddelen	1.177	1.177	1.177	1.177
12. Algemene dekkingsmiddelen	34.560	34.987	34.553	35.390
Onvoorzien	-72	-72	-72	-72
Begroot resultaat voor bestemming	245	901	205	565
<u>Toevoeging / onttrekking aan reserves totaal:</u>	<u>-233</u>	<u>-877</u>	<u>-144</u>	<u>-407</u>
Programma 1: Opgroeien in Epe	30	16	16	16
Programma 2: Actief in Epe	23	-21	-21	-21
Programma 3: Zorg en opvang	-44	-44	-44	-44
Programma 4: Leefbaar en veilig	-5	-9	-14	-18
Programma 5: Ruimte en wonen	-547	-572	-592	-592
Programma 6: Epe op orde	-4	-144	-144	-144
Programma 7: Duurzaamheid	640	640	640	640
Programma 8: Toezicht en handhaving	-	-	-	-
Programma 9: Bedrijvigheid	-	-	-	-
Programma 10: Weer aan het werk	-49	-49	-49	-49
Programma 11: Weer aan het werk	-456	-873	-115	-374
Programma 12: Algemene dekkingsmiddelen	179	179	179	179
Begroot resultaat na bestemming	12	24	61	158

Het BBV schrijft voor dat mutaties in de reserves afzonderlijk worden opgenomen als bestemming van het exploitatieresultaat. Daarom wordt eerst het resultaat vóór bestemming bepaald, vervolgens worden de mutaties in de reserves weergegeven. De uitkomst is het resultaat na bestemming van het saldo. Voor een specificatie van de mutaties in de reserves wordt verwezen naar bijlage 9.

In het vervolg van deze financiële begroting wordt inzicht gegeven in de baten en lasten per afzonderlijk programma en wordt een analyse gegeven van de verschillen die zijn ontstaan tussen de begrote bedragen in 2012 en 2013. Dit betreft de bestaande baten en lasten, uitgaande van het bestaande beleid. De 'budgetaanpassingen' als gevolg van het nieuwe beleid zijn in de Beleidsbegroting (programmaplan) toegelicht.

Algemene Dekkingsmiddelen: Lokale heffingen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Onroerende-zaakbelasting	4.203	4.331	4.603	4.926	5.199	5.326
Hondenbelasting	111	115	113	113	113	113
Precariobelasting	29	45	41	41	41	41
Forensenbelasting	325	358	267	267	267	267
Toeristenbelasting	522	577	648	648	648	648
Opbrengst algemeen ⁷	51	45	43	43	43	43
Totaal bruto opbrengst	5.241	5.471	5.715	6.038	6.311	6.438
Kosten	267	253	270	270	270	270
Totaal netto opbrengst	4.973	5.218	5.445	5.768	6.041	6.168

Voor een toelichting op de belastingopbrengsten wordt verwezen naar de Paragraaf 1: Lokale Heffingen.

Prijzen, lonen en rente

Bij het opstellen van deze (meerjaren)begroting zijn de volgende percentages gehanteerd:

	2013	2014	2015	2016
Prijsstijging	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Loonsomstijging	1,00%	1,75%	1,75%	1,75%
Rente kort geld	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente lang geld	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%

Voor de bepaling van het te hanteren rentepercentage wordt de lange termijn visie van De Nederlandse Bank gehanteerd. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 4: Financiering.

⁷ Opbrengst algemeen omvat de terug te vorderen invorderingskosten.

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

Een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten is van belang om het materiële evenwicht van de begroting te kunnen beoordelen. Hiervoor geldt dat structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten.

Incidentele lasten		Incidentele baten	
Programma	Bedrag (in 1.000 euro)	Programma	Bedrag (in 1.000 euro)
1. Opgroeien in Epe	15	1. Opgroeien in Epe	
2. Actief in Epe	76	2. Actief in Epe	
3. Zorg en Opvang	67	3. Zorg en Opvang	
4. Leefbaar en veilig	8	4. Leefbaar en veilig	
5. Ruimte en wonen	65	5. Ruimte en wonen	285
6. Epe op orde	128	6. Epe op orde	
7. Duurzaamheid	508	7. Duurzaamheid	
8. Toezicht en handhaving		8. Toezicht en handhaving	
9. Bedrijvigheid		9. Bedrijvigheid	
10. Weer aan het werk		10. Weer aan het werk	
11. Bestuur en Organisatie	175	11. Bestuur en Organisatie	
Algemene dekkingsmiddelen		Algemene dekkingsmiddelen	
Mutaties in reserves	1.355	Mutaties in reserves	1.936
Totaal	2.397	Totaal	2.221
		Saldo	176

De provincie adviseerde naar aanleiding van de vorige begroting om aandacht te besteden aan het begrotingsresultaat op basis van structurele baten en lasten.

Uit het overzicht blijkt dat het begrotingsresultaat wordt beïnvloed door *incidentele* baten en lasten. De incidentele lasten zijn hoger dan de incidentele baten.

Conclusie: de *structurele* lasten worden gedekt door *structurele* baten. Er is daarom sprake van een meerjarig sluitende begroting.

Uiteenzetting van de financiële positie

In de uiteenzetting van de financiële positie worden de consequenties opgenomen van het beleid dat in de begroting is opgenomen. Het betreft het beleid dat al voor de begrotingsbehandeling is aanvaard én het beleid dat met het vaststellen van de begroting wordt aanvaard.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen
- Investerings (economisch / maatschappelijk nut)
- Investerings (vervanging / uitbreiding)
- Financiering
- Stand en verloop reserves en voorzieningen

Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid dat in de programma's is opgenomen

De uitkomst van de jaarlijkse afweging in het kader van het begrotingsproces, is samengevat in het volgende overzicht van de cumulatieve ontwikkeling van lasten en baten. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2013	2014	2015	2016
Bestaand beleid (budgetprognose)	- 248	- 496	- 557	- 28
Nieuw beleid vorige meerjarenbegroting	0	-21	- 31	- 31
Investeringsen vorige meerjarenbegroting	- 140	- 255	- 428	- 457
Nieuw beleid huidige meerjarenbegroting	- 85	- 160	- 135	- 485
Investeringsen huidige meerjarenbegroting	- 51	- 65	- 79	- 132
Dekkingsmiddelen	536	1.021	1.292	1.292
Saldo meerjarenbegroting	12	24	61	159

Investeringsen

Dit onderdeel bevat een totaal overzicht van de investeringen die de gemeente gepland heeft in het meerjareninvesteringsplan 2013-2016. Voor een gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij deze begroting. Het hier gegeven inzicht in de investeringen is een onderverdeling naar investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut en daarnaast naar vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen.

<i>Investeringsbedragen x € 1.000</i>	2013	2014	2015	2016
Economisch nut	2.659	2.865	2.820	2.899
Maatschappelijk nut	2.361	1.511	1.295	529
Totale investeringen	5.020	4.376	4.115	3.428
Vervangingsinvesteringen	3.580	2.688	3.659	1.758
Uitbreidingsinvesteringen	1.440	1.688	456	1.670
Totale investeringen	5.020	4.376	4.115	3.428

Financiering

Hiervoor wordt verwezen naar de Paragraaf Financiering.

Stand en verloop reserves en voorzieningen

Voor het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 9.

Financiële specificatie programma 1 Opgroeien in Epe

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	5.558	6.384	5.931	5.931	5.931	5.931
Lasten nieuw beleid			83	119	184	198
Lasten totaal	5.558	6.384	6.014	6.050	6.115	6.129
Baten bestaand beleid	1.177	343	347	347	347	347
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.177	343	347	347	347	347
Saldo	-4.381	-6.041	-5.667	-5.703	-5.768	-5.782

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 1 in deel 1 van de programmabegroting.	-83
• De gerealiseerde bezuiniging op de kosten van het leerlingenvervoer levert een voordeel op.	41
• Bij de raming van de exploitatiebijdrage aan de GGD is ingaande 2013 aangesloten bij de verdeling die de GGD in haar begroting hanteert. Als gevolg hiervan is een deel van de raming voor logopedie en jeugdgezondheidszorg verschoven naar de raming voor basisgezondheidszorg op programma 3. Dit verloopt budgettair neutraal.	27
• De uitgaven voor kinderopvang vallen lager uit door een meer strikte toepassing van de wet- en regelgeving, waardoor bedragen kunnen worden teruggevorderd. Daarnaast wordt meer aangestuurd op voorliggende voorzieningen, zoals peuterspeelzalen en subsidie via de belastingdienst en is het aantal toegekende uren opvang beter afgestemd op de daadwerkelijk benodigde uren.	35
• Binnen de algemene uitkering worden extra middelen ontvangen voor het versterken van toezicht en handhaving op de kwaliteit van de kinderopvang door uitvoering van inspecties. Hiervoor worden op dit programma de lasten geraamd. Dit verloopt budgettair neutraal, zie programma 12.	-17
• Voor de realisatie van de unilocatie is een extra investering noodzakelijk. Dit leidt tot een verhoging van kapitaallasten in 2013.	-19

• Mutaties in de kapitaallasten en in de urenrekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	370
• Overige kleine verschillen	16
Totaal mutatie lasten	370

Baten:	
• Overige kleine verschillen	4
Totaal mutatie baten	4
Saldo programma mutatie	374

Financiële specificatie programma 2 Actief in Epe

Bedragen * € 1.000		Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid		13.161	5.556	4.406	4.390	4.390	4.390
Lasten nieuw beleid				44		48	48
Lasten totaal		13.161	5.556	4.450	4.390	4.438	4.438
Baten bestaand beleid		1.410	776	779	779	779	779
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		1.410	776	779	779	779	779
Saldo		-11.751	-4.780	-3.671	-3.611	-3.659	-3.659

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 2 in deel 1 van de programmabegroting.	-44
• Voor de realisatie van het nieuwe sportcentrum De Koekoek en de sporthal PWA zijn in 2012 nog een laatste deel van de investeringsbijdragen geraamd. Deze bijdragen worden gedekt door een onttrekking uit de reserve. Dit verloopt budgettair neutraal. In 2013 zijn deze ramingen vervallen.	1.179
• De gemeente ontvangt via de algemene uitkering middelen voor buurtsportcoaches. In de begroting zijn hiervoor ook de uitgaven geraamd.	-92
• Op basis van de meerjarenbegroting en op grond van het meerjarenonderhoudsplan is in 2013 een extra storting geraamd in de voorziening voor groot onderhoud van wijkgebouwen. Daarnaast is bedrag uit het investeringsplan conform het gewijzigde activerings- en afschrijvingsbeleid nu in één keer opgenomen in de exploitatie.	-45
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	114
• Overige kleine verschillen	-6
Totaal mutatie lasten	1.106

Baten:	
• Overige kleine verschillen	3
Totaal mutatie baten	3
Saldo programma mutatie	1.109

Financiële specificatie programma 3 Zorg en opvang

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	8.018	8.122	7.829	7.762	7.762	7.762
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	8.018	8.122	7.829	7.762	7.762	7.762
Baten bestaand beleid	1.621	1.020	954	954	954	954
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.621	1.020	954	954	954	954
Saldo	-6.397	-7.102	-6.875	-6.808	-6.808	-6.808

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

Voor de coördinator en de projectondersteuning van het coördinatiepunt Leefbaarheid en Veiligheid worden middelen vanuit programma 3 overgeheveld naar de raming van personeelskosten. Dit verloopt budgettair neutraal.	56
Binnen de algemene uitkering worden middelen ontvangen voor de transitiekosten van de Awbz voor kosten die samenhangen met de functie begeleiding. Tegenover de inkomsten worden de kosten geraamd op dit programma. Dit verloopt budgettair neutraal.	-67
De rijksbijdrage voor inburgering wordt afgebouwd naar 0 in 2014. Daartegenover worden ook de inburgeringstrajecten afgebouwd, waardoor de lasten van deze trajecten evenredig dalen. Als gevolg hiervan dalen ook de uitvoeringskosten van Apeldoorn.	72
Per 1 januari 2013 is er een nieuw contract afgesloten door de Provincie met Regiotaxi voor collectief vervoer. De lasten kunnen in dit contract naar beneden worden bijgesteld. Daarnaast wordt de bijdrage van de Provincie aan de gemeente ook naar beneden bijgesteld, zie baten.	192
Het aantal aangevraagde en toegewezen scootmobielen neemt af, onder andere door de eigen bijdrage regeling. Verwachting is dat door de demografische ontwikkelingen in de jaren na 2013 het aantal weer toe zal nemen.	33
Doordat er minder overige vervoersvoorzieningen zoals aangepaste fietsen worden verstrekt ontstaat er een voordeel op de verstrekkingen- en onderhoudskosten.	23

• In plaats van dure woningaanpassingen en –verbouwingen wordt door de gemeente aangestuurd op het verstrekken van woonvoorzieningen zoals vergoeding van verhuiskosten of trapliften waardoor per saldo een voordeel ontstaat.	36
• Het aantal kwijscheldingen afvalstoffen- en rioolheffing is toegenomen. De raming is gebaseerd op het gerealiseerde gemiddelde van voorgaande jaren.	-13
• De gerealiseerde bezuinigingen op de Praktische Gezinsondersteuning en de woonvoorzieningen leveren een voordeel op.	73
• Bij de raming van de exploitatiebijdrage aan de GGD is ingaande 2013 aangesloten bij de verdeling die de GGD in haar begroting hanteert. Als gevolg hiervan is een deel van de raming voor logopedie en jeugdgezondheidszorg op programma 1 verschoven naar de raming voor basisgezondheidszorg op dit programma. Dit verloopt budgettair neutraal.	-27
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	-82
• Overige kleine verschillen	-3
Totaal mutatie lasten	293

Baten:

• De rijksbijdrage voor inburgering wordt afgebouwd naar 0. De lasten die hiertegenover staan worden eveneens naar beneden bijgesteld.	-53
• Binnen het nieuwe contract per 1 januari 2013 met Regiotaxi zijn de lasten voor het collectief vervoer aanzienlijk lager. Hiertegenover wordt de bijdrage van de Provincie aan de gemeente naar beneden bijgesteld.	-23
• Overige kleine verschillen	10
Totaal mutatie baten	-66

Saldo programma mutatie	227
--------------------------------	------------

Financiële specificatie programma 4 Leefbaar en veilig

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	1.721	2.240	2.077	2.110	2.150	2.150
Lasten nieuw beleid			5	5	5	5
Lasten totaal	1.721	2.240	2.082	2.115	2.155	2.155
Baten bestaand beleid	60	63	26	26	26	26
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	60	63	26	26	26	26
Saldo	-1.661	-2.177	-2.056	-2.089	-2.129	-2.129

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 4 in deel 1 van de programmabegroting.	-5
• In verband met het activerings- en afschrijvingsbeleid is de eenmalige uitgavenraming (2012) voor de aanschaf van AED's vervallen en zijn structurele kapitaallasten en onderhouds- en exploitatieuitgaven opgenomen.	40
• Vervangingsinvesteringen in materieel van de brandweer worden (in verband met de regionalisering en conform de meerjarenbegroting) ingaande 2012 opgenomen als onderdeel van de inwonerbijdrage aan de veiligheidsregio.	-40
• De uitgaven voor het project buurtbemiddeling zijn tijdelijk in de begroting opgenomen. Het project loopt tot en met begin 2013. Dekking van de uitgaven vindt plaats door een onttrekking aan de reserve en een bijdrage van de woningbouwvereniging.	30
• Door de nadere regels subsidies vrijwilligersorganisaties heeft er een verschuiving van subsidies plaatsgevonden naar andere programma's. Dit verloopt budgettair neutraal.	16
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	120
• Overige kleine verschillen	-3
Totaal mutatie lasten	158

Baten:

• Door de verkoop van een brandweervoertuig was in 2012 een opbrengst geraamd. Deze raming vervalt in 2013.	-15
• Voor het project buurtbemiddeling werd in 2012 een eenmalige bijdrage van de woningbouwvereniging ontvangen (zie ook de lasten).	-15
• Overige kleine verschillen	-7
Totaal mutatie baten	-37
Saldo programma mutatie	121

Financiële specificatie programma 5 Ruimte en wonen

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	6.065	7.777	6.715	6.701	6.651	6.568
Lasten nieuw beleid			127	152	112	112
Lasten totaal	6.065	7.777	6.842	6.853	6.763	6.680
Baten bestaand beleid	3.929	6.240	4.801	4.806	4.566	4.566
Baten nieuw beleid			25	50	25	
Baten totaal	3.929	6.240	4.826	4.856	4.591	4.566
Saldo	-2.136	-1.537	-2.016	-1.997	-2.172	-2.114

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 5 in deel 1 van de programmabegroting.	-127
• In 2012 was een raming opgenomen in verband met uitgaven voor het ophogen van de molen in Vaassen. De uitgaven worden gedekt door een onttrekking aan de reserve volkshuisvesting een bijdrage van de provincie (zie ook de baten). Per saldo verloopt dit budgetneutraal.	482
• Door de economische ontwikkelingen is de raming van de uitgaven van de bouwgrondexploitatie in 2013 lager dan in 2012. Het saldo van de inkomsten en uitgaven van de bouwgrondexploitatie wordt overgeboekt naar de post 'onderhanden werk', waardoor dit geen effect heeft op het saldo van de begroting (zie ook de baten).	417
• Voor de restauratie van de Grote Kerk in Epe is in 2012 een investeringsbijdrage geraamd. Deze bijdrage wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve cofinanciering. Dit verloopt budgettair neutraal. In 2013 is de raming vervallen.	76
• In de begroting 2013 is een structureel bedrag geraamd voor vergoeding van planschade, gebaseerd op een gemiddelde over de afgelopen jaren.	-40
• De in 2012 geraamde bedragen voor advieskosten met betrekking tot aanpassing van de bestemmingsplannen centrum Epe en centrum Vaassen, alsmede het bestemmingsplan Buitengebied zijn conform de meerjarenraming in 2013 verlaagd.	30

• In 2012 is een bedrag geraamd in verband met te maken kosten voor de verkoop van het voormalige gemeentehuis. Deze raming vervalt in 2013. Zie ook bij de baten.	26
• Het budget in verband met de implementatie van de Wabo vervalt ingaande 2013. Ook de onttrekking aan de reserve vervalt.	24
• De korting op de algemene uitkering i.v.m. de RUD is als taakstelling in de begroting 2013 opgenomen.	-97
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	122
• Overige kleine verschillen	22
Totaal mutatie lasten	935

Baten:

• Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 5 in deel 1 van de programmabegroting.	25
• In 2012 is een inkomst geraamd in verband met de verkoop van het voormalige gemeentehuis. Deze raming vervalt in 2013. Zie ook bij de lasten. De inkomst wordt gestort in een reserve t.b.v. extra afschrijvingen; verloopt budgetneutraal.	-778
• Als gevolg van de economische ontwikkelingen zijn de baten van de bouwgrondexploitatie in 2013 lager geraamd dan in 2012. Aangezien het saldo van lopende complexen van de bouwgrondexploitatie wordt overgeboekt naar de post 'onderhanden werk', heeft dit geen effect op het saldo van de begroting (zie ook de lasten).	-412
• In 2012 was een raming opgenomen in verband met de bijdrage van de provincie voor het ophogen van de molen in Vaassen (dekking door de bijdrage van de provincie en een onttrekking aan de reserve volkshuisvesting (zie ook de lasten).	-173
• Door het vertrek van huurders van een gemeentelijk pand, zijn de huurinkomsten lager geraamd. Onderzocht wordt hoe het pand kan worden herbestemd en verkocht.	-28
• Door de invoering van de Wabo en de economische crisis worden minder bouwvergunningen aangevraagd. Dit leidt tot structureel lagere inkomsten. Verwezen wordt naar de memo (nr. 4) over dit onderwerp in de raadsstukken.	-35
• Overige kleine verschillen	-13
Totaal mutatie baten	-1.414

Saldo programma mutatie	-479
--------------------------------	-------------

Financiële specificatie programma 6 Epe op orde

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	7.199	7.305	6.507	6.524	6.540	6.551
Lasten nieuw beleid			148	89	135	174
Lasten totaal	7.199	7.305	6.655	6.613	6.675	6.725
Baten bestaand beleid	1.424	1.105	1.025	1.025	1.025	1.025
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	1.424	1.105	1.025	1.025	1.025	1.025
Saldo	-5.775	-6.200	-5.630	-5.588	-5.650	-5.700

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 6 in deel 1 van de programmabegroting. • In 2012 in het project Veluwelijn financieel afgerond. Ook voor andere verkeers- en vervoersprojecten zijn op basis van het meerjareninvesteringsplan 2012 budgetten beschikbaar gesteld in 2012. Deze budgetten zijn in 2013 vervallen. • Het budget voor straatvegen is verschoven van programma 7 naar dit programma. Dit levert op dit programma een nadeel op maar per saldo heeft dit geen invloed op het saldo van de begroting. • In 2012 waren incidentele budgetten opgenomen voor een herstelplan Cannenburgherbrug, de uitvoeringsnota GVVP en een landschap-ontwikkelingsplan en gebiedsuitvoeringsplan. Deze budgetten zijn in 2013 vervallen. Dit levert een voordeel op. • In 2012 is het maaien van gazons en speelvoorzieningen uitbesteedt. Hiervoor zijn formatiebudgetten en tractiebudgetten omgezet naar onderhoudsbudgetten waaruit derden, die het maaien gaan uitvoeren, betaald kunnen worden. Per saldo verloopt dit budgetneutraal. • Als gevolg van een lagere stand van de voorziening en een lager rentepercentage vindt er een lagere storting in voorziening begraafrechten plaats.	-148 585 -97 61 -29 15

• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	260
• Overige kleine verschillen	3
Totaal mutatie lasten	650

Baten:

• In 2012 is het project Veluwelijn financieel afgerond. De inkomsten uit subsidie die voor 2012 beschikbaar waren zijn in 2013 vervallen.	-81
• Op basis van recente ervaringscijfers worden minder begrafenissen en daarmee lagere inkomsten uit grafrechten verwacht	-62
• Om de exploitatie van de begraafplaatsen sluitend te houden is, als gevolg van lagere aantallen begrafenissen en onderhoudsbijdragen, een hogere onttrekking uit voorziening begraafrechten nodig.	43
• Doordat er in 2013 meer m ³ hout uit het bos gekapt en verkocht kan worden dan in 2012 is de opbrengst uit houtverkopen hoger.	30
• Overige kleine verschillen	-10
Totaal mutatie baten	-80

Saldo programma mutatie	570
--------------------------------	------------

Financiële specificatie programma 7 Duurzaamheid

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	5.044	6.256	6.218	6.218	6.218	6.218
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	5.044	6.256	6.218	6.218	6.218	6.218
Baten bestaand beleid	5.615	5.985	6.344	6.344	6.344	6.344
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	5.615	5.985	6.344	6.344	6.344	6.344
Saldo	571	-271	126	126	126	126

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

In 2013 vindt, conform het vastgestelde beleid, een extra afschrijving plaats op investeringen riool. Deze extra afschrijving leidt op dit programma tot een nadeel. Echter door een onttrekking aan de reserve rioolheffing verloopt deze extra afschrijving budgettair neutraal en heeft geen invloed op het saldo van de begroting.	-477
In 2012 heeft een herijking plaatsgevonden van de DVO met Circulus. Dit levert een voordeel op. Daarnaast wordt door het succes van de inzameling van kunststofverpakkingsmaterialen meer subsidie aan Circulus doorbetaald. Dit levert een nadeel op in de lasten maar wordt gecompenseerd door gelijk voordeel in de baten. Verder zijn de kosten van straatvegen, budgettair neutraal, overgeheveld van dit programma naar programma 6. Het per saldo positieve resultaat wordt gestort in de reserve afvalstoffenheffing.	213
In 2012 heeft een uitbesteding plaatsgevonden van het onderhoud van het drukriool. Hierdoor zijn de kosten die betaald worden aan derden verhoogd. Hiertegenover staat een afname van de formatie en tractie voor het onderhoud van drukriool voor een gelijk bedrag. Per saldo is de uitbesteding nagenoeg budgettair neutraal en heeft geen invloed op het saldo van de begroting.	-134
In 2012 is een eenmalige storting in de voorziening bodemsanering / herinrichting terrein Koekoek geraamd. Deze komt in 2013 te vervallen.	93
In 2012 was een incidenteel budget opgenomen voor het maken van een waterplan. Dit budget is met ingang van 2013 vervallen. Dit levert een voordeel op.	15

• In 2012 is een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan vastgesteld. De taken en investeringen uit dit plan zijn verwerkt in de begroting 2013. Per saldo levert dit een voordeel op dat wordt verrekend met de reserve egalisatie rioolrechten.	10
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	312
• Overige kleine verschillen	6
Totaal mutatie lasten	38

Baten:

• De verhoging van de tarieven afvalstoffenheffing met 4,6% levert een hogere opbrengst op.	173
• Een toename van de grondslagen voor de heffing bij niet-woningen, alsmede een verhoging van de tarieven met 6,6% leiden tot een hogere opbrengst rioolheffing.	141
• Door het succes van de inzameling van kunststof- en overige verpakkingsmaterialen wordt meer subsidie daarvoor ontvangen. Dit levert een voordeel op dat wordt verrekend met Circulus en met de reserve egalisatie afvalstoffenheffing.	53
• Overige kleine verschillen	-8
Totaal mutatie baten	359

Saldo programma mutatie	397
--------------------------------	------------

Financiële specificatie programma 8 Toezicht en handhaving

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	1.492	1.740	1.790	1.790	1.790	1.790
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	1.492	1.740	1.790	1.790	1.790	1.790
Baten bestaand beleid	156	87	101	101	101	101
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	156	87	101	101	101	101
Saldo	-1.336	-1.653	-1.689	-1.689	-1.689	-1.689

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

- Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.
- Overige kleine verschillen

-61

11

Totaal mutatie lasten

-50

Baten:

- In verband met de aanleg van glasvezel worden in 2013 inkomsten verwacht in verband met leges.
- Overige kleine verschillen

15

-1

Totaal mutatie baten

14

Saldo programma mutatie

-36

Financiële specificatie programma 9 Bedrijvigheid

Bedragen * € 1.000		Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid		644	740	682	682	682	682
Lasten nieuw beleid							
Lasten totaal		644	740	682	682	682	682
Baten bestaand beleid		108	74	77	77	77	77
Baten nieuw beleid							
Baten totaal		108	74	77	77	77	77
Saldo		-536	-666	-605	-605	-605	-605

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• In 2013 is een raming van uitgaven opgenomen in verband met de aanleg van glasvezel. De uitgaven worden gedekt door een onttrekking aan de reserve 'herstel schade nutsbedrijven', waarin de totale vergoeding voor de te maken kosten wordt gestort.	-54
• In 2012 was een uitgavenraming opgenomen voor reconstructie van fietspaden. Deze raming vervalt in 2013. Omdat dekking plaatsvindt door een onttrekking aan de reserve, heeft dit geen invloed op het saldo van de begroting.	90
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	27
• Overige kleine verschillen	-5
Totaal mutatie lasten	58

Baten:

• Overige kleine verschillen	3
Totaal mutatie baten	3

Saldo programma mutatie **61**

Financiële specificatie programma 10 Weer aan het werk

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	13.960	13.860	13.789	13.808	13.842	13.842
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	13.960	13.860	13.789	13.808	13.842	13.842
Baten bestaand beleid	11.444	10.798	11.192	11.192	11.192	11.192
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	11.444	10.798	11.192	11.192	11.192	11.192
Saldo	-2.516	-3.062	-2.597	-2.616	-2.650	-2.650

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Na een kleine daling van de aantallen uitkeringsgerechtigden WWB, IOAW, IOAZ en Bbz eind 2011 is in 2012 het aantal weer verder opgelopen door de stijgende werkloosheid. Deze stijging is meegenomen in de raming voor 2013. Vanuit het rijk wordt deze stijging gecompenseerd met een hogere rijksbijdrage BUIG (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten), zie baten.	-214
• De rijksbijdrage voor de uitvoering WSW is naar beneden bijgesteld, waardoor ook de lasten naar beneden worden bijgesteld. Dit verloopt budgettair neutraal.	156
• Vanuit het rijk worden binnen de algemene uitkering middelen ontvangen voor de bijzondere bijstand voor kwetsbare groepen, de aanpassing van de norm voor kwijschelding en bijzondere bijstand in verband met kinderopvang, de normering van lokaal inkomensbeleid en voor de uitvoering van het tegengaan van fraude. Deze middelen worden gereserveerd op een stelpost ter besteding conform de doelen.	-100
• De stelpost ter reservering voor uitgaven minimabeleid is conform beleid in 2013 omgezet in een storting in de reserve Minimabeleid. Dit verloopt budgettair neutraal.	20
• De gerealiseerde bezuiniging op de bijzondere bijstand levert een voordeel op.	15
• De kosten voor schuldhelpverlening kunnen naar beneden worden bijgesteld in verband met de doorlichting van het bestand en een efficiëntere manier van werken.	18

• Bij de begroting 2012 was een stelpost opgenomen voor de dekking van autonome stijging van de kosten voor de uitvoering van het minimabeleid. Deze stelpost is in 2013 vervallen.	25
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	139
• Overige kleine verschillen	12
Totaal mutatie lasten	71

Baten:

• Doordat het rijk uitgaat van een minder gunstige conjuncturele ontwikkeling en de verwachting dat de werkloosheid de komende jaren verder zal oplopen is de rijksbijdrage BUIG (Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten) naar boven bijgesteld. Doordat de stijging van de bijdrage hoger is dan de stijging van de lasten kan de onttrekking aan de reserve BUIG vervallen.	517
• Als gevolg van de stijging van het aantal uitkeringen WWB stijgen ook de inkomsten uit terugvorderingen, boeten en aflossingen van leningen.	31
• De rijksbijdrage voor de uitvoering WSW is naar beneden bijgesteld, waardoor ook de lasten naar beneden worden bijgesteld. Dit verloopt budgettair neutraal.	-156
• Overige kleine verschillen	2
Totaal mutatie baten	394

Saldo programma mutatie	465
--------------------------------	------------

Financiële specificatie programma 11 Bestuur en organisatie

Bedragen * € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid	6.306	4.978	4.591	4.664	4.570	4.712
Lasten nieuw beleid			-357	-588	-685	-356
Lasten totaal	6.306	4.978	4.234	4.076	3.885	4.356
Baten bestaand beleid	754	695	671	642	613	613
Baten nieuw beleid						
Baten totaal	754	695	671	642	613	613
Saldo	-5.552	-4.283	-3.563	-3.434	-3.272	-3.743

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• Lasten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 11 in deel 1 van de programmabegroting.	357
• De raming van uitkeringen aan voormalige leden van het bestuur en voormalige personeelsleden moest naar boven worden bijgesteld.	-106
• Lagere afdracht reisdocumenten en rijbewijzen aan het rijk als gevolg van verlaging rijksleges en lagere aantallen.	36
• In de begroting 2012 waren de bezuinigingstaakstellingen 2012 op één stelpost samengebracht. In de begroting 2013 zijn deze bezuinigingen toegewezen aan de diverse programma's. Per saldo heeft dit op dit programma een negatief effect (hier was de stelpost geraamd), op de overige programma's heeft het een positief effect, over de hele begroting heen heeft dit geen invloed.	-255
• In het kader van het financieel toezicht is door de provincie aan gemeenten geadviseerd de toerekening/activering van apparaatskosten aan investeringswerken en het grondbedrijf te beperken. In verband hiermee is deze toerekening ingaande 2012 met € 250.000 verlaagd, jaarlijks oplopend met € 25.000.	-25
• Op basis van het meerjarenonderhoudsprogramma dient de voorziening voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen te worden aangevuld in 2013. Dit wordt gedekt uit eenmalige middelen en heeft geen effect op het saldo van de begroting	-95

• Om de juiste verzekerde waarde van de gemeentelijke opstallen en inventarissen te bepalen is het noodzakelijk om voor de opstallen eens per 6 jaar en voor de inventarissen eens per 3 jaar een taxatie te laten uitvoeren. In 2013 worden zowel de opstallen als inventarissen getaxeerd.	-32
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een voordeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	882
• Overige kleine verschillen	-18
Totaal mutatie lasten	744

Baten:

• De deelnemende gemeenten in de RUD ontvangen in 2013 en 2014 een tijdelijke vergoeding voor achterblijvende overheadkosten. Deze vergoeding wordt gestort in de reserve afbouw overhead en heeft geen invloed op het saldo van de begroting.	58
• De opbrengst van de rijbewijzen is lager als gevolg een lager aantal verwachte aanvragen.	-25
• De opbrengst van de reisdocumenten is lager als gevolg van een verlaging van de rijksleges en lagere aantallen identiteitskaarten	-32
• De opbrengst burgerlijke stand is lager als gevolg van lagere aantallen huwelijken.	-11
• Overige kleine verschillen	-14
Totaal mutatie baten	-24

Saldo programma mutatie	720
--------------------------------	------------

Financiële specificatie Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bedragen * € 1.000						
	Realisatie 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten bestaand beleid	385	392	278	241	245	245
Lasten nieuw beleid						
Lasten totaal	385	392	278	241	245	245
Baten bestaand beleid	35.686	35.304	34.620	34.784	34.208	35.045
Baten nieuw beleid			146	372	518	518
Baten totaal	35.686	35.304	34.766	35.156	34.726	35.563
Saldo	35.301	34.912	34.488	34.915	34.481	35.318

Toelichting op mutaties lasten en baten

- = nadeel / + = voordeel

(* € 1.000)

Lasten:

• De in de algemene uitkering opgenomen korting i.v.m. de RUD is in 2013 als taakstelling opgenomen in de begroting. De korting wordt voor een deel gefaseerd doorberekend aan de omgevingsdienst en voor een ander deel opgevangen binnen de formatie van de eenheid milieu. Tijdelijk wordt de korting opgevangen binnen de meerjarenbegroting	130
• In het kader van de ombuigingsoperatie vallen stacaravans m.i.v. 2013 onder de toeristenbelasting. Dit leidt tot lagere uitvoeringskosten.	10
• Mutaties in de kapitaallasten en in de urentoerekening, de doorberekende prijs- en loonstijgingen en de incidentele verschillen als gevolg van restantbudgetten uit 2011 leiden tot een nadeel op dit programma. Voor een analyse van de kapitaallasten en de loon- en prijsstijging wordt verwezen naar bijlage 12.	-21
• Overige kleine verschillen	-5
Totaal mutatie lasten	114

Baten:

• Baten nieuw beleid: dit betreft de financiële consequenties van het nieuwe beleid. Een specificatie hiervan is opgenomen in programma 12 in deel 1 van de programmabegroting.	146
---	-----

• De raming van de algemene uitkering 2013 is gebaseerd op de junicirculaire 2012. Door met name een negatieve bijstelling van het accres valt algemene uitkering in 2013 lager uit dan in 2012. Verwezen wordt naar de informatie over dit onderwerp in de ter inzage liggende stukken.	-381
• Om aan de Europese eisen voor banken te kunnen voldoen, zal de BNG haar eigen vermogen moeten laten groeien. Om dit te realiseren halveert de BNG de komende jaren de dividenduitkering aan gemeenten.	-48
• Door een lagere rente en de aflossing op de achtergestelde leningen van Nuon en Vitens is de renteopbrengst € 47.000 lager dan in 2012. Deels wordt dit gecompenseerd doordat de aflossingen van de leningen in een reserve worden gestort. De rente over de reserve komt te goede aan de algemene dienst.	-47
• Het geraamde voordeel in verband met de bespaarde rente is in 2013 lager als gevolg van de verlaging van het gehanteerde rentetarief in de begroting. Hierdoor zal ook een lagere rentetoevoeging aan de reserves plaatsvinden. Dit verloopt budgettair neutraal.	-306
• De inkomsten OZB nemen toe door een herwaardering van WOZ-waarden (niet-woningen), een toename van het aantal objecten en een tariefstijging van 1,5%.	126
• Stacaravans worden niet langer in de forensenbelasting, maar in de toeristenbelasting betrokken. Daarnaast is er een autonome daling van het aantal belastingobjecten. Beide aspecten leiden tot een lagere opbrengst.	-91
• Het betrekken van stacaravans in de toeristenbelasting leidt tot een hogere opbrengst toeristenbelasting. De autonome ontwikkeling in het aantal verwachte overnachtingen leidt tot een iets minder hoge opbrengst.	71
• Overige kleine verschillen	-8
Totaal mutatie baten	-538
Saldo programma mutatie	-424

Resultaatbestemming

Bedragen * € 1.000		Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lasten bestaand beleid		11.307	2.493	2.996	3.779	2.699	2.704
Lasten nieuw beleid				725	150	150	175
Lasten totaal		11.307	2.493	3.721	3.929	2.849	2.879
Baten bestaand beleid		17.479	5.351	2.625	3.027	2.681	2.449
Baten nieuw beleid				864	25	25	25
Baten totaal		17.479	5.351	3.489	3.052	2.706	2.474
Saldo		6.172	2.858	-232	-877	-143	-404

Onder de 'resultaatbestemming' wordt weergegeven welke stortingen in en onttrekkingen aan reserves opgenomen zijn in de begroting.

Onderstaand een overzicht van de relevante afwijkingen ten opzichte van de vorige begroting.

Stortingen (lasten):

• Voor het jaar 2013 is de in de meerjarenbegroting geplande storting in de reserve regionale woningbouwprogrammering opgenomen	-513
• Stortingen nieuw beleid (zie voor een specificatie het overzicht op de volgende bladzijde)	-725
• Overige (kleinere) verschillen per saldo	10
Totaal	-1.228

Onttrekkingen (baten):

• Onttrekking aan algemene reserve (surplus) in 2012 in de basis opgenomen, in 2013 onderdeel van nieuw beleid	-614
• Lagere onttrekking aan reserve BUIG-middelen (zie ook de financiële analyse van programma 10)	-262
• Lagere onttrekking aan reserve extra afschrijving investeringen met maatschappelijk nut (conform meerjarenbegroting)	-142
• Vrijval reserve accommodaties in begroting 2012 in de basis geraamd, in begroting 2013 onderdeel van nieuw beleid (€ 130.000)	-240
• Niet in 2013 geraamde onttrekkingen aan reserves in verband met investeringen die in de ramingen 2012 worden gedekt door onttrekkingen aan reserves	-1.469

- Onttrekkingen nieuw beleid (zie voor een specificatie het overzicht hieronder)
- Overige (kleinere) verschillen per saldo

Totaal

864

1

-1.862

Saldo programma mutatie

-3.090

Specificatie baten en lasten nieuw beleid

		Begrotingsjaar			
		2013	2014	2015	2016
Bedragen * € 1.000					
Lasten					
1	Vorming reserve Project accommodaties II (2013: € 225.000, gedekt uit eenmalige middelen en overschot reserve accommodaties)	225	ntb	ntb	ntb
2	Vorming reserve vervanging bruggen (2013: € 25.000 gedekt uit eenmalige middelen)	25	50	50	50
3	Vorming reserve Demografische ontwikkeling	50	75	100	125
4	Investeringen / uitgaven cofinanciering (2013: € 150.000, gedekt uit eenmalige middelen)	150			
5	Vorming reserve duurzaam gemeentehuis (2013: € 100.000, gedekt uit eenmalige middelen)	100			
6	Vorming reserve Opleidingsfonds (2013: € 100.000, gedekt uit eenmalige middelen)	100			
7	Aanvulling ombuigingsreserve (2013: € 75.000 gedekt uit eenmalige middelen)	75	25		
Totale lasten		725	150	150	175
Baten					
<u>Meerjarenramingen:</u>					
1	Onttrekking aan eenmalige middelen ten behoeve van trainingsverlichting sportparken, integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen, project accommodaties II, erfpachtcanon, groenstructuurplan, beleidsplan bruggen, wegenbeleidsplan, vorming reserve vervanging bruggen, cofinanciering, duurzaam gemeentehuis, opleidingsfonds, uitgaven ombuigingsreserve.	709			
2	Onttrekking aan de reserve cofinanciering ten behoeve van reboundvoorziening.	25	25	25	25
3	Onttrekking aan reserve accommodaties ten behoeve van project accommodaties II.	130			
Totale baten		864	25	25	25

DEEL 4

BIJLAGEN

Bijlage 1 Meerjarenbegroting 2013-2016 - bestaand beleid (budgetprognose)

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
695202	Saldo begroting	-153.244	-153.244	-153.244	-153.244	
	Betreft saldo op basis van bestaand beleid en autonome ontwikkelingen (exclusief nieuw beleid).					
	Programma 1 Opgroeien in Epe					
640600	Unilocatie Hoge Weerd; hogere investeringskosten	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000	1
	Voor de realisatie van de unilocatie is een extra investering noodzakelijk. Dit leidt tot hogere kapitaallasten.					
	Programma 2 Actief in Epe					
668022	Onderhoud wijkgebouwen	0	16.285	16.285	16.285	2
	Op grond van het nieuwe activerings- en afschrijvingsbeleid is in 2013 een eenmalig bedrag opgenomen van € 16.285, dat eerder in het MIP (overloop) stond. In 2014 vallen deze middelen weer vrij.					
	Programma 3 Zorg en opvang					
666102	Decentralisatie AWBZ; algemene uitkering 2013-2016	0	67.000	67.000	67.000	3
	Transitiekosten decentralisatie AWBZ. In begroting 2013 is de tijdelijke uitgaaf opgenomen van € 67.000. Deze tijdelijke uitgaaf komt in 2014 te vervallen. Tegenover deze incidentele uitgaaf staat een incidentele inkomst uit de algemene uitkering.					
	Programma 4 Leefbaar en veilig					
610600	Tijdelijke huisvesting brandweervoertuig Epe	0	7.500	7.500	7.500	4
	Ten behoeve van tijdelijke huisvesting voor een nieuwe brandweervoertuig wordt in 2012-2013 een stallingsruimte gehuurd. Ingaande 2014 vallen deze lasten vrij.					
610404	Inwonerbijdrage Veiligheidsregio (VNOG)	0	-40.350	-80.700	-80.700	4
	Vervangingsinvesteringen in materieel van de brandweer worden (in verband met de regionalisering ingaande 2012) opgenomen als onderdeel van de inwonerbijdrage aan de veiligheidsregio. Uitgegaan wordt van het gemiddeld benodigde bedrag voor investeringen bedrijfsmiddelen brandweer. Toekomstige vervangingen dienen gedekt te worden uit de binnen de brandweerbegroting vrijvallende lasten.					
695402	Storting in reserve basisbrandweezorg	0	-4.582	-9.164	-13.746	
	Conform de gemaakte afspraken in het kader van de regionalisering van de basisbrandweezorg is een reserve basisbrandweezorg ingesteld. In de reserve worden gestort de vrijvallende lasten, voor zover deze nu nog niet daadwerkelijk aan de VNOG zijn overgedragen. Hiermee wordt het financiële kader voor de uitvoering van de basisbrandweezorg structureel gewaarborgd.					

Kosten-plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 5 Ruimte en wonen					
695402	Risico reg. woningbouwprogrammering; storting reserve	0	-507.000	0	0	
695402	Risico reg. woningbouwprogrammering; dekking res. IMN	0	507.000	0	0	
	De financiële consequenties als gevolg van de regionale woningbouw-programmering worden berekend op ca. € 2,1 miljoen. Het is noodzakelijk om voor dit risico een reserve te vormen. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2011 is besloten het saldo van € 1.074.000 te storten in de reserve. In 2013 wordt € 514.000 in de reserve gestort en aanvullend in 2014 € 507.000. De in de vorige begroting geplande structurele storting (8 jaar lang € 100.000) komt te vervallen. Verwacht wordt dat hiermee voldoende middelen in de reserve aanwezig zijn om de financiële gevolgen op te vangen.					
690600	Korting RUD; algemene uitkering 2013-2016	0	37.000	33.000	33.000	12
	De in de algemene uitkering opgenomen korting i.v.m. de RUD wordt in eerste instantie als taakstelling opgenomen in de begroting / meerjarenbegroting. In de begroting is voor het jaar 2013 al een taakstelling verwerkt van € 130.000. De taakstelling stijgt voor de jaren 2014 t/m 2016.					
690600	Gefaseerde invulling korting RUD	-97.000	-113.000	-83.000	0	5
	De korting op de algemene uitkering i.v.m. de RUD is als taakstelling opgenomen in de begroting. De korting wordt voor een deel gefaseerd doorberekend aan de omgevingsdienst en voor een ander deel opgevangen binnen de formatie van de eenheid milieu. Tijdelijk wordt de korting opgevangen binnen de meerjarenbegroting. Voor een nadere onderbouwing/toelichting wordt verwezen naar de memo (nr. 8) bij de raadsstukken.					
680006	Bestemmingsplan Centrum Epe; uitgaven	0	10.000	10.000	10.000	5
680006	Bestemmingsplan Centrum Vaassen; uitgaven	0	10.000	10.000	10.000	5
	De voor de jaren 2011 tot en met 2013 opgenomen raming voor de noodzakelijke actualisatie van de bestemmingsplannen (incl. exploitatieplan) voor de centra van Epe en Vaassen wordt afgebouwd. In 2013 is per plan nog € 10.000 opgenomen, deze bedragen vallen vanaf 2014 vrij.					
680006	Actualisatie bestemmingsplan Buitengebied	0	10.000	30.000	30.000	5
695402	Actualisatie best.plan Buitengebied - dekking eenm. midd.	0	-10.000	-30.000	-30.000	
	Betreft de vrijval van geraamde uitgaven en dekking in de meerjarenbegroting 2012-2015. Op grond van de Wet ruimtelijke ordening moet voor 1 juni 2015 het geactualiseerde bestemmingsplan (incl. exploitatieplan) zijn vastgesteld. Gebeurt dit niet, dan vervalt het recht om leges te heffen. In 2012 was hiervoor € 40.000 opgenomen.					

Kosten-plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
684200	Leges bouwvergunningen	0	0	-240.000	-240.000	5
405007	Personeelskosten eenheid vergunningverlening	0	0	60.000	60.000	11
	Vanaf 2015 moet rekening worden gehouden met een structureel lagere opbrengst van de leges bouwvergunningen. In verband hiermee wordt een personele taakstelling opgenomen in verband met het lager aantal af te geven vergunningen. Verwezen wordt naar de memo (nr. 4) bij de raaddstukken.					
691400	Apparaatskosten ten laste van grondbedrijf en investeringswerken	0	-25.000	-50.000	-75.000	11
	In het kader van het financieel toezicht is door de provincie aan gemeenten geadviseerd de toerekening/activering van apparaatskosten aan investeringswerken en het grondbedrijf te beperken. In de eper begroting wordt € 750.000 toegerekend. Gelet op de aanwijzing van de provincie wordt deze toerekening ingaande 2012 met € 250.000 verlaagd, jaarlijks oplopend met € 25.000. De verlaging van de toerekening met € 275.000 voor 2013 is verwerkt in de basis van de begroting.					
684800	Verhuurinkomsten	0	5.000	5.000	5.000	5
	Conform huurovereenkomst met de huurder van een gemeentelijk onroerend goed stijgen de inkomsten ingaande 2014.					
	Programma 6 Epe op orde					
620800	Areaalacces uitgaven Openbare Ruimte	0	-16.911	-32.866	-44.489	6
	Toename van de woningvoorraad betekent dat in de meerjarenramingen rekening moet worden gehouden met een autonome toename van kosten. Het betreft een toename in de kosten van onderhoud wegen, plantsoenen, reiniging etc.					
	Programma 9 Bedrijvigheid					
	Marktgelden - geen extra verhoging	-3.700	-3.700	-3.700	-3.700	9
	In afwachting van het onderzoek naar de ontwikkeling van de kosten en opbrengsten van de markt in de afgelopen jaren en de verwachting voor de toekomst (bezetting, plaats en functie van de markt), alsmede gelet op de ontwikkelingen rond de markt in Epe, wordt eenmalig afgezien van de extra verhoging van de marktgelden en worden de tarieven verhoogd met het inflatiepercentage (1,5%).					
	Programma 10 Weer aan het werk					
660402	Autonome stijging uitgaven WWB	0	0	0	0	10
	De uitgaven m.b.t. de WWB (bijstandsuitkeringen) blijken structureel hoger te liggen door de gevolgen van de economische crisis. De hogere uitgaven kunnen worden opgevangen door een stijging van de rijksuitkering en de inzet van de hiervoor ingestelde reserve. De in de vorige meerjarenbegroting geplande verhoging van de raming vanaf 2015 met € 200.000 kan vervallen. Verwezen wordt naar de ter inzage liggende stukken.					

Kosten-plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
660402	Algemene uitkering 2012-2015; hogere uitgaven WNVN	0	-19.000	-53.000	-53.000	10
	Een deel van het accres van de algemene uitkering dient te worden afgezonderd door hogere uitgaven in het kader van de nieuwe wet werken naar vermogen					
	Autonome toename kosten minima beleid	25.000	25.000	25.000	25.000	10
	Bij de opstelling van de begroting 2012 is een stelpost van € 25.000 geraamd voor dekking van autonome stijging van de kosten voor uitvoering van het minima beleid. In het kader van de algemene uitkering wordt hiervoor ingaande 2013 een extra vergoeding ontvangen van afgerond € 80.000. De in de gemeentebegroting geraamde stelpost kan hiermee vervallen.					
	Programma 11 Bestuur en organisatie					
600200	Voormalig bestuurders	0	5.100	6.800	76.400	11
	De uitgaven voor pensioenen en wachtgeld uitkeringen van voormalig bestuurders fluctueren.					
691602	Voormalig personeel; FPU-regeling	0	35.746	72.874	72.874	11
	In de begroting van 2012 is een bedrag van € 72.874 geraamd voor de gemeentelijke bijdrage in FPU. De bijdrage vervalt bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd van de voormalig werknemer.					
602200	Verkiezingen	0	-55.000	-22.500	0	11
	In 2013 zijn geen verkiezingen gepland. In 2014 zijn er twee verkiezingen (Gemeenteraad en Europees Parlement); in 2015 worden de Provinciale Staten weer gekozen. Per verkiezing wordt € 22.500 geraamd. In verband met activiteiten rond de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 is een stelpost opgenomen van € 10.000.					
401264	Geografische informatievoorziening	0	-9.000	0	-9.000	11
	De lasten voor digitale luchtfoto's fluctueren per jaar. Dit betekent een nadeel t.o.v. de basis (2013) van € 9.000 in 2014 en 2016.					
603202	Verstreking GBA	0	8.000	8.000	0	11
	Wettelijk is voorgeschreven dat eens in de drie jaar bij de publiekswinkel een gba audit moet plaats vinden. De kosten voor de gemeente bedragen naar verwachting € 8.000. De eerstvolgende audit is gepland voor 2013 (opgenomen in de basis). Daarna in 2016.					
691400	Autonome loonstijging	0	-217.000	-434.000	-651.000	11
691400	Autonome prijs- en inkomstenstijging	0	-196.000	-392.000	-588.000	11
	De berekeningen van de autonome loon-, prijs- en inkomstenstijgingen zijn gebaseerd op de indicaties die hieromtrent gegeven zijn m.b.t. de ontwikkeling van het BBP en de CPI. Voor 2013 moet rekening worden gehouden met een prijsstijging van 1,75% en een loonstijging van 1%. Voor de jaren 2014 t/m 2016 wordt voor zowel de lonen als de prijzen uitgegaan van een stijgingspercentage van jaarlijks 1,75%. Ook voor de inkomstenstijging is 1,75% aangehouden. Voor prijs- en inkomstenstijging is het saldo van beide weergegeven.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
691400	Autonome daling van rente- en afschrijvingskosten	0	168.000	435.000	672.000	11
	Door de jaarlijkse afschrijving op de door de gemeente (in het verleden) gedane investeringen, dalen de rente- en afschrijvingskosten. Bij de berekening van de vrijvallende middelen is er rekening mee gehouden dat een deel van de vrijvallende kapitaallasten onder een 100% kostendekking valt van gemeentelijke heffingen (zoals rioolheffing, afvalstoffenheffing en begraafrechten); de vrijval van dit deel van de kapitaallasten levert dus geen budgettair voordeel op in de begroting maar werkt in gunstige zin door in de heffingen die t.l.v. de burger komen.					
691604	Verzekeringen; taxatie gemeentelijke eigendommen	0	32.000	32.000	16.000	11
	Om de juiste verzekerde waarden van de gemeentelijke opstallen en inventarissen te bepalen is het noodzakelijk om voor de opstallen eens per 6 jaar en voor de inventarissen eens per 3 jaar een taxatie te laten uitvoeren. In 2013 worden zowel opstallen als inventarissen getaxeerd (€ 32.000).					
	Vrijval storting in voorziening groot ond. gem. gebouwen	0	210.000	210.000	210.000	11
695402	Vrijval onttrekking uit de reserve	0	0	0	-25.000	
	Storting in voorziening groot ond. gem. gebouwen	-95.000	0	0	0	11
695402	Dekking uit eenmalige middelen	95.000				
	Op basis van het afschrijving en reserveringsbeleid worden groot onderhoudsuitgaven voor gemeentelijke gebouwen niet geactiveerd maar gedekt uit de voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan (MOP) dient de voorziening te worden aangevuld. In 2013 wordt conform de vorige meerjarenbegroting € 210.000 gestort in de voorziening. Deze last valt derhalve vrij in 2014. In de vorige meerjarenbegroting stonden nog aanvullende stortingen gepland van € 45.000 voor 2014 en € 50.000 voor 2015. Dekking vindt deels plaats door inzet van eenmalige middelen. Deze onttrekking aan de reserve eenmalige middelen is geraamd in de basis/begroting 2013. Ingaande 2016 valt deze "vrij". Aanvullend wordt nu in 2013 de voorziening in één keer op peil gebracht, dekking uit de eenmalige middelen.					
695402	Afbouw onttrekking reserve verkoop aandelen VNB	0	0	-10.680	-25.680	
	Om te voorkomen dat over een aantal jaren de jaarlijkse onttrekking aan de reserve verkoop aandelen VNB (93004) in één keer wegvalt, wordt de jaarlijkse onttrekking over een periode van 10 jaar afgebouwd, te beginnen in 2015.					
691400	Financiële buffer voor opvang van risico's decentralisaties	0	-125.000	-125.000	-125.000	11
	Ingaande 2014 wordt een stelpost opgenomen voor de opvang van de risico's die samenhangen met de decentralisatie van taken door het rijk, in het bijzonder de sociale werkvoorziening.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
695402	Algemene uitkering 2012-2015; vrijval storting i.v.m. NUP	0	0	48.000	48.000	
695402	Algemene uitkering 2012-2015; NUP	0	0	192.000	0	
	Voor uitvoering van het NUP (nationaal uitvoerings programma) worden ingaande 2011 tijdelijk middelen toegevoegd aan de algemene uitkering (4 jaar). De tijdelijke toevoeging dient in 2015 in één keer te worden 'terugbetaald' (korting op algemene uitkering). De genoemde uitgaven en inkomsten lopen via de reserve ICT. De 'terugbetaling' wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve ICT.					
	Vergoeding afbouw overheadkosten	58.000	29.000	0	0	11
695402	Storting in reserve afbouw overheadkosten	-58.000	-29.000	0	0	
	De ondersteunende pofha-jc voor het functioneren van de RUD, worden door de gemeente Apeldoorn uitgevoerd. De gemeenten krijgen voor de achterblijvende overheadkosten een tijdelijke vergoeding van de gemeente Apeldoorn. Deze vergoeding wordt in de reserve afbouw overhead gestort.					
695402	Storting in reserve extra afschrijving IMN	0	-300.000	200.000	200.000	
691400	Ombuigen: financieel technische maatregelen	0	0	125.000	125.000	11
	Tijdelijke middelen en vrijval van reserves worden gestort in een reserve extra afschrijving met het doel toekomstige lasten te verlagen. Om in 2015 een structureel voordeel te kunnen realiseren van € 125.000 is een reserve voor extra afschrijving noodzakelijk van € 1.850.000. Hiervoor zijn in de komende jaren de volgende stortingen nodig: - 2013: € 200.000 (conform meerjarenbegroting, verwerkt in basis) - 2014: € 500.000 (conform meerjarenbegroting).					
	Programma 12					
692000	OZB; tariefaanpassingen	0	78.000	158.000	241.000	12
	Voor 2014-2016 is een meeropbrengst geraamd als gevolg van tariefaanpassing aan het prijsindexcijfer (elk jaar 1,75%).					
692000	OZB; autonome opbrengststijgingen	0	19.000	66.000	110.000	12
	Betreft verhoging van de opbrengst als gevolg van de toename van het aantal gebouwen.					
690600	Algemene uitkering 2013-2016	0	367.000	-36.000	974.000	12
	In de begroting 2013 is de Algemene Uitkering op basis van de junicirculaire 2012 geraamd op een bedrag van € 24.177.000 (excl. Wmo). Voor de jaren 2013 t/m 2015 is de raming: - 2014: € 24.544.000 - 2015: € 24.141.000 - 2016: € 25.151.000 De incidentele daling in 2015 wordt veroorzaakt door de 'terugbetaling' van de tijdelijke uitkering i.v.m. uitvoering van het NUP.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. basis 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Algemene uitkering 2013-2016; rijkskorting en herijking	0	-300.000	-600.000	-900.000	12
	De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de juni circulaire. De ramingen in deze circulaire zijn nog gebaseerd op groei van deze uitkering in de jaren 2014 en 2016. Tevens is in de juni circulaire nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herijking van de algemene uitkering ingaande 2014. In voorliggende meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een oplopende rijksbezuiniging ingaande het jaar 2014 van jaarlijks 1% cumulatief (1% korting betekent € 250.000 minder uitkering). Daarnaast wordt rekening gehouden met nadelige effecten van de geplande herijking. Ook de herijking zal waarschijnlijk gefaseerd worden ingevoerd. Ook hier wordt rekening gehouden met een lagere uitkering van jaarlijks oplopend. 2014: € 50.000; 2015: € 100.000; 2016: € 150.000.					
	Totaal budgetprognose	-247.944	-496.156	-557.395	-27.500	

Bijlage 2 Meerjarenbegroting - nieuw beleid uit de vorige meerjarenbegroting

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 2: Actief Epe					
652202	Trainingsverlichting sportpark Egelbeek	-20.250	0	0	0	2
	Dekking eenmalige middelen	20.250	0	0	0	
	V.v. KCVO heeft op het eigen sportcomplex De Egelbeek rond het trainingsveld nieuwe verlichting geplaatst. De kosten bedragen € 30.000 (index 2012). In de gemeentebegroting is voor 2013 een investeringsbijdrage opgenomen ter grootte van maximaal 2/3 van de noodzakelijke kosten welke conform het gewijzigde activerings- en afschrijvingsbeleid ineens genomen worden in de exploitatie. Dit bedrag was reeds opgenomen in het MIP bij de programmabegroting 2012.					
652206	Trainingsverlichting sportpark Kouwenaar (Vios)	-23.625	0	0	0	2
	Dekking eenmalige middelen	23.625	0	0	0	
	C.s.v. Vios heeft op het eigen sportcomplex De Kouwenaar rond het speel-/trainingsveld nieuwe verlichting geplaatst. De kosten bedragen € 35.000 (index 2012). In de gemeentebegroting is voor 2013 een investeringsbijdrage opgenomen ter grootte van maximaal 2/3 van de noodzakelijke kosten welke conform het gewijzigde activerings- en afschrijvingsbeleid ineens genomen worden in de exploitatie. Dit bedrag was reeds opgenomen in het MIP bij de programmabegroting 2012.					
	Programma 5 Ruimte en wonen					
681602	Starterslening: rentelasten op verstrekte leningen	0	-11.250	-11.250	-11.250	5
	Tot en met 2014 wordt jaarlijks maximaal 250.000 euro beschikbaar gesteld (via het SVn) voor startersleningen, met als doel koopwoningen voor starters beter bereikbaar te maken. De rentelasten over deze leningen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. De rente-inkomsten worden toegevoegd aan 'revolving fund'.					
681808	Regiocontract provincie - regio Stedendriehoek	0	-10.000	-20.000	-20.000	5
	De provincie heeft samen met de regio Stedendriehoek een Regiocontract afgesloten om bij te dragen aan een vitaal platteland en een sterke regio. Hiervoor worden structuurversterkende projecten ondersteund. Voor de gemeente is voor de eerste tranche een bijdrage verkregen voor de herstructurering van de dorpscentra en de aanleg van een fietspad langs de Grift/Apeldoorns Kanaal tussen Kievitsveld en Heerde. Daarnaast heeft de Regio Stedendriehoek een bijdrage gekregen voor het realiseren van het programma Sociale Kracht dat gericht op participatie van kwetsbare groepen, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en NOG-Veilighuis (inrichten coördinatiefunctie jeugd). In 2014 volgt een tweede tranche van het regiocontract waar Epe cultuurhistorische/recreatieve projectvoorstellen voor heeft ingediend. Daartoe wordt de bestaande stelpost vanaf 2014 verhoogd.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 6 Epe op orde					
	GVVP: Parkeerverwijzing centrum Epe	0	-18.500	0	0	6
	Dekking in reguliere begroting bebording	0	18.500	0	0	6
	Optimalisatie van de parkeeroute vanaf de vier invalswegen via de ringweg naar het centrum en parkeerverwijzing in het centrum. Dekking vindt plaats vanuit de reguliere begroting.					
	GVVP: Parkeerverwijzing centrum Vaassen	-16.500	0	0	0	6
	Dekking in reguliere begroting bebording	16.500	0	0	0	6
	Betreft optimalisatie van de parkeeroute vanaf de Laan van Fasna en Emsterweg via "de ruit" Molenstraat – Marijkeweg – Beatrixweg – Julianastraat en parkeerverwijzing naar de parkeerplaatsen in het centrumgebied van Vaassen. Dekking vindt plaats vanuit de reguliere begroting.					
	Programma 9 Bedrijvigheid					
	Apeldoorns Kanaal	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	9
	Provinciale Staten hebben het rapport "Het Kanaal terug in Beeld" opgesteld (november 2010). Dit rapport bevat een visie en een gebiedsagenda. De provincie richt zich in eerste instantie op ontwikkeling van Apeldoorns Kanaal tussen Hattem en Heerde. In het structuurplan van Epe wordt het Apeldoorns Kanaal erkend als drager voor de cultuurhistorie, recreatie en toerisme en als economische drager. Ook in de structuurvisie Veluweflank wordt het Apeldoorns Kanaal nadrukkelijk genoemd o.a. in samenhang met verdere ontwikkeling van het Kievitsveld. Aangegeven wordt dat onderzoek naar bevaarbaarheid (op termijn) van het hele kanaal wenselijk is. Welke investering van de gemeente Epe gevraagd zal worden is nu nog niet bekend.					
	Totaal nieuw beleid vorige meerjarenraming	0	-21.250	-31.250	-31.250	
	Investeringen uit het vorige investeringsplan (zie MIP, opgenomen als een afzonderlijke bijlage)	-140.274	-254.688	-428.029	-456.814	
	Totaal nieuw beleid vorige meerjarenbegroting	-140.274	-275.938	-459.279	-488.064	

Bijlage 3 Meerjarenbegroting 2013-2016 - nieuw beleid

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 1 Opgroeien in Epe					
641602	Reboundvoorziening	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	1
695402	Dekking uit reserve cofinanciering	25.000	25.000	25.000	25.000	
	In 2013 wordt passend onderwijs ingevoerd, ook in het voortgezet onderwijs, met als belangrijk uitgangspunt dat zorg nabij de leerling geboden wordt. Scholen moeten meer een lokaal zorgaanbod gaan bieden in de vorm van o.a. expertisepunten en ondersteuningsarrangementen. Het onderwerp is een speerpunt in de Lokaal Educatieve Agenda. Een reboundvoorziening werkt aan gedragsverandering van 'gedragsmoeilijke' jongeren met als doel om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en terugkeer in de reguliere klas te bereiken. Het gaat om een voorziening met een opvangcapaciteit van 8 tot 10 leerlingen van de RSG. In het kader van de ontwikkeling van praktijkonderwijs in de gemeente en het behoud van een basisvoorziening als breed voortgezet onderwijs is deze coproductie met de RSG van groot belang. De RSG investeert een bedrag van € 200.000 in dit project (4 jaar). Van de gemeente wordt een financiële bijdrage verwacht.					
640600	Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen 2014-2017	-15.000	0	0	0	1
695402	Dekking eenmalige middelen	15.000	0	0	0	
	Het huidige IHP is opgesteld in 2009 en heeft een looptijd tot en met 2013. In 2013 dient een nieuw plan opgesteld te worden voor de komende jaren. Bij het opstellen van een IHP is een dusdanig niveau van kennis en expertise nodig, dat hiervoor een extern bureau ingeschakeld dient te worden. Bij de opstelling van het IHP wordt een koppeling gemaakt met de visie op toekomstig gebruik van schoolgebouwen en leerlingenprognoses.					
	Programma 2 Actief in Epe					
657408	Aanvullende subsidie i.v.m. kosten manager St. Kulturhus EGW	-10.589	-10.589	-10.589	-10.589	2
	Dekking binnen bestaande budgetten St. Kulturhus EGW	10.589	10.589	10.589	10.589	2
	Voor een doeltreffende exploitatie van de Eper Gemeente Woning (EGW) en de verdere ontwikkeling van het Kulturhus concept, is in 2010 bij de overdracht van de EGW van gemeente naar de 'Stichting Kulturhus EGW' afgesproken dat de gemeente tijdelijk subsidieert in de extra kosten voor een kulturhus manager. Op basis van de opgedane ervaring is gebleken dat continuering van deze functie noodzakelijk is. De hiervoor benodigde middelen worden gedekt binnen de voor het kulturhus geraamde budgetten. De helft wordt gedekt binnen de in de begroting geraamde autonome kostenstijging voor het kulturhus, de andere helft wordt gedragen door de Stichting Kulturhus EGW.					

Kosten-plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
695402	Project Accommodaties II - vormen reserve	-225.000	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	
695402	Dekking uit bestaande reserve accommodaties	130.000	0	0	0	
695402	Dekking uit beschikbare eenmalige middelen	95.000	0	0	0	
	In de Perspectiefnota is opgenomen dat (dorps)accommodaties een belangrijke bijdrage leveren aan wijk- en buurtgericht werken. Er wordt een start gemaakt met het vormen van een reserve voor het toekomstbestendig maken van accommodaties. In 2013 wordt onderzocht hoe en met welke accommodaties een tweede tranche van het project Accommodaties gestart zal worden. Hierbij wordt tevens het basisvoorzieningenniveau per kern betrokken. Bij de toekenning van middelen krijgt dorpscentrum de Hezebrink te Emst prioriteit. Dekking vindt plaats door onttrekking aan de reserve accommodaties (aanwezige ruimte € 130.000) en uit de beschikbare eenmalige middelen (€ 95.000).					
	Programma 4 Leefbaar en Veilig					
	Screening financiële integriteit i.h.k.v. wet Bibob	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	4
	In het kader van de wet Bibob wordt een lichte toets op financiële integriteit voor nieuwe horeca ondernemers uitgevoerd. Sinds 2012 wordt, indien er verdenkingen bestaan, het dossier naar het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) doorgezet. Het RIEC ondersteunt de gemeente bij verdachte casussen en bij frauduleuze gevallen in de gang naar het landelijk bureau Bibob. In 2012 worden de kosten van deze ondersteuning eenmalig gedekt uit de reserve Wabo. Vanaf 2013 wordt hiervoor een structurele raming opgenomen.					
	Programma 5 Ruimte en wonen					
684402	Aanpak illegaal grondgebruik	-50.000	-50.000	0	0	5
684402	Opbrengsten uit verkoop (legalisatie)	25.000	50.000	25.000	0	5
	Om te voorkomen dat Epe het eigendom van openbaar groen verliest is aanpak van illegaal grondgebruik noodzakelijk. Een inhaalslag (legalisering door verkoop of terugvordering van de in gebruikgenomen gemeentegrond) is noodzakelijk om ongelijkheid en verjaring tegen te gaan. Voor de uitvoering van het project wordt in eerste instantie een stelpost opgenomen. Het college neemt als uitgangspunt dat het project budgetneutraal wordt uitgevoerd. De kosten van het project bestaan o.a. uit inhuur t.b.v. aanschrijving/terugvordering en verkoop, herinrichting van gronden, kadaster- en juridische kosten. De opbrengsten worden gerealiseerd uit de verkoop van gronden.					
684600	Herziening erfpachtcanon	-15.000	0	0	0	5
695402	Dekking eenmalige middelen	15.000	0	0	0	
	De canon van het in erfpacht uitgegeven terrein aan een camping moet conform de erfpachtovereenkomst per 1 januari 2014 worden herzien. Deze herziening geschiedt aan de hand van de verkoopwaarde van de grond. Voor het bepalen van de nieuwe canon moeten conform de contractuele afspraken deskundigen worden ingeschakeld.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 6 Epe op orde					
656202	Uitvoering groenstructuurplan	-50.000	0	0	0	6
695402	Dekking eenmalige middelen	50.000	0	0	0	
	Door participatie van burgers bij civiele en verkeersprojecten zoals rioolvervangingen en aanpassingen van wegen in het kader van verkeersveiligheid en bij het wijk- en buurtgericht werken, ontstaan er regelmatig aanvullende kleinschalige verzoeken rond groenbeplanting voor die buurt. Om in te kunnen spelen op wensen van burgers is het wenselijk een stelpost op te nemen van € 50.000 waaruit bovenstaande kan worden gefinancierd in de komende jaren. In het MIP is een bedrag opgenomen voor wijkgericht werken met als insteek de uitvoering van wijkverkeersplannen en infrastructurele maatregelen.					
621400	Beleidsplan beheer, onderhoud en vervanging bruggen	-20.000	0	0	0	6
695402	Dekking eenmalige middelen	20.000	0	0	0	
	Voor de betonnen en houten bruggen in de gemeente moet beleid worden ontwikkeld m.b.t. beheer, onderhoud en vervanging. In 2012 is onderzoek verricht naar alle bruggen. Dit onderzoek levert input voor het beleidsplan. In het beleidsplan worden keuzes gemaakt m.b.t. vervanging of lastbeperkingen.					
620000	Wegenbeleidsplan 2014 - 2018	-20.000	0	0	0	6
695402	Dekking uit eenmalige middelen	20.000	0	0	0	
	De looptijd van het huidige wegenbeleidsplan eindigt in 2013. Door de veranderde kaders ten aanzien van het beleid voor het onderhoud en vervanging van wegen (o.a. a.g.v. bezuinigingen) is het noodzakelijk om een nieuw wegenbeleidsplan voor 5 jaar op te stellen.					
695402	Reserve vervanging bruggen	-25.000	-50.000	-50.000	-50.000	
695402	Dekking eenmalige middelen	25.000	0	0	0	
	De komende jaren moeten diverse bruggen vervangen worden. Een beleidsplan ter zake wordt opgesteld. In de begroting dienen tijdig middelen gereserveerd te worden om deze forse vervangingsinvesteringen te kunnen opvangen. In 2013 wordt een start gemaakt met de vorming van een reserve. Er worden structurele middelen geraamd voor dekking van kapitaallasten en/of jaarlijkse voeding van de reserve.					
	Programma 8 Toezicht en handhaving					
	Handhaving uitvoeren op permanente bewoning recreatiewoningen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
	In afwachting van de evaluatie wordt voor het uitvoeren van de handhaving op permanente bewoning van recreatiewoningen een p.m. post geraamd. Momenteel wordt onderzocht of de incidentele en of structurele uitbreiding bekostigd kan worden binnen de bestaande formatie of dat structureel extra middelen beschikbaar moeten worden gesteld.					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
	Programma 11: Bestuur en organisatie					
695402	Demografische ontwikkelingen	-50.000	-75.000	-100.000	-125.000	
	Demografische ontwikkelingen zullen tot gevolg hebben dat op diverse terreinen de uitgaven zullen stijgen. Bijvoorbeeld de gevolgen van daling van leerlingenaantallen, aanpassing van voorzieningen in de openbare ruimte, toename van gebruik van woon- en vervoersvoorzieningen door ouderen en leegstand/aanpassing van accommodaties. Ingaande 2013 wordt gestart met de opbouw van een structurele buffer hiervoor om toekomstige stijgingen te kunnen opvangen. Een egaliseringsreserve wordt ingesteld om eenmalige investeringen en/of pieken in het uitgavenniveau te kunnen opvangen.					
695402	Storting reserve cofinanciering	-150.000	0	0	0	
695402	Dekking eenmalige middelen	150.000	0	0	0	
	Met de voor cofinanciering geraamde middelen/reserve zijn tot op heden zowel financieel als beleidsmatig goede resultaten bereikt. Binnen de reserve is nog een bestedingsruimte van afgerond € 100.000. Om direct middelen beschikbaar te hebben indien zich kansen/mogelijkheden van nieuwe projecten aandienen, is een aanvullende storting in de reserve Cofinanciering opgenomen.					
695402	Duurzaam gemeentehuis	-100.000	0	0	0	
695402	Dekking eenmalige middelen	100.000	0	0	0	
	Onderzocht zal worden welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de nieuwbouw van het gemeentehuis af te stoten en het oorspronkelijke gemeentehuis duurzaam geschikt te maken voor de huisvesting van de compactere ambtelijke organisatie. Dat betreft zowel aanpassingen in de indeling en ruimtegebruik van het gemeentehuis door toepassing van Het Nieuwe Werken, als aanpassingen om de duurzaamheid van het gebouw te verbeteren. Voor de initiële kosten en onderzoekskosten wordt een startkapitaal opgenomen van €100.000. Verwezen wordt naar de memo (nr. 5) hierover bij de raadsstukken.					
695402	Instellen Opleidingsfonds	-100.000	0	0	0	
695402	Dekking eenmalige middelen	100.000	0	0	0	
	In de nieuwe CAO voor gemeenten is een bepaling opgenomen dat per medewerker gedurende drie jaar extra geld beschikbaar wordt gesteld voor loopbaanontwikkeling om daarmee de inzetbaarheid en arbeidsmarktpotentie van medewerkers te vergroten. Omdat we een krimpende organisatie zijn, en we medewerkers moeten begeleiden naar andere functies (ook buiten de eigen organisatie) wordt met een eenmalige storting een tijdelijk opleidingsfonds ingesteld. Verwezen wordt naar de memo (nr. 7) bij de raadsstukken).					

Kosten- plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
695402	Aanvulling reserve ombuigingsoperatie	-75.000	-25.000	0	0	
695402	Dekking eenmalige middelen	75.000	0	0	0	
	Uit de planning die is opgesteld ten aanzien van de uitgaven ten laste van de reserve ombuigingsoperatie, blijkt dat deze aangevuld dient te worden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de memo (nr. 2) bij de raadsstukken.					
	Jaarlijks onderzoek/actualisatie demografische ontwikkelingen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	11
	De demografische ontwikkeling vraagt voor de komende jaren een frequente monitoring. Het gebruik van een monitor gericht op de demografische ontwikkeling geeft inzicht in de feitelijke cijfers en de toekomstprognose. Dit geeft ondersteuning in de te maken keuzes op diverse beleidsterreinen. Het is noodzakelijk om aan de sluiten bij de Primosprognosemodel, dat landelijk en provinciaal breed gebruikt wordt. Dit model wordt ook gebruikt bij het opstellen van de woonvisie. Het budget is nodig voor het opzetten en periodiek actualiseren van de monitor.					
	Uitvoeren toekomstvisie/nieuw beleid volgende bestuursperiode	0	0	0	-300.000	11
	De toekomstvisie Epe 2030 die eind 2012/begin 2013 wordt vastgesteld geeft richting aan de ontwikkeling van onze gemeente. Om daaraan verdere invulling te geven is een stelpost noodzakelijk om activiteiten te stimuleren en in gang te zetten, voor zover dit niet binnen de bestaande budgetten gerealiseerd kan worden. Daarnaast wordt in de laatste jaren van de planperiode financiële ruimte (stelpost) gereserveerd voor de volgende bestuursperiode.					
	Totaal nieuw beleid deze mjb excl. investeringen	-85.000	-160.000	-135.000	-485.000	
	Nieuwe investeringen (zie MIP)	-51.375	-65.044	-78.769	-132.368	
	Totaal nieuw beleid deze meerjarenbegroting	-136.375	-225.044	-213.769	-617.368	

Bijlage 4 Meerjarenbegroting 2013-2016 - dekkingsplan

Kosten-plaats	Onderwerp	Financiële consequenties t.o.v. budgetprognose 2013 + is voordeel, - is nadeel (in euro)				Programma
		2013	2014	2015	2016	
691400	Ombuigen: doorontwikkeling subsidiebeleid	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	11
691400	Ombuigen: uitgavenverlaging	405.200	663.700	788.700	788.700	11
	Op basis van het collegeakkoord wordt 60% van de korting op de algemene uitkering opgevangen door een ombuigingsoperatie. Verwezen wordt naar bijlage 8 in deze begroting.					
692200	Ombuigen: inkomstenverhoging	146.000	372.000	518.000	518.000	12
	Op basis van het collegeakkoord wordt 30% van de korting op de algemene uitkering opgevangen door inkomstenverhoging. De extra opbrengst ingaande 2013 wordt gerealiseerd door een extra verhoging van de OZB.					
	Totaal dekkingsmiddelen	536.200	1.020.700	1.291.700	1.291.700	

Bijlage 5 Meerjareninvesteringsplan 2013 - 2016 - bestaande projecten

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvingsperc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatiekosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
DEEL 1: BESTAANDE PROJECTEN (projecten die ook waren opgenomen in het vorige investeringsplan)												
410200	Vervanging bedrijfsmiddelen Openbare werken Voor de vervanging van bedrijfsmiddelen is een vervangingsschema aanwezig. Het gemiddeld investeringsniveau bedraagt € 191.254 (index 2013) waarbij rekening is gehouden met materieel dat gebruikt werd bij reeds afgestoten taken.	2013	11,00%	€ 191.254	€ 191.254	€ 227.592		€ 27.732				11
		2014	11,00%	€ 191.254	€ 193.645	€ 230.437			€ 28.078			11
		2015	11,00%	€ 191.254	€ 196.074	€ 233.328				€ 28.431		11
		2016	11,00%	€ 191.254	€ 198.522	€ 236.241					€ 28.786	11
401260	Vervanging bedrijfsmiddelen; ict investeringen Betreft reguliere vervanging die noodzakelijk is met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering, gebaseerd op een geactualiseerde planning. Ingaande 2011 wordt de een nieuwe bekostigingsmethodiek gehanteerd voor dekking van de noodzakelijke ict-investeringen. Het jaarlijks benodigde gemiddelde investeringsbedrag (€ 374.625; index 2013) wordt gedekt door een in de begroting opgenomen stelpost en door inzet van de ict reserve.	2013	25,00%	€ 374.625	€ 374.625	€ 445.804		€ -				
		2014	25,00%	€ 374.625	€ 379.308	€ 451.376			€ -			
		2015	25,00%	€ 374.625	€ 384.066	€ 457.038				€ -		
		2016	25,00%	€ 374.625	€ 388.861	€ 462.744					€ -	
411260	Integraal Huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen 2009-2013 (IHP) Gymzaal Burgerenk - renovatie inclusief wijkgebouw	2013	4,00%	€ 87.736	€ 487.736	€ 580.405		€ 43.530				1
640000	Integraal Huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen 2014-2017 (IHP) Voor de periode 2014-2017 wordt een nieuw IHP opgesteld. In verband hiermee wordt in de begroting vanaf 2014 een stelpost opgenomen. In het nieuwe IHP zal naar verwachting de renovatie worden opgenomen van één van de basisscholen.	2014	6,67%	€ 415.000	€ 420.188	€ 500.023			€ 50.852			1
		2015	6,67%	€ 415.000	€ 425.458	€ 506.295				€ 51.490		1

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvingsperc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatiekosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
623000	Verkeerslichten Woestijnweg-Laan van Fasna-Apeldoornseweg Vaassen De verkeersregelinstallatie op de locatie Woestijnweg-Laan van Fasna-Apeldoornseweg te Vaassen moet worden vervangen (einde van de technische levensduur).	2015	6,67%	€ 175.000	€ 179.410	€ 213.498				€ 18.246		6
623000	Verkeerslichten Julianalaan-Deventerstraat-Dorpsstraat te Vaassen Betreft het vervangen van de verkeersregelinstallatie op de locatie Julianalaan-Deventerstraat-Dorpsstraat te Vaassen. De installatie is aan het einde van de technische levensduur.	2015	6,67%	€ 59.000	€ 163.007	€ 193.978				€ 16.578		6
623206	Verkeersmaatregelen Eekterweg Vaassen (60 km/u) (GVVP) Betreft instellen 60 km/uur, aanpassen lengtemarkering (toepassing kantmarkering) en realisatie meerdere asfaltplateaus op de Eekterweg nabij Vaassen. Voor dit project is door de provincie een eenmalige subsidie in het kader van de Brede Doeluitkering (BDU) 2012 toegekend (50% van de uitvoeringskosten). Het bruto investeringsbedrag is € 128.587 (index 2013). Voorwaarde in de beschikking van de provincie is dat de uitvoering van dit project plaatsvindt in 2013.	2013	4,00%	€ 64.294	€ 64.294	€ 76.510		€ 4.822				6
623206	Wijkgericht werken, wijkverkeersplannen en infrastructurele maatregelen in de wijk Ten behoeve van de realisatie van wijkgericht werken, wijkverkeersplannen en infrastructurele maatregelen (als onderdeel van diverse wijk- en buurtgerichte projecten) is een stelpost opgenomen van jaarlijks € 101.250 (index 2013).	2014	4,00%	€ 101.250	€ 102.516	€ 121.994			€ 7.689			6
		2015	4,00%	€ 101.250	€ 103.802	€ 123.524				€ 7.785		6

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
623206	Oplossen parkeerproblematiek in diverse kernen (GVVP) Uit de nota parkeerbeleid blijkt dat er in diverse wijken sprake is van parkeerproblematiek. Voor het oplossen van deze problemen zijn middelen nodig.	2013	4,00%	€ 25.819	€ 25.819	€ 30.724		€ 1.936				6
		2014	4,00%	€ 35.438	€ 35.880	€ 42.698			€ 2.691			6
		2015	4,00%	€ 35.438	€ 36.331	€ 43.233				€ 2.725		6
623206	Verkeersmaatregelen Laan van Fasna (GVVP 2009-2016) Er wordt onderzoek uitgevoerd naar de geluidsbelasting op de gevels van de woningen langs het gedeelte Laan van Fasna, gelegen tussen de komgrens van Vaassen en de Eekterweg. Als blijkt dat de geluidsbelasting daadwerkelijk hoger ligt dan de wettelijk gestelde norm dan dienen ondersteunende maatregelen getroffen te worden om de geluidsbelasting te verlagen. Indien de noodzaak aanwezig is kan het college om een eerdere uitvoering worden gevraagd.	2014	4,00%	€ 77.456	€ 78.424	€ 93.325			€ 5.882			6
652216	Investerings in kunstgrasvelden In combinatie met de privatisering van buitensportaccommodaties wordt een plan uitgewerkt voor de ontwikkeling van kunstgrasvelden. Op 24 mei 2012 heeft de raad besloten in te stemmen met de ontworpen kunstgrasontwikkelvisie, waarbij in totaal 5 nieuwe kunstgrasvelden worden aangelegd met gebruikmaking van het daarvoor in het MIP (uitv. jaar 2015) opgenomen budget (er is een stelpost opgenomen van € 552.000 (index 2013)). Van dat bedrag is € 210.000 afgezonderd ten behoeve van een investeringsbijdrage voor de aanleg van een 2e kunstgrasveld voor de hockeyvereniging MHCE. Bij RB van 5 juli 2012 heeft de raad besloten te garanderen dat genoemd bedrag in 2015 betaalbaar wordt gesteld indien overigens voldaan wordt aan de daaraan te stellen voorwaarden.	2015	5,00%	€ 551.813	€ 565.718	€ 673.205				€ 48.086		2

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
680200	Structuurvisie / herinrichting Dorpscentra Epe en Vaassen De uitwerking van de structuurvisies Epe en Vaassen vraagt om investeringen van met name private partijen in de komende jaren. Het versterken van de leefbaarheid in de centra betreft ook een gemeentelijk belang. In 2010/2011 is een startkapitaal gevormd. Hieruit kunnen investeringen of investeringsbijdragen worden bekostigd. Voor 2013 en 2014 is een aanvulling opgenomen. In totaal is hiermee ca. € 2,2 mln. beschikbaar. Een deel van de voor 2013 geplande investeringen wordt gedekt uit de hiervoor gevormde reserve. Met deze middelen zal een drietal prioritaire locaties worden herontwikkeld / heringericht, te weten de Marktwand/Marktplaats in Epe, het parkeerterrein bij de Albert Heijn en de C1000 in Vaassen en de Markt/Brink in Vaassen (ged.). Aanvullend daaraan: de herinrichting van het plein voor het voormalige gemeentehuis en de extra ontsluiting van het parkeerterrein aan de Hoofdstraat (Epe). In Vaassen betreft het vooral de herinrichting van de openbare ruimte vanaf de markt tot het kasteel (inclusief Ireneveld), in combinatie met de herstructurering van de Markt/de Brink.	2013	4,00%	€ 830.045	€ 830.045	€ 987.754		€ 62.253				5
		2013	4,00%	€ 440.984	€ 440.984	€ 524.771		€ -				5
		2014	4,00%	€ 253.125	€ 256.289	€ 304.984			€ 19.222			5
	Totale kapitaal- en exploitatielasten per investeringsjaar							€ 140.274	€ 114.414	€ 173.341	€ 28.786	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten cumulatief							€ 140.274	€ 254.688	€ 428.029	€ 456.814	

Bijlage 6 Meerjareninvesteringsplan 2013 - 2016 - nieuwe projecten

Nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
DEEL 2: NIEUWE PROJECTEN(projecten die niet zijn opgenomen in het vorige investeringsplan)												
640600	Integraal huisvestingsplan onderwijsvoorzieningen 2014-2017 (IHP) In 2013 wordt een nieuw plan opgesteld. Vooruitlopend hierop worden middelen geraamd voor 2015 en 2016.	2015 2016	4,00% 4,00%	€ 150.000 € 150.000	€ 153.780 € 155.700	€ 182.998 € 185.283	€ - € -			€ 13.725	€ 13.896	1 1
621400	Vervangen brug in Deventerweg te Oene en brug in Oenerweg te Epe Uit onderzoek naar alle betonnen bruggen is gebleken dat een tweetal bruggen op korte termijn vervangen moeten worden. De benodigde draagkracht voldoet niet. Voorlopig zijn er aslastbeperkingen van kracht op deze bruggen.	2013	2,50%	€ 450.000	€ 450.000	€ 535.500	€ -	€ 27.000				6
621400	Vervangen brug Ravenstraat te Oene Uit onderzoek naar alle betonnen bruggen is gebleken dat een tweetal bruggen op korte termijn vervangen moeten worden. De benodigde draagkracht voldoet niet. Voorlopig is er een aslastbeperking van kracht op deze brug.	2014	2,50%	€ 225.000	€ 227.813	€ 271.097	€ -		€ 13.669			6
623206	Wijkverkeersveiligheidsplan 't Slath en Gildenhoek Epe (GVVP) Betreft instellen 30 km/uur en realisatie van enkele snelheidsremmende maatregelen in de wijken 't Slath en Gildehoek te Epe. Het verkeersplan wordt integraal, middels een open planproces met bewoners en belanghebbenden ontwikkeld.	2016	4,00%	€ 200.000	€ 207.600	€ 247.044	€ -				€ 15.570	6

Nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
623206	Wijkverkeersveiligheidsplan Burgerenk en Hogeland Epe (GVVP) Betreft instellen 30 km/uur en realisatie van enkele snelheidsremmende maatregelen in de wijken Burgerenk en Hogeland te Epe. Het verkeersplan wordt integraal, middels een open planproces met bewoners en belanghebbenden ontwikkeld.	2016	4,00%	€ 310.000	€ 321.780	€ 382.918	€ -				€ 24.134	6
623206	Resterende maatregelen ringweg Epe (GVVP/fietsnota) Betreft realisatie van de resterende maatregelen uit het studierapport van BVA over de aanpak van de knelpunten op de dorpenroute. Voor de aanpak van de volgende kruispunten wordt een aanvullend krediet gevraagd: 1. reconstructie Lohuizerweg – Beekstraat 2. reconstructie Oenerweg – St. Anthonieweg 3. Slathstraat – Parkweg – Prinses Julianalaan	2013	4,00%	€ 185.000	€ 185.000	€ 220.150	€ -	€ 13.875				6
680200	Structuurvisie / herinrichting Dorpscentra Epe en Vaassen Voor de herinrichting van de centra van Epe en Vaassen wordt, verdeeld over de jaren 2014 en 2015 € 1 mln. extra investering begroot. Het betreft een verhoging van de in voorgaande jaren in het MIP reeds opgenomen investeringsbedragen. Dekking vindt plaats uit middelen die ontvangen worden vanuit het regiocontract dat de Regio Stedendriehoek op 25 april 2012 met de Provincie Gelderland sloot.	2014	4,00%	€ 500.000	€ 506.250	€ 602.438	€ -		€ 37.969			5
		2014	4,00%	€ 500.000-	€ 506.250-	€ 602.438-	€ -		€ 37.969-			5
		2015	4,00%	€ 500.000	€ 512.600	€ 609.994	€ -			€ 38.445		5
		2015	4,00%	€ 500.000-	€ 512.600-	€ 609.994-	€ -			€ 38.445-		5
623206	Trajectonderhoud N309 (aanleg stil asfalt) De provincie voert in 2013 grootschalig onderhoud uit op de N309 en overweegt stil asfalt aan te brengen op het wegvak nabij Zuuk en het wegvak tussen de Paalbeekweg en de Koekenbergweg. Dit zijn de wegvakken met de meest gehinderden in het buitengebied. Op voorstel van de provincie neemt de gemeente deel aan het project, waardoor ook op het gedeelte van de N309 tussen de Paalbeekweg en de De Meent stil asfalt aangebracht kan	2013	4,00%	€ 140.000	€ 140.000	€ 166.600	€ -	€ 10.500				6

Nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw)	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
655404	worden. Dit is het wegvak met de meest gehinderden in de dorpskern. Hiermee wordt de gehele N309 in Epe voorzien van stijl asfalt. Dit draagt zowel in het buitengebied alsook in de kern Epe aanzienlijk bij aan de verbetering van de leefomgeving. Totale kosten voor de gemeente: € 140.000.											
	Reconstructie recreatieve fietspaden (ex-RGV)	2013	4,00%	€ 225.000	€ 225.000	€ 267.750	€ -	€ -				9
	In het najaar van 2012 wordt de Fietsnota voor de gemeente Epe, inclusief Uitvoeringsnota, voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. In de Uitvoeringsnota zijn voor de komende jaren meerdere reconstructies van recreatieve (ex RGV) fietspaden opgenomen die door inzet van een deel van de RGV middelen en een provinciale bijdrage vanuit het Gelders Fietsnetwerk (50% uitvoeringskosten) in uitvoering gebracht kunnen worden. Het betreft:	2014	4,00%	€ 300.000	€ 303.750	€ 361.463	€ -		€ -			9
	1. Reconstructie Van Manenspad en Gortelseweg nabij Gortel (tot. kosten € 450.000); bijdrage gemeente 2013: € 225.000;	2015	4,00%	€ 75.000	€ 76.890	€ 91.499	€ -			€ -		9
	2. Reconstructie Renderklippenweg-Belvedereweg-Bijsterbosweg nabij Epe (tot. kosten € 190.000); bijdrage gemeente 2014: € 85.000;											
	3. Reconstructie fietspad Korrenbergweg/ Woldbergweg nabij Epe (tot. kosten € 427.500); bijdrage gemeente 2014: € 215.000;											
	4. Aanleg fietspad Spoorstraat over voormalig treinbaanpad, vanaf Brinkerweg tot Stationsweg (totale kosten 90.000); bijdr. gemeente 2015: € 45.000;											
	5. Reconstructie diverse restpaden RGV; bijdrage gemeente 2015: € 30.000.											
	Dekking van de gemeentelijke bijdrage vindt plaats door een onttrekking aan de reserve Overdracht fietspaden RGV tot een bedrag van ten hoogste € 600.000.											
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten							€ 51.375	€ 13.669	€ 13.725	€ 53.600	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten cumulatief							€ 51.375	€ 65.044	€ 78.769	€ 13.368	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten cumulatief							€ 140.274	€ 254.688	€ 428.029	€ 456.814	
	TOTAAL LASTEN ONDERDEEL MIP A							€ 191.649	€ 319.732	€ 506.797	€ 589.183	

Bijlage 7 Meerjareninvesteringsplan 2013 - 2016 - Investerings ten laste van andere dekkingsmiddelen

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw) Product-houder	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investerings-bedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
BESTAANDE en NIEUWE PROJECTEN waarvan de lasten worden gedekt uit heffingen												
674804	vGRP 2012; vervanging vrijvervalriolering Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de vrijvervalriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging per jaar een bedrag beschikbaar. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	2013	2,50%	€ 137.682	€ 137.682	€ 163.842	€ -	€ 8.261				7
		2014	2,50%	€ 273.235	€ 276.650	€ 329.214	€ -		€ 16.599			7
		2015	2,50%	€ 854.915	€ 876.459	€ 1.042.986	€ -			€ 52.588		7
		2016	2,50%	€ 854.915	€ 887.402	€ 1.056.008	€ -				€ 53.244	7
674802	vGRP 2012; vervangen drukriolering (persleiding) Op basis van verwachting (levensduur) en periodieke inspecties wordt bepaald welke delen van de drukriolering vervangen dienen te worden. Vanuit het vGRP is voor de vervanging een gemiddeld jaarlijks gelijkblijvend bedrag bepaald. Dekking vindt plaats uit de rioolheffing.	2013	3,33%	€ 122.900	€ 122.900	€ 146.251	€ -	€ 8.394				7
		2014	3,33%	€ 122.900	€ 124.436	€ 148.079	€ -		€ 8.499			7
		2015	3,33%	€ 122.900	€ 125.997	€ 149.937	€ -			€ 8.606		7
		2016	3,33%	€ 122.900	€ 127.570	€ 151.809	€ -				€ 8.713	7
674802	Vervangen leidingwerk pompputten 120 stuks leidingwerken in pompputten sluiten slecht aan waardoor het energieverbruik hoog is en problemen kunnen ontstaan, zoals lekkages en overlast. Dekking van de kapitaallasten vindt plaats uit de rioolheffing / egalisatiereserve en past binnen de reguliere tariefsverhoging.	2013	3,33%	€ 180.000	€ 180.000	€ 214.200	€ -	€ 12.294				7

nr.	Omschrijving	Jaar van uitvoering	Afschrijvings-perc.	BASIS INV. BEDRAG 2013 (excl. btw) Producthouder	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) excl. btw	Investeringsbedrag (incl. prijsstijging) incl. btw	Exploitatie kosten	Toename jaarlijkse lasten met ingang van:				Programma
								2013	2014	2015	2016	
674807	vGRP 2012: Bergbezinkbassins: - Vaassen - Kweekweg / Neustrinkweg / Zuukerweg - Oenerweg - Lohuizerweg/Korte Kuipersweg - Plekweversweg Vanuit het door het waterschap en de gemeente ingezette BRP-traject, opgenomen in het vGRP 2012 wordt een deel van de resterende vuilemissiereductie gevonden in de aanleg van bergbezinkbassins. De kosten worden gedekt uit de rioolheffing.	2013	2,50%	€ 1.164.435	€ 1.164.435	€ 1.385.678	€ -	€ 69.866				7
		2014	2,50%	€ 1.453.000	€ 1.471.163	€ 1.750.683	€ -		€ 88.270			7
		2015	2,50%	€ 308.000	€ 315.762	€ 375.756	€ -			€ 18.946		7
		2016	2,50%	€ 672.000	€ 697.536	€ 830.068	€ -				€ 41.852	7
		2016	2,50%	€ 327.000	€ 339.426	€ 403.917	€ -				€ 20.366	7
674807	Aanpak wateroverlast In de komende jaren wordt mede ter verlichting van wateroverlastlocaties verhard oppervlakte afgekoppeld. Nadat het resultaat hiervan bepaald is kunnen er daarna locaties overblijven waar herprofilering van het maaiveld nodig is en het overtollige water daar te bergen waar het geen overlast veroorzaakt. Hiervoor is voor het jaar 2016 en verder conform het vGRP 2012 een indicatief bedrag opgenomen. Deze kosten zullen worden gedekt uit de rioolheffing.	2016	2,50%	€ 100.000	€ 103.800	€ 123.522	€ -				€ 6.228	7
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten							€ 98.815	€ 113.368	€ 80.139	€ 130.403	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten nieuwe projecten cumulatief							€ 98.815	€ 212.183	€ 292.322	€ 422.725	
	Totale kapitaal- en exploitatielasten bestaande projecten cumulatief							€ -	€ -	€ -	€ -	
	TOTAAL LASTEN ONDERDEEL MIP B							€ 98.815	€ 212.183	€ 292.322	€ 422.725	

Bijlage 8 Bezuinigingsvoorstellen 2013 t/m 2015

Uitgaven verlagingen	2013	2014	2015
Beperken subsidies welzijnsorganisaties	€ 192.500	€ 385.000	€ 385.000
Beperken subsidies kunst in de openbare ruimte	€ 5.750	€ 5.750	€ 5.750
Beperken subsidie internationale betrekkingen	€ 1.850	€ 1.850	€ 1.850
Verminderen subsidie MDT	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Overdracht beheer en onderhoud buitensportaccommodaties	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Verhogen tarieven binnensportaccommodaties *)	€ 2.900	€ 2.900	€ 2.900
Beëindigen subsidie kunstgrasveld Zichtstede	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Versoberen WMO, bijzondere bijstand en CJG	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Versoberen schuldhulpverlening	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Herijken peuterspeelzaalwerk	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Versoberen leerlingenvervoer *)	€ 31.500	€ 31.500	€ 31.500
Efficiencykorting op uitvoering leerplicht	€ 11.900	€ 11.900	€ 11.900
Efficiencykorting op uitvoering onderwijs-begeleiding	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Beperken subsidie Veilig Verkeer Nederland	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Rijkskorting op Regionale Uitvoeringsdiensten **)	p.m.	p.m.	p.m.
Overdracht beheer Hertenkamp	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Verlagen subsidie Bureau voor Toerisme	€ -	€ 6.000	€ 6.000
Verlagen kosten Stedendriehoek *)	€ 700	€ 700	€ 700
Verminderen ambtelijke capaciteit	€ 25.000	€ 75.000	€ 125.000
Verlaging bestuurskosten	-	-	€ 75.000
Stacaravans in toeristenbelasting i.p.v. forensenbelasting	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Nader in te vullen taakstelling uit 2012: advieskosten € 16.700, inboetbudget € 1.000	€ 17.700	€ 17.700	€ 17.700
TOTAAL UITGAVENVERLAGINGEN	€ 440.300	€ 698.800	€ 823.800

Inkomstenverhogingen	2013	2014	2015
Verhogen erfpachten	€ -	€ 80.000	€ 80.000
OZB verhoging boven inflatiepercentage . jaarlijks, gemiddeld 3,3%.	€ 146.000	€ 292.000	€ 438.000
TOTAAL INKOMSTENVERHOOGINGEN	€ 146.000	€ 372.000	€ 518.000

*) De ombuigingen "tarieven binnensport accommodaties", "leerlingenvervoer" en "Stedendriehoek" zijn al verwerkt in de basis van de begroting 2013 (bestaand beleid).

**) Voor een toelichting op de verwerking van de geplande rijkskorting op de algemene uitkering i.v.m. de RUD, wordt verwezen naar de memo (nr. 8) over dit onderwerp bij de raadsstukken.

Bijlage 9 Reserves en voorzieningen

Omschrijving	Saldo 1-1-2013	Waarde- correctie 2013	Toevoe- gingen 2013 begroot	Onttrek- kingen 2013 begroot	Verwachte toevoegingen 2013 begroot	Verwachte onttrekkingen 2013 begroot	Saldo 31-12-2013 begroot
Algemene reserve							
90000 Algemene reserve	2.684.546-	33.557-		708.875			2.009.228-
Totaal Algemene reserve	2.684.546-	33.557-		708.875			2.009.228-
Bestemmingsreserves							
90002 Extra afschr. Invest. maats. nut	1.005.496-		785.896-	514.000			1.277.392-
90003 Eenmalige dekkingsmiddelen	39.300-	491-					39.791-
90004 Automatisering	277.561-	3.470-		138.200			142.831-
90006 Wachtgelden WIZ	73.659-	921-		74.300			279-
90007 ICT investeringen	2.499.196-	87.472-	418.000-	278.147		329.782	2.396.739-
90019 Cofinanciering	306.346-	3.829-	150.000-	26.500			433.676-
90022 Mediation bezwaarschriften	12.106-	151-					12.258-
90060 Groot onderhoud gem gebouwen	75.000-	938-		25.000			50.938-
90065 Duurzaam gemeentehuis			100.000-				100.000-
90070 Demografische ontwikkelingen			50.000-				50.000-
90075 Opleidingsfonds			100.000-				100.000-
91012 Basisbrandweerzorg			4.582-				4.582-
92009 Vervanging openbare verlichting	1.142.968-	14.287-	117.108-			264.760	1.009.603-
92015 Startprogramma Duurzaam Veilig	187.071-	2.362-				189.433	0-
92019 Toeristische Fietspaden	12.865-	161-				13.026	0-
92030 Verbreden Smallertsweg	76.500-	956-				77.456	0-
92035 Overdracht fietspaden RGV	1.319.192-	16.490-		41.513		145.875	1.148.294-
92040 Aanleg parkeerplaats Markt Epe	61.200-	765-					61.965-
92045 Vervanging bruggen			25.000-				25.000-
93003 Egalisatie Winstuiterkering NUON	798.635-	27.952-		54.000			772.588-
93004 Verkoop 14 aandelen VNB (6%)	1.491.172-	89.470-		243.680			1.336.963-
93005 Verkoop aand. tbv lening NUON	562.805-			189.417			373.388-
93006 Afl. achtergestelde lening NUON	1.325.919-	46.407-	189.417-	46.407			1.515.336-
93007 Verkoop aand. tbv lening Vitens	1.396.440-			155.160			1.241.280-
93008 Afl. achtergestelde lening Vitens	930.960-	32.584-	155.160-	32.584			1.086.120-
93010 Stedendriehoek econom. visie	67.320-	842-		68.000			162-
94017 Meubilair gymlokalen	78.442-	981-	32.300-	28.350			83.372-
95001 Herinplant bossen	15.000-	188-		15.188			0
95002 Aankoop kunstwerken	9-	0-					9-
95003 Restauratie/onderh. monumenten	35.477-	443-		10.000			25.920-
95007 Ondh./erv. besch. laanbomen	7.636-	95-					7.731-
95010 Kunst openbare ruimte	8.566-	107-		5.000			3.673-
95025 Natuurcompensatie	37.862-	473-		38.336			0
95030 Landschapsversterking	27.500-	344-		2.500			25.344-
95035 Accommodaties II			225.000-				225.000-
96012 Accommodatie welzijninstellingen	140.405-	1.755-	22.691-		750.000-		914.851-
96013 Huisvesting verslavingszorg	34.367-	430-	1.230-				36.026-
96015 Werk en inkomen	64.505-	806-					65.311-
96017 Wet Inburgering Nieuwkomers	179.275-	2.241-					181.516-
96027 Realisatie nieuwe accommodatie	130.000-			130.000			0-

Omschrijving	Saldo 1-1-2013	Waarde- correctie 2013	Toevoe- gingen 2013 begroot	Onttrek- kingen 2013 begroot	Verwachte toevoegingen 2013 begroot	Verwachte onttrekkingen 2013 begroot	Saldo 31-12-2013 begroot
96028 WMO	2.900.370-	36.255-					2.936.625-
96029 Subs. toegankelijkh. openb.geb	39.990-					35.000	4.990-
96030 Regeling oude vreemdelingenwet	11.508-	144-					11.651-
96032 Minimabeleid	20.000-	250-	20.000-				40.250-
96040 Jeugdgezondheidszorg	344.116-	4.301-					348.417-
96050 Inburgeringstrajecten	445.538-	5.569-					451.107-
96109 BUIG-middelen	2.259.232-	28.240-					2.287.472-
97010 Achtergestelde lening Circulus	220.000-						220.000-
97015 Egalisatie rioolrechten	616.801-	21.588-		624.504			13.885-
97020 Egalisatie Afvalstoffenheffing	0-	0-					0-
97035 Afbouw overhead RUD			58.000-				58.000-
98007 Extra afschrijving bodemsanering	112.271-	1.403-					113.675-
98025 Volkshuisvesting	29-						29-
98032 Structuurvisies dorpscentra	1.383.431-	17.293-				450.000	950.723-
98035 Starterslening	250.000-	8.750-		8.750			250.000-
98045 Regionale woningbouw progr.	1.173.655-	14.671-	514.000-				1.702.326-
98050 Act. bestemmingsplan buitengeb.	50.000-	625-		30.000			20.625-
98051 LOG Beemte-Vaassen	122.066-	1.526-					123.592-
99000 Bouwgrondexploitatie	4.221.462-	52.768-					4.274.231-
99005 Ombuigingsoperatie	304.701-	3.809-	75.000-			253.700	129.810-
99007 Herstel schade nutsbedrijven	32.589-	407-	108.240-			54.000	87.236-
99010 Egalisatiesres. hondenbelasting	12.161-	426-					12.587-
Totaal Bestemmingsreserves	28.940.676-	535.436-	3.151.624-	2.779.536	750.000-	1.813.032	28.785.168-
Voorzieningen							
90008 Pensioenen pol. ambtsdragers	1.931.879-		120.304-	16.100			2.036.083-
90030 Onderhoud Streekachief Epe	63.253-	791-	16.850-	8.813			72.081-
90050 Groot onderhoud gemeentehuis	240.753-	3.009-	313.750-	243.459			314.053-
91015 Onderh.brandweerkaz. Vaassen	14.149-	177-	9.844-	3.428			20.742-
92010 Groot onderhoud wegen	952.635-	11.908-	831.305-	900.000			895.848-
92011 Groot onderhoud bruggen	219.995-	2.750-	25.000-	12.518			235.226-
92109 Onderhoud Openbare Verlichting	99.055-	1.238-	88.088-	35.525			152.856-
94015 Onderhoud bo/spec/gymf. buitenz	522.524-	6.532-	211.796-	157.448			583.404-
94019 Onderhoud binnenzijde gymlok.	80.292-	1.004-	34.678-	58.913			57.061-
95103 Onderhoud bibliotheekgebouwen	59.445-	743-	5.467-	14.028			51.627-
96111 Stichting Werkplan	13.766-						13.766-
96115 Onderhoud wijkgebouwen	269.979-	3.375-	62.780-	41.379			294.755-
96116 Pand St. Crusiusweg 14	45.893-	574-	10.328-	1.090			55.705-
97003 Afkoop som altijd onderh.graven	47.486	1.662	1.662-				47.486
97004 Egalisatie rechten eigen graven	1.019.612-	35.686-		169.987			885.312-
97008 Vervanging afvalcontainers	269.060-	9.417-		99.105			179.372-
97025 Bodemsanering Koekoek	0	0					0
97026 Bodemsanering Jul.Laan Vssn	0	0					0
98104 Onderhoud Ossental	17.284-	216-	13.660-	5.641			25.519-
98105 Onderhoud Europalaan 48 Epe	24.690-	309-	3.645-	15.000			13.643-
Totaal Voorzieningen	5.796.779-	76.066-	1.749.157-	1.782.434			5.839.568-

Bijlage 10

Bijlage bij Paragraaf Weerstandsvermogen

In deze bijlage worden verder uitgewerkt:

- de onderdelen van de weerstandscapaciteit
- de beschrijving van de risico's.

10.1 Onderdelen van de weerstandscapaciteit

10.1.1 Reserves

Bij de reserves moet onderscheid worden gemaakt tussen de algemene reserve, de bestemmingsreserves en stille reserves.

Algemene reserve

De *algemene reserve* is een zogenaamde 'vrije reserve'; er is geen specifieke bestemming aan gegeven en besteding van de reserve heeft geen invloed op de exploitatie.

De algemene reserve dient als buffer voor het opvangen van risico's en onvoorziene, niet uitstelbare grote uitgaven en eventuele tekorten bij de jaarrekening. Het is een algemene risicoreserve. De minimale omvang is bepaald op € 2 mln. (nota reserves en voorzieningen). De huidige stand van de algemene reserve is € 2,7 mln.

Bestemmingsreserves

Voor de *bestemmingsreserves* heeft de raad per reserve een specifiek doel vastgesteld. Alleen de raad is bevoegd om de bestemming te wijzigen en onttrekkingen te autoriseren. Toevoegingen en onttrekkingen worden via de vaststelling van de programmabegroting dan wel via een afzonderlijk raadsbesluit vastgesteld. Aangezien de bestemmingsreserves over het algemeen al geormerkt zijn door de raad, worden de bestemmingsreserves voorsnog buiten de bepaling van de weerstandscapaciteit gehouden.

Stille reserves

De *stille reserves* hebben betrekking op activa die op de balans (boekwaarde) lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. In Epe gaat het dan om het eigendom van enkele woningen en gemeentelijke gebouwen en het aandelenbezit van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en in Vitens.

Verder heeft de gemeente, vaak van oudsher, gronden in haar bezit die niet bestemd zijn voor grondexploitatie maar in erfpacht zijn uitgegeven. Deze gronden kennen geen of slechts een geringe boekwaarde en een eventuele verkoop zal belangrijk meer opleveren. Ook ontstaan stille reserves door netto activeren (= hierbij wordt bij het activeren van de uitgaven een bijdrage van een derde verminderd op het totale investeringsbedrag), door eenmalige extra afschrijvingen en door het toepassen van het ideaalcomplex (= jaarlijks terugkerende investeringen van gelijke omvang die ten laste komen van de exploitatie); hierdoor komen activa niet volledig (tegen de werkelijke waarde) op de balans terecht.

Uit bovenstaande blijkt dat het zeer lastig is om de stille reserves te kwantificeren. Dit komt vooral door het feit dat veel gemeentelijke bezittingen niet of nauwelijks verhandelbaar zijn en als dit al wel het geval is dan is het heel lastig om hier een juiste waarde voor vast te stellen. Om deze reden worden de stille reserves voorsnog niet meegenomen in de weerstandscapaciteit.

10.1.2 Uitkomst budgetprognose: begrotingsruimte

De begrotingsruimte geeft aan in welke mate er financiële ruimte ontstaat in de begroting, uitgaande van ongewijzigd beleid, maar wel rekening houdend met autonome ontwikkelingen. Dit komt tot uitdrukking in de 'budgetprognose'.

Budgetprognose	2013	2014	2015	2016
uitkomst van de begroting o.b.v. bestaand beleid	- € 248.000	- € 496.000	- € 557.000	- € 28.000

10.1.3 Onbenutte belastingcapaciteit

Onder de onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de beschikbare ruimte in de tarieven van de onroerende zaakbelasting (OZB). Anders gezegd: de mogelijkheden om de OZB tarieven te verhogen. Voor de berekening is als uitgangspunt genomen de door Epe gehanteerde tarieven vergeleken met de door het Rijk gehanteerde artikel 12 norm. Op basis hiervan ontstaat voor de gemeente Epe het volgende beeld:

	Tarief	Opbrengst
Gewogen gemiddelde	0,0868%	4.454.000
Artikel 12 norm	0,1540%	7.900.000
Onbenutte capaciteit 2013		3.446.000

In bovenstaande tabel is gerekend met de tarieven op basis van de WOZ-waarden van 1 januari 2011.

10.1.4 Onvoorzien

In de begroting is een post opgenomen voor onvoorziene uitgaven. In de begroting 2013 betreft het een bedrag van € 72.000 (structureel).

10.2 Beschrijving van de risico's

10.2.1 Renteontwikkeling

In de begroting is gerekend met een rentepercentage voor langlopende geldleningen van 3,5% en 2% voor kortlopende geldleningen (zie Paragraaf Financiering). Aangezien de werkelijke rente op het moment van aangaan van lang en/of kortlopende leningen hoger *kan* zijn dan in de begroting aangenomen bestaat er een renterisico. Dit risico valt uiteen een risicodeel ten aanzien van het financieringstekort en een deel ten aanzien van de herfinanciering van langlopende leningen. Deze zijn als volgt te becijferen:

Financieringstekort / ~ behoefte <i>in euro</i>	2013	
	Subtotaal	Totaal
Boekwaarde Vaste Activa		54.337.900
Reserves en Voorzieningen	35.228.200	
Overige aanwezige vaste financieringsmiddelen	13.603.900	
Totaal aanwezige vaste financieringsmiddelen		48.832.100
Financieringstekort / ~ behoefte		5.505.800
<i>Renterisico bij 0,5% rentestijging</i>		<i>27.500</i>

Herfinanciering langlopende schulden		
Jaarlijkse aflossing 2013	€ 740.000	
<i>Renterisico herfinanciering</i>	<i>€ 3.700</i>	<i>bij 0,5% rentestijging</i>

De in de begroting 2013 gehanteerde rentepercentages liggen onder de prognose van De Nederlandse Bank (DNB). Het risico wordt op basis hiervan gering ingeschat.

10.2.2 Algemene uitkering

Vanaf 2012 is de normeringsystematiek die uitgaat van het principe “samen de trap op, samen de trap af” tot en met 2011 buitenwerking opnieuw ingevoerd. Met het opnieuw in werking treden van de normeringsystematiek in 2012 is geen nieuwe behoedzaamheidsreserve ingevoerd. De behoedzaamheidsreserve werd in het verleden gebruikt om tegenvallende accressen achteraf te compenseren en de gemeente te behoeden voor grote negatieve verrekeningen achteraf bij lagere rijksuitgaven. Voor onze gemeente was de behoedzaamheidsreserve € 330.000. Verrekeningen achteraf bij tegenvallende accressen zullen blijven bestaan. In de vorige meerjarenbegroting is vanaf 2012 een stelpost geraamd voor een tegenvallende eindafrekening van de algemene uitkering van € 167.000. Het resterende deel van € 167.000 van de ‘oude’ behoedzaamheidsreserve wordt als mogelijk risico ingeschat voor een tegenvallende eindafrekening.

De raming van de algemene uitkering in de meerjarenbegroting is gebaseerd op de junicirculaire 2012. In deze circulaire is het Lenteakkoord verwerkt. De maatregelen in het Lenteakkoord zijn voornamelijk lastenverzwaringen die geen invloed hebben op de omvang van de algemene uitkering. Een volgend kabinet zal waarschijnlijk vanaf 2013 de lastenverzwaring (gedeeltelijk) inwisselen voor maatregelen die wel ten laste van de Netto Gecorrigeerde Rijksuitgaven gaan. Daarnaast kan een volgend kabinet het begrotingstekort verder willen terugdringen dan de huidige 3%. Dit zal ongetwijfeld gepaard gaan met maatregelen die leiden tot ‘samen de trap af’.

Verdeelonderzoeken gemeentefondsclusters:

Op dit moment loopt er een onderzoek naar alle clusters binnen de algemene uitkering om te bezien of er aanpassingen in de verdeling of het volume van de clusters noodzakelijk zijn. De gevolgen van de herijking worden volgens de planning van het ministerie (op zijn vroegst) in 2014 geëffectueerd. Gemeenten zullen via de meicirculaire 2013 worden geïnformeerd.

De verwachting is dat de verschuivingen als gevolg van de herverdeling tussen gemeenten enorm kunnen zijn.

Gemeenten worden gecompenseerd als het nadeel van de decentralisatie en de herverdeling van de gemeentefondsclusters samen hoger is dan € 15 per inwoner. Voor Epe komt dat neer op ca. een half miljoen. De compensatie zal jaarlijks worden afgebouwd met € 15 per inwoner.

De compensatie is van toepassing voor decentralisatie van taken (exclusief de efficiencykorting) en de uitkomsten van de verdeelonderzoeken.

Een korting van de algemene uitkering als gevolg van verdere bezuinigingen en efficiencykorting bij de decentralisaties komen niet voor compensatie in aanmerking.

Ter afdekking van de risico's is in de meerjarenbegroting een stelpost opgenomen om een tegenvallende bijstelling van de junicirculaire op te kunnen vangen. De stelpost bedraagt voor 2014 € 300.000 en loopt op in 2016 tot € 900.000.

10.2.3 Decentralisatie van taken door het rijk

De voorbereidingen van de decentralisaties naar de gemeenten van de jeugdzorg, de functie begeleiding uit de AWBZ en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen zijn van start gegaan.

De ontwikkelingen rond de decentralisaties geven nog geen duidelijk beeld over de financiële risico's. Het eerst komt de decentralisatie voor de onderkant arbeidsmarkt op de gemeente af. De financiële risico's en taakstellingen hierbij zijn relatief groot in relatie tot de gemeentelijke beïnvloedingsmogelijkheden op de korte termijn.

Voor het opvangen van risico's die volgen uit de overheveling van de taken is in de begroting ingaande 2014 een buffer geraamd van structureel € 125.000.

10.2.4 Juridische risico's

Algemeen en verankering

De gemeente loopt juridische risico's, omdat veel primaire processen binnen de gemeente van juridische aard zijn en bij het onrechtmatig handelen van de gemeente kan een schadeclaim worden ingediend.

De juridische kwaliteitszorg krijgt ruim aandacht. Binnen de vakafdelingen is de juridische ondersteuning in meer of mindere mate verankerd. Centraal zijn ongeveer drie fte's juridisch adviseurs beschikbaar die zowel algemeen juridisch advies geven als er voor zorgen dat de afhandeling van de bezwaar- en beroepsschriften tijdig binnen de termijnen plaatsvinden. Nieuwe of wijzigingsverordeningen worden juridisch getoetst. De bevoegdhedenregeling wordt periodiek

geactualiseerd. Aanbestedingsprocedures zijn in de organisatie geborgd en verzekeringskwesaties- en aansprakelijkstellingen krijgen de aandacht die ze verdienen. Met de gemeente Apeldoorn lopen afspraken om op juridisch gebied desgevraagd mee te kijken.

Bestuursrechtelijk en Civielrechtelijk

Juridische procedures kunnen zowel bestuursrechtelijk als civielrechtelijk van aard zijn.

Bestuursrechtelijke risico's worden beperkt doordat in bezwarenprocedures een toetsing plaatsvindt door een onafhankelijke commissie.

Civielrechtelijke procedures betreffen zowel gevallen waarin de gemeente door derden in een juridische procedure wordt betrokken (dagvaarding, aansprakelijkheidsstelling, derdenbeslag etc.) als gevallen waarbij de gemeente zelf tegenover derden een juridische procedure start (aansprakelijkheidsstelling, dagvaarding etc.). In veel juridische procedures is de inschakeling van externe juridische deskundigheid verplicht. Het financiële risico is vaak moeilijk van te voren in te schatten. De kosten voor (verplichte) externe juridische bijstand, alsmede proceskosten, lopen de laatste jaren op. Het claimen daarvan en het toewijzen daarvan door de rechter is standaard geworden.

Risico's die de gemeente loopt in de vorm van aansprakelijkheidsstellingen door derden zijn enerzijds gelegen in civielrechtelijke schadeclaims, waarbij valt te denken aan aansprakelijkheid uit hoofde van contract, uit onrechtmatige daad of uit hoofde van rechtmatig overheidshandelen (dat door het feit dat geen schaderegeling is getroffen, onrechtmatig kan worden). Anderzijds is het risico gelegen in de bestuursrechtelijke schadeclaims die door derden tegen de gemeente worden ingediend. Het kan daarbij gaan om wettelijke schadevergoedingen (bijvoorbeeld de Onteigeningswet), wettelijke nadeelcompensatie (art. 49 WRO, art. 15.20 Wm en art. 3:4 Awb) of schadeclaims op basis van een door de bestuursrechter vernietigd besluit.

Tegen civielrechtelijke en beroepstechnische claims heeft de gemeente zich verzekerd. Voor juridische bijstand, veroordelingen in proceskosten/griffiekosten, eigen risico's en eigen bijdragen heeft de gemeente regulier budgetten opgenomen. Hiermee zijn de gangbare risico's afgedekt. De kans op niet verzekerde claims wordt zeer klein ingeschat. Het risico bedrag wordt daarom ingeschat op nihil.

10.2.5 Planschadeclaims

Een aantal personen heeft verzoeken tot planschade op grond van artikel 49 artikel 6.1 Wro ingediend. De stand van zaken per 1 juli 2012 wordt, inclusief verzoeken uit voorgaande jaren, in het volgende overzicht weergegeven:

	2012	2011	2010	2009	2008
In behandeling op 1 januari	7	6	11	7	3
Bijgekomen in jaar (+)	14	7	26	11	13
Toegekend in jaar (-)	2	5	12	2	2
Afgewezen in jaar (-)	4	1	8	5	7
In behandeling 01-07-2012(=)	15	7	17	11	7
Uitkering in € (excl. rentevergoeding)	35.010	114.240	120.400	27.500	15.500
Bezwaar/Beroep	3	1	2	1	1
Bezwaar/Beroep gegrond	-	-	-	-	-

Opmerking: de cijfers 2011 zijn niet te vergelijken met de jaren daarvoor omdat in de cijfers 2008 t/m 2010 ook de aantallen en uitkeringen zijn opgenomen waar kostenverhaal bij ontwikkelaars / initiatiefnemers mogelijk is. Deze lijn is losgelaten omdat het meer zuiver is in het kader van het risico van de gemeente om het risico te baseren op planschadeverzoeken waarbij geen kostenverhaal mogelijk is en waarbij de planschade voor rekening van de gemeente zelf komt. Het risicobedrag wordt ingeschat op basis van een 5-jaars gemiddelde (voor zover de cijfers beschikbaar zijn).

Op basis van bovenstaand overzicht wordt het risico voor 2013 ingeschat op € 75.000.

10.2.6 Grondexploitatie

Zie hiervoor de separate paragraaf 7 Grondbeleid. Hieruit blijkt dat de risico's binnen het grondbedrijf afgedekt zijn met een bestemmingsreserve.

10.2.7 Bodemsaneringen

Provinciaal

Momenteel worden op drie locaties in de gemeente Epe provinciale bodemsaneringen uitgevoerd, te weten aan de Koninginneweg in Vaassen, de Julianalaan in Vaassen en de Achterste Molenweg in Epe. Voor deze projecten is geen gemeentelijke bijdrage meer noodzakelijk.

Gemeentelijk

In 2010 is de 1^e fase van de sanering van de bodemverontreiniging aan de Veldeksterweg/Koekoeksweg in Vaassen afgerond. In 2011 heeft een kleine, aanvullende, sanering plaatsgevonden. De kosten hiervoor zijn gedekt uit in de begroting opgenomen financiële middelen en voor de sanering toegezegde provinciale subsidies. Onder een deel van de bestaande bebouwing is ook nog verontreiniging aanwezig. Voor de sanering daarvan zijn middelen in het huidige krediet beschikbaar.

Inventarisatie

Op basis van een uitgevoerde archiefinventarisatie is een lijst opgesteld met (een groot aantal) potentieel, voor bodemverontreiniging, verdachte locaties binnen de gemeentegrenzen. De provincie heeft mede op basis daarvan een lijst met humane spoedlocaties opgesteld. De verontreiniging op deze locaties veroorzaakt humane risico's en moeten uiterlijk eind 2015 zijn afgerond. Deze provinciale lijst bevat 38 locaties, 2 hiervan liggen in de gemeente Epe. Het betreft de bodemverontreiniging aan de Veldeksterweg/Koekoeksweg in Vaassen en een verontreiniging aan de Apeldoornseweg 57-59 in Vaassen. Voor beide verontreinigingen is de sanering in uitvoering. Zoals al vermeld wordt de sanering van de bodemverontreiniging aan de Koekoeksweg/Veldeksterweg door de gemeente betaald. De sanering aan de Apeldoornseweg wordt betaald door de eigenaar van de locatie.

Voor 2015 worden door de provincie Gelderland ook de andere spoedeisende locaties (verspreiding en ecologische risico's) in beeld gebracht. De kosten van bodemsanering komen in eerste instantie ten laste van de eigenaar van de grond of de veroorzaker van de vervuiling. De gemeente en provincie komen pas in beeld in geval van verontreinigingen en calamiteiten waarbij de kosten niet op een ander te verhalen zijn. Toekomstige financiële risico's die de gemeente loopt liggen dus op het terrein van verontreinigde gronden in eigendom van de gemeente en (gedeeltelijk) bij verontreiniging met onbekende veroorzaker. Op het moment dat een bodemsanering ten laste van de gemeente komt wordt altijd gekeken naar eventueel te ontvangen bijdragen van derden in de kosten.

Op basis van het voorgaande wordt de kans op nieuwe onverwachte bodemsaneringen ten laste van de gemeente laag geschat en daarmee het financiële risico voor de komende jaren op nihil geschat.

10.2.8 Landbouw Ontwikkelingsgebied (LOG) Beemte Vaassen.

De gemeente geeft uitvoering aan de planvorming "Landbouwontwikkelingsgebied (LOG) Beemte Vaassen". De kosten die hiermee gemoeid zijn worden gedekt door de Provincie Gelderland. Provinciale Staten hebben op 23 mei 2011 € 5.050.000 beschikbaar gesteld voor voorbereiding- en inrichtingskosten voor het LOG Beemte Vaassen. Inmiddels hebben Gedeputeerde Staten subsidie toegekend. GS hebben besloten, op grond van het besluit van Provinciale Staten van 23 mei 2011 (PS2011-324), een subsidie te verlenen van maximaal € 878.700, zijnde 100% van de kosten, voor de voorbereiding van het bestemmingsplan LOG Beemte Vaassen. De totale subsidie dekt de volledige financiering van de direct toerekenbare kosten in verband met het project LOG Beemte Vaassen.

10.2.9 Verbonden partijen

Zie hiervoor de separate paragraaf 6 Verbonden Partijen. Eventuele risico's worden hierin per verbonden partij weergegeven.

10.2.10 Regionalisering basisbrandweezorg

Nieuwe wetgeving leidt er toe dat de basisbrandweezorg wordt overgeheveld naar de veiligheidsregio (VNOG). Dit brengt met zich mee dat de btw over de uitgaven voor brandweezorg, die in de toekomst door de regio worden gedaan (€ 65.000), niet meer rechtstreeks compensabel is via het BTW-compensatiefonds. Het ministerie onderzoekt wat hiervan de gevolgen zijn voor de gemeenten. Onduidelijk is nog in welke mate het wegvallen van de mogelijkheid tot BTW-compensatie wordt

gecompenseerd door het rijk en wat de fiscale gevolgen zijn bij een eventuele overdracht van eigendom kazernes.

10.2.11 Wet Werk en Bijstand (WWB)

Sinds de invoering van de WWB op 1 januari 2004 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de WWB. Hiertoe ontvangt de gemeente van de rijksoverheid een budget dat jaarlijks in september van het lopende jaar definitief wordt vastgesteld.

Bij de WWB zijn een tweetal geldstromen te onderscheiden:

1. BUIG-middelen (Bundeling Uitkering Inkomensvoorziening): hieruit worden de uitkeringen betaald.
2. Participatiebudget: hieruit worden o.a. de re-integratie activiteiten (W-deel) betaald.

BUIG

Op 1 januari 2010 is de Wet bundeling van uitkeringen aan gemeenten (BUIG) in werking getreden. De wet voorziet in een andere financieringssysteem vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) voor de zogenaamde kleine regelingen. Met deze gebundelde uitkering krijgen de gemeenten één budget voor de bekostiging van uitkeringen op grond van de WWB, de IOAW, IOAZ, het Bbz en de WWIK.

Het openeinde karakter van de financiering van de BUIG-middelen houdt een risico voor de gemeente in. Gemeenten dienen eventuele tekorten op die budgetten zelf aan te vullen. Het risico voor de gemeente speelt bij stijging van het aantal uitkeringen. Het eigen risico van de gemeente is 10% van die stijging. Voor afdekking van het risico in de BUIG-middelen is een reserve gevormd, waarin 2009 een extra storting was gedaan van 1 miljoen euro. In 2010 heeft de gemeente bij het ministerie een Incidentele Aanvullende Uitkering aangevraagd welke is toegekend. De gemeente heeft in 2011 eveneens de incidentele aanvullende uitkering als ook de meerjarige aanvullende uitkering aangevraagd. Deze laatste is afgewezen. De IAU is ook voor 2011 toegekend. De mogelijkheden voor aanvragen in het kader van IAU en MAU (meerjarige aanvulling uitkering) worden jaarlijks bekeken om genoemd eigen risico tot 10% te kunnen beperken.

Participatiebudget

Het participatiebudget is bedoeld is voor scholing, begeleiding naar en op het werk en subsidies voor werkgevers. Voor het Participatiebudget geldt ook een openeinderegeling. Bij het W-deel, binnen het participatiebudget, kan het niet volledig besteedde deel van het budget teruggevorderd worden door de rijksoverheid. Dit laatste zal de komende jaren geen risico zijn voor de gemeente. Het Rijk heeft het budget voor 2012 al teruggebracht en de verwachting is dat het Rijk in 2013 nog verder zal gaan korten op het participatiebudget. Dit resulteert in 2013 waarschijnlijk tot een halvering van het budget op het W-deel binnen het Participatiebudget ten opzichte van 2011. Het risico voor de gemeente ten aanzien van vermindering van het participatiebudget ligt op het vlak van beperking van de beleidsvrijheid. Het inzetbare budget is lager voor re-integratieactiviteiten. Risico daarvan is een toename in uitkeringen wat een financieel risico oplevert aan de BUIG-kant.

Aanscherping WWB en WWNV

De WWB is per 1 januari 2012 gewijzigd. De zogenaamde huishoudtoets werd ingevoerd waardoor het aantal uitkeringen zou dalen.

De wet werken naar vermogen (WWNV) is echter met terugwerkende kracht ingetrokken. Pas na de verkiezingen in september 2012 zal duidelijk worden of en hoe de voorgenomen Wet Werken naar Vermogen van kracht zal worden. De komst van de WWNV leidt ertoe dat er één ongedeeld re-integratiebudget ontstaat (WWB/WIJ, Wajong en WSW). Regionaal is een projectorganisatie opgezet die zich richt op de gevolgen van de aangekondigde regeling onderkant arbeidsmarkt, de gemeente Epe participeert hierin.

10.2.12 Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)

Algemeen

De individuele gemeenten zijn inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de WSW. Het financiële risico bij de uitvoering van de wet ligt bij de gemeente. De gemeente ontvangt een budget gebaseerd op het aantal in Epe woonachtige WSW-geïndiceerde personen. Jaarlijks krijgen de gemeente een opgave van de te realiseren arbeidsplaatsen op basis waarvan het budget wordt bepaald. De uitvoering van de WSW wordt voor Epe uitgevoerd door de Felua-groep. De Felua-

groep is een gemeenschappelijke regeling samen met de gemeenten Apeldoorn en Heerde. Bij eventuele tekorten moet Epe deels het tekort aanvullen.

Felua

Voor een toelichting op de ontwikkelingen bij Felua wordt verwezen naar de paragraaf verbonden partijen. De daarin beschreven ontwikkelingen kunnen worden opgevangen binnen het vermogen van Felua-groep. Daarom wordt het risico voor de gemeente gering ingeschat.

WSW: Wet werken naar vermogen

Het wetgevingstraject is stil komen te liggen als gevolg van de val van het kabinet. Het niet doorgaan van de Wwnv betekent vooralsnog het volgende. Er blijven verschillende regimes bestaan. Er vindt geen aanscherping van de indicatiestelling Wsw plaats. Er komt geen gebundeld participatiebudget en de efficiencykorting op de WSW zal niet doorgaan, evenals de herstructureringsfaciliteit van 400 miljoen euro. Het gedachtegoed achter de wet wordt echter politiek breed gedragen en door de gemeenten omarmd. Daarom wordt in 2013 actief doorgepakt op een aantal ontwikkelingspunten waarmee in de voorbereidingsperiode van de Wwnv al is gestart.

10.2.13 *Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)*

De WMO is een brede wet met 9 prestatievelden, uiteenlopend van het thema leefbaarheid op wijk- en buurtniveau tot specifieke zorgvragen op individueel niveau. Met de Wmo zijn gemeenten (financieel) verantwoordelijk gesteld voor de welzijns- en zorgvoorzieningen voor kwetsbare burgers die buiten de verantwoordelijkheid van de AWBZ vallen. De Wmo heeft als doel mensen in staat stellen mee te doen aan de samenleving, ook als zij daarbij beperkingen ondervinden. Het kan gaan om ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen. Gemeenten voeren de Wmo uit en iedere gemeente legt andere accenten. Prestatievelden 7, 8 en 9 (Maatschappelijke zorg en de aanpak van huiselijk geweld) worden in regionaal verband gefinancierd en uitgevoerd met Apeldoorn als centrumgemeente. Het grootste deel van het budget dat voor de Wmo in de programmabegroting is opgenomen, betreft prestatieveld 6 (Individuele voorzieningen). Hier zitten dan ook de financiële risico's. Het betreft woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, rolstoelen en huishoudelijke hulp. De meest omvangrijke taak is de huishoudelijke hulp.

De gemeente ontvangt een budget om de Wmo uit te voeren. Blijkt echter dat de gemeente meer uitgaven heeft dan het ontvangen budget, dan komen de meerkosten voor rekening van de gemeente. Er is sprake van een open eind financiering (vangnetregeling). Inperking van de risico's wordt gedaan door keuzes te maken ten aanzien van onder andere: de hoogte en inzet van eigen bijdragen van burgers, kwaliteit van dienstverlening en de eisen aan aanbieders van huishoudelijke hulp.

Sinds de start van de Wmo in 2007 hebben zich geen tekorten voorgedaan. Er is een reserve gevormd met voldoende middelen voor eventuele tegenvallers in de komende jaren. Het begrote budget voor huishoudelijke hulp werd in 2011 echter wel overschreden, doordat rijksinkomsten afnamen en de groei groter was dan begroot. Naast de vergrijzing heeft de verhoging van het uurloon Huishoudelijke Hulp geleid tot een forse verhoging van de uitgaven. Momenteel wordt de huishoudelijke hulp opnieuw aanbesteed. Verwacht wordt dat de uitgaven onder de nieuwe contracten (vanaf maart 2013) zullen dalen. Vanaf 2013 zou worden gestart met de decentralisatie van de functie Begeleiding vanuit de AWBZ naar de WMO. Als gevolg van de val van het kabinet zal Begeleiding in 2013 niet worden gedecentraliseerd. Naar verwachting zal het nieuwe kabinet besluiten dat deze decentralisatie alsnog in 2014 zal plaatsvinden. Bij de decentralisatie van het bijbehorende budget wordt een "efficiëntie korting" ingehouden. Daardoor zou het budget voor de Wmo verder onder druk kunnen komen.

Slotconclusie is dat zich geen budgettaire problemen hebben voorgedaan, en dat de verwachting is dat bij een sobere beleidsinstek zich in de toekomst ook geen problemen zullen voordoen.

10.2.14 *Leerlingenvervoer*

Het leerlingenvervoer wordt uitgevoerd op basis van een opneinde regeling. Dit houdt in dat het door de gemeente aan leerlingenvervoer uit te geven bedrag qua hoogte niet gelimiteerd is; aanvragen die voldoen aan de in de verordening gestelde criteria moeten gehonoreerd worden ongeacht of er budget beschikbaar is of niet.

Dit houdt een zeker risico in voor de gemeente: de hoogte van de uitgaven die genoemd worden in de begroting liggen niet vast. In 2011 bleven de uitgaven binnen de begroting. Op basis van de voorgaande jaren wordt het risico klein geschat en gewaardeerd op € 25.000.

10.2.15 *Wet Inburgering (WI)*

De wet Inburgering is per 1 januari 2007 van kracht geworden. De gemeente Apeldoorn voert deze taak voor ons uit. Sinds 1 januari 2009 maken de WI-gelden onderdeel uit van het participatiebudget. Medio 2010 heeft het ministerie bekend gemaakt dat de regeling inburgering binnen twee jaar wordt afgebouwd. Vanaf 2014 zullen de gemeenten geen middelen inburgering meer ontvangen. In 2011 zijn al minder rijksmiddelen ontvangen, in 2012 en 2013 zal verdere afbouw plaatsvinden. Met de gemeente Apeldoorn is afgesproken dat zowel bij het aanbieden van het aantal trajecten als de daarmee benodigde uitvoering uitgegaan zal worden van de beschikbare middelen. Voor de financiële risico's uit lopende verplichtingen is een reserve WI gevormd. Het risico voor de uitvoering van de WI wordt laag geschat.

10.2.16 *Borg- en garantstellingen*

De gemeente heeft diverse waarborgen verstrekt voor geldleningen. Dit betekent dat de gemeente als achtervang borg staat indien de instantie waaraan de lening verstrekt is, niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Het grootste aandeel betreft het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waarin voor € 56,0 miljoen waarborgen zijn verstrekt voor woningstichtingen. Het risico hiervan is zeer klein door de structuur: voordat het Waarborgfonds een beroep doet op de achtervangers (waarbij voor de verlangde garantie nog een verdeling bestaat van 50% Rijk / 50% gemeente) wordt namelijk eerst een deel van het vermogen aangesproken van alle bij het Waarborgfonds aangesloten corporaties. Sinds de oprichting in 1983 zijn er nooit aanspraken geweest op borgverplichtingen van gemeenten. Verder wordt op dit moment door de gemeente € 500.000 voor een lening aan het waterbedrijf en € 50.000 aan overige instellingen gewaarborgd.

Deze instanties zijn tot op heden altijd hun financiële verplichtingen nagekomen en op dit moment zijn er geen signalen dat dit in de toekomst zal veranderen. Op basis van deze ervaringen wordt het risico zeer laag geschat.

Een commissie doet in opdracht van de VNG onderzoek naar de financiële risico's van de gemeentelijke achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het onderzoek moet in beeld brengen hoe groot de risico's zijn, hoe deze beperkt kunnen worden en of de borgingsstructuur van het WSW in de praktijk goed werkt. De resultaten worden in het najaar verwacht. Het onderzoek is ingesteld vanwege de financiële problemen bij Vestia. Het heeft gemeenten bewust gemaakt van hun achtervangpositie en de vraag opgeroepen wat de risico's daarvan zijn.

Bijlage 11 Bijlage bij paragraaf 4 Financiering

Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet		bedragen in euro	2013
Toegestane kasgeldlimiet			
	In procenten van de grondslag		8,5%
	In euro's (1)		5.400.000
Omvang vlottende korte schuld			
	Opgenomen gelden < 1 jaar		5.400.000
	Schuld in rekening-courant		0
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar		p.m.
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld		p.m.
	Totaal vlottende korte schuld (2)		5.400.000
Vlottende middelen			
	contante gelden in kas		p.m.
	tegoeden in rekening-courant		p.m.
	overige uitstaande gelden < 1 jaar		p.m.
	Totaal vlottende middelen (3)		0
Toets kasgeldlimiet			
	Toegestane kasgeldlimiet (1)		5.400.000
	Totaal netto vlottende schuld (4) = (2) - (3)		5.400.000
	Ruimte (+) / Overschrijding (-) ; (1) - (4)		0

Renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's op vaste schuld		bedragen in euro	2013
Renterisico op vaste schuld			
	Renteherziening op vaste schuld o/g (1a)		0
	Renteherziening op vaste schuld u/g (1b)		0
	Netto renteherziening op vaste schuld (1) = (1a) - (1b)		0
	Te betalen aflossingen (2)		740.000
	Renterisico op vaste schuld (3) = (1) + (2)		740.000
Renterisiconorm			
	Begrotingstotaal (4)		64.000.000
	Het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (5)		20%
	Renterisiconorm (6) = (4) * (5)		12.800.000
Toets renterisiconorm			
	Renterisiconorm (6)		12.800.000
	Rente op vaste schuld (7)		740.000
	Ruimte (+) / Overschrijding (-); (8) = (6) - (7)		12.060.000

Bijlage 12 Kapitaallasten, urentoerekening en loon- en prijsstijgingen

In deel 3 van de Programmabegroting is de analyse van de verschillen tussen 2012 en 2013 per programma opgenomen. Per programma is het verschil in kapitaallasten, urentoerekening en loon- en prijsstijgingen in één post verwerkt.

Het totale verschil van alle programma's wordt als volgt verklaard:

1. Kapitaallasten

Op het totaal van rente- en afschrijvingslasten - voortvloeiend uit het bestaande beleid - zit een voordeel van € 988.000 veroorzaakt door:

- € 293.000 voordeel door laatste afschrijving in 2012, vrijval in 2013;
- € 539.000 voordeel als gevolg van de verlaging van rente met 1%; dit voordeel wordt voor een deel 'doorvertaald' in lagere heffingen.
- € 77.000 voordeel door lagere rentelasten a.g.v. daling boekwaarde door afschrijving;
- € 20.000 nadeel door hogere kapitaallasten als gevolg van het activeren van nieuwe investeringen en het activeren van aanvullingen op bestaande actieven ;
- € 99.000 voordeel door lagere kapitaallasten als gevolg van onderschrijdingen bij nieuwe investeringen.

2. Loonkosten

De loonkosten van het personeel zijn in 2013 € 26.000 hoger dan in 2012. De volgende mutaties hebben zich voorgedaan:

Afname formatie met 4,8 fte. Hierdoor ontstaat er een voordeel ad € 145.000;

Autonome loon en prijsstijgingen. Deze leveren een nadeel op ad € 171.000.

3. Autonome prijsstijging

De autonome prijsstijging van 1,75 % leidt tot een nadeel van € 200.000.

4. Verdeeldienst

Op de verdeeldienst (exclusief bovenvermelde verschillen in de loonkosten en kapitaallasten) zit een voordeel van ca. € 570.000. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door eenmalige middelen die voor het begrotingsjaar 2012 beschikbaar zijn gesteld en een extra storting in 2013 in de onderhoudsvoorziening van het gemeentehuis.

5. Doorbelasting aan investeringen en grondbedrijf

In de begroting 2013 zijn de kosten van uren die toegerekend worden aan het grondbedrijf en investeringswerken ten opzichte van de begroting 2012 constant gebleven.